

OMISTAJAOHJAUS
VALTIOEUVOSTON KANSLIA

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston vuosikertomus 2008

Valtioneuvoston kanslian
omistajaohjausosaston
vuosikertomus 2008

Sisällys

1	Ministerin alkusanat	7
<hr/>		
2	Johdanto	9
<hr/>		
3	Valtion omistajaohjaus	11
<hr/>		
3.1	Keskitetty omistajaohjaus	11
3.2	Omistajaohjauksen tavoitteet	11
3.3	Valtion omistajaohjausta koskeva lainsäädäntö	12
3.4	Omistajaohjausta normittavia päätöksiä ja kannanottoja	13
3.5	Valtion yhtiöomistusten hoito vuonna 2008	13
3.5.1	Yleiskuva	13
3.5.2	Valtio Elisa Oyj:n suurimmaksi omistajaksi	14
3.5.3	Solidium Oy:n perustaminen	16
4	Valtion osakesalkku	17
<hr/>		
4.1	Pörssisalkun markkina-arvon kehitys	17
4.2	Pörssisalkun tuotto	20
4.3	Pörssilistattujen yhtiöiden kokonaisarvon kehitys suhteessa toimialaan	22
4.4	Valtion osakesalkun painot	23
4.5	Salkun kokonaisarvon kehitys 2004–2008	23
4.6	Osinkotuotto ja osinkosuhte	25
5	Yhtiökatsaukset	28
<hr/>		
5.1	Pörssiyhtiöt omistajaohjausosaston seurannassa	28
5.2	Solidium-yhtiöt	39
5.3	Listamattomat markkinaehtoisesti toimivat yhtiöt, liikevaihto yli 25 M€	60
5.4	Listamattomat markkinaehtoisesti toimivat yhtiöt, liikevaihto alle 25 M€	91

7 Vaikuttavuus

7.1	Osingot	107
7.2	Myyntit ja ostot	107
7.3	Omistusjärjestelyt	108
7.4	Liikevaihto	109
7.5	Henkilöstö	110
7.6	Investoinnit	110
7.7	Verot	110
7.8	Toimipaikat	110

Liitteet

Liite 1	Keskeiset tunnusluvut	111
Liite 2	Valtion omistajapolitiikkaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös 7.6.2007	113
Liiteteksti 1	VNK:n omistajaohjausosaston ja ministeriöiden yhteistyö markkinaehtoisesti toimivien valtiolle strategisesti tärkeiden yhtiöiden omistajaohjauksessa	120
Liiteteksti 2	VNK:n omistajaohjausosaston rooli valtion erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omistajaohjauksessa	123
Liite 3	Talospoliittisen ministerivaliokunnan kannanotto 7.6.2007	126
Liite 4	Vuoden 2007 omistajaohjauslain keskeisten säännösten sisältö	132
Liite 5	Osakeyhtiölaki ja sen mukainen toimivalta	135
Liite 6	Arvopaperimarkkinalain sisäpiirisäännökset	136
Liite 7	Käytetyt tietolähteet	137

1 Ministerin alkusanat

Vuonna 2008 poikkeuksellisen kova kasvu kääntyi ennennäkemättömällä voimalla ja laajuudella kansainväliseksi talouskriisiksi. Edellisenä vuonna alkaneet metsäteollisuuden tuotannon supistukset ja tehtaiden lakkauttamiset jatkuivat. Syyskuussa ulkomaisena rahoitusalan kriisinä alkanut talouden jäähtyminen oli parissa kuukaudessa pysäyttänyt merkittävän osan reaalityaloutta.

Valtio-omisteiset yhtiöt eivät säästyneet taloustilanteen heikkenemiseltä. Yhtäältä tämä johti voimakkaisiin vaatimuksiin puuttua muun muassa työpaikkojen vähenentämisiin ja toisaalta valtiolta odotettiin muita omistajia huomioivaa toimintaa. Valtio-omistaja ei kuitenkaan voi vaatia kansainvälisessä kilpailussa toimivilta yrityksiltä pidättäytymistä sopeutustoimilta. Mikään yritys ei voi pitkän päälle toimia kannattamattomasti.

Kriisi aiheuttaa myös tilanteita joissa on tärkeää säilyttää toimintanopeus. Tämä konkretisoitui erityisesti kun islantilainen pääomasijoittaja ilmoitti luopuvansa lähes 15 prosentin omistuksestaan Elisa Oyj:ssä. Merkittävän infrastruktuurin kotimainen vakaa omistus järjestettiin nopeasti onnistuneen yhteistyön avulla. Valtion mahdollisuudet nopeisiin päätöksiin tuli kuitenkin uudelleen harkittaviksi.

Joulukuussa päätettiin keskittää valtion vähemmistöomistukset kahdeksassa pörssi-yhtiössä Solidium Oy:ön. Siitä muodostettiin valtion kokonaan omistama yhtiö, joka voi sekä myydä että ostaa osakkeita.

Solidiumista tuli valtion omistajapolitiikan välineistöön uusi tehokas sinivalkoinen työkalu, jota käytetään erityisesti kansallisten omistussintressien hoitamisessa. Solidium voi ostaa – yksin tai yhdessä muiden tahojen kanssa – osakkeita yhtiöistä, joiden omistuksen katsotaan olevan kansakunnalle tärkeää, esimerkiksi huoltovarmuussyistä.

Valtion omistajaohjauksen näkökulmasta vuosi 2008 oli muun muassa keskitetyn omistajaohjauksen ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Omistajapolitiikan suuri haaste on sovittaa yhteen yhteiskunnalliset odotukset, yritysten tarpeet sopeuttaa toiminta muuttuneen talouden oloihin ja eräiden yhtiöiden osalta pörssi-eettisiin sääntöihin.

Omistajaohjauksen keskittämisen hyödyt ovat vuoden kuluessa näkyneet selvästi. Tässä yhden vastuuministerin järjestelmässä päätöksenteko on selkiytynyt, nopeutunut ja päätökset ovat aiempaa johdonmukaisempia. On syytä todeta, että valtion omistukseen liittyviä asioita on voitu talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa käsitellä hyvässä hengessä.

Keskittämisen tuloksena resursseiltaan vahvistunut omistajaohjauksen analyysitoiminta on tuottanut entistä laadukkaampaa aineistoa, jolle päätöksenteko on voitu perustaa. Valtion yh-

tiöomistuksesta raportoimista on myös monipuolistettu. Siitä on esimerkkinä tämä vuosikertomus, jossa valotetaan kattavasti valtion toimia pitkäjänteisenä omistajana sekä yhtiöomistuksen kehitystä.

Vuoden 2008 alusta tuli voimaan uusi laki valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta.

Lakiuudistus oli paikallaan, mikä jo vuoden kokemuksen pohjalta on voitu todeta. Valtion yhtiöomistuksia koskeva toimivallan jako eduskunnan ja valtioneuvoston välillä on selkeytynyt, mikä on osaltaan tukenut aktiivisen omistajaohjauksen edellytyksiä. Yritysjärjestelyjä ja osakemyyntejä voidaan nyt uusien säännösten pohjalta toteuttaa entistä joustavammin.

Jyri Häkämies

Valtion omistajaohjauksesta vastaava ministeri

2 Johdanto

Tämä vuosikertomus käsittelee omistajaohjausta niissä yhtiöissä, jotka vuonna 2008 ovat olleet valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston hoidettavina.

Vuoden 2008 alussa omistajaohjausosasto hallinnoi valtion osakeomistusta 38 yhtiössä, joista 12 oli pörssilistattuja. Lisäksi valtiolla on omistuksessaan 15 erityistehtävayhtiötä, joiden hallinnointi on yhtiöiden toimialan mukaisissa ministeriöissä.

Lokakuussa 2008 valtioneuvosto päätti että valtion omistamat osakkeet kahdeksassa ei-strategisessa pörssiyhtiössä (Kemira Oyj, Metso Oyj, Outokumpu Oyj, Rautaruukki Oyj, Sampo Oyj, Sponda Oyj, Stora Enso Oyj ja TeliaSonera AB) siirretään valtion kokonaan omistamalle Solidium Oy:lle. Tähän vuosikertomukseen on sisällytetty kyseiset kahdeksan valtion kannalta ei-strategiseksi määriteltyä pörssiyhtiötä.

Vuoden 2008 päättyessä valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto hallinnoi omistusta neljässä pörssiyhtiössä ja 26 listaamattomassa yhtiössä. Valtion omistajaroolin näkökulmasta näitä yhtiöitä yhdistävä tekijä on, että niiden toimintaa ja valtion omistusta arvioidaan ensisijaisesti taloudellisin perustein. Nämä yhtiöt toimivat markkinaehtoisesti ja pyrkivät tuottamaan omistajalle taloudellista lisäarvoa.

Tämän vuosikertomuksen kattamat yhtiöt ovat varsin erilaisia kooltaan ja liiketoiminnaltaan. Pörssilistatuista yhtiöistä on julkisesti saatavilla muita yhtiöitä enemmän tietoa, ja listattujen yhtiöiden markkina-arvo on päivittäin yhtiön pörssikurssin kautta. Näistä syistä johtuen vuosikertomuksessa esitellään osakeomistukset jaoteltuna neljään yhtiöryhmään:

- Pörssiyhtiöt omistajaohjausosaston seurannassa
- Solidium-yhtiöt
- Liikevaihdoltaan yli 25 miljoonan euron listaamattomat yhtiöt
- Liikevaihdoltaan alle 25 miljoonan euron listaamattomat yhtiöt

Jaottelun tarkoituksena on yhtenäistää yhtiöiden esittely omassa ryhmässään, ja lisäksi tuoda selvästi esille se, että erikokoisten yhtiöiden tarkastelussa on perusteltua painottaa eri asioita.

Tämän vuosikertomuksen tiedot perustuvat julkisesti saatavilla olevaan tietoon. Vuosikertomukseen on pyritty valitsemaan omistajaohjausosaston näkemyksen mukaisesti oleelliset asiat valtion osakesalkusta ja yhtiöistä. Omistajaohjausosasto analysoi yhtiöitä itsenäisesti ja ylläpitää omaa näkemystä kunkin yhtiön tilanteesta. Analyysityössä käytetään Valuatum Oy:n yhtiöanalyysijärjestelmää. Esitetyt tunnusluvut ovat omistajaohjausosaston laskemia yleisesti hyväksytyjen laskentaperiaatteiden mukaisesti. Tunnusluvut saattavat poiketa yhtiöiden laskemista tun-

nusluvuista. Erot johtuvat mm. siitä, mitä eriä kulloinkin sisällytetään yhtiön vertailukelpoiseen voittoon.

3 Valtion omistajaohjaus

3.1 Keskitetty omistajaohjaus

Valtion yhtiöomistusta on hoidettu keskitetysti 1.5.2007 alkaen. Omistajaohjauksesta vastaava ministeri valtioneuvoston kansliassa on Jyri Häkämies. Valtioneuvoston kansliaan keskitettyä omistajaohjausta hoitamaan perustettu omistajaohjausosasto on toiminnallisesti suoraan omistajaohjauksesta vastaavan ministerin alainen, mutta hallinnollisesti osa kanslian organisaatiota.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston vastuulla oli vuoden 2008 päättyessä kaikkiaan 29 markkinaehtoisesti, so. kilpailuoloissa toimivan ja voittoa tavoittelevan yhtiön omistajaohjaus. Lisäksi osastolle kuului yhden erityistehtävayhtiön, Solidium Oy:n omistajaohjaus.

Yhteensä 15 valtion erityistehtäviä hoitavan yhtiön omistajaohjaus on keskitetyn omistajaohjauksen ulkopuolella useissa eri ministeriöissä. Valtioneuvoston yhteisenä asiantuntijatoimintona valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto vastaa myös sellaisesta ohjeistuksesta ja koordinoinnista, jolla varmistetaan erityistehtävayhtiöiden omistajaohjauksen yhtenäisyys ja johdonmukaisuus sekä hyvä hallintotapa.

Omistajaohjausosaston perustoiminnot ovat omistajastrateginen työ sekä sitä tukeva analyysi ja seuranta. Omistajastrategian puitteissa tehdään valtion roolia ja toimintaa omistajana koskevat arviot ja ratkaisut, kun taas analyysin ja seurannan puitteissa rakennetaan se yhtiö- ja toimialakohtainen osaaminen, jonka varassa omistajastrategista työtä tehdään.

Omistajastrateginen työ on myös olennaiselta osaltaan ulkoista kommunikaatiota. Omistajaohjausosaston keskeisiin tehtäviin kuuluu valtion yhtiöomistusta ja sen hoitoa koskevan, kattavan ja ymmärrettävän informaation tuottaminen ja säännönmukainen julkistaminen.

Osastolla oli vuoden 2008 päättyessä kaikkiaan 19 virkamiestä. Vuoden aikana osastolla aloitti työnsä yksi johtava erityisasiantuntija, joka hoitaa viestintään ja mediasuhteisiin liittyviä tehtäviä. Virkamiehet jakautuvat eri tehtävä-alueille seuraavasti: Yleisjohto ja hallinto 6, viestintä ja sidoryhmäsuhteet 2, omistajastrategia 4 sekä analyysi ja seuranta 7.

3.2 Omistajaohjauksen tavoitteet

Valtion yritysvarallisuus on merkittävä osa yhteiskunnan yhteistä varallisuutta, jota on hoidettava hyvin. Tähän omistajaohjausosasto pyrkii omassa toiminnassaan.

Valtio-omistaja tavoittelee omaisuutensa hoidossa mahdollisimman hyvää taloudellista ja yhteiskunnallista kokonaistulosta. Markkinaehtoisissa yhtiöissä valtion omistajaohjauksen tavoitteena

on kulloinkin parhaan taloudellisen kokonaistuloksen saavuttaminen. Tätä arvioidaan kannattavuuden ja omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun perusteella. Valtion erityistehtäviä toteuttavissa yhtiöissä valtiolla on omistajana ensisijaisesti yhteiskunnallisia tavoitteita, vaikka yleistavoitteena on, että toiminta on myös kannattavaa.

Valtion yhtiöomistuksia on myös hoidettava tavalla, joka on kontrolloitavissa ja joka nauttii julkista luottamusta. Tämän lähtökohtana on, että valtio on johdonmukaisesti ja ennakoitavasti toimiva omistaja, jonka omistajuus edistää yhtiön pitkäjänteistä kehittämistä.

Johdonmukaisuuden ohella valtio-omistajan toiminnan on oltava mahdollisimman avointa. Sen toimintaperiaatteisiin on voitava luottaa arvopaperimarkkinoilla, jotta valtion mukanaolo merkittävänä omistajana ei alenna sen salkkuun sisältyvien pörssiyhtiöiden arvostustasoa. Markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden liikekumppaneiden ja kilpailijoiden puolestaan tulee voida luottaa siihen, että yhtiöllä ei ole minkäänlaista valtionomistukseen perustuvaa erityisasemaa.

Samanaikaisesti omistajaohjausta on hoidettava tavalla, joka mahdollistaa yritysten ja merkittävän omistajan yhteydenpidon. Avoimuuden vastapainona on sisäpiirisääntöjen poikkeukseton noudattaminen, yritysten suunnitelmien ja niihin liittyvien liikesalaisuuksien ehdottoman luotamuksellinen käsittely sekä omistajapolitiikan hoitamista koskevien valtion liikesalaisuuksien salassapito.

3.3 Valtion omistajaohjausta koskeva lainsäädäntö

Valtion toiminta omistajana perustuu vuoden 2008 alussa voimaan tulleeseen lakiin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta (L 1368/2007, "omistajaohjauslaki"). Tällä korvattiin vuonna 1991 säädetty laki valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (L 740/1991, "valtionyhtiölaki"), joka oli monelta osin vanhentunut.

Omistajaohjauslaki koskee valtion toimintaa omistajana kaikissa yhtiöissä, niin pörssiyhtiöissä kuin yksityisissäkin yhtiöissä. Laki ei sisällä poikkeuksia yhtiöitä ja arvopaperimarkkinoita koskevasta lainsäädännöstä. Tästä seuraa, että sekä valtiota omistajana ja valtion omistamia yhtiöitä koskevat kaikki muun muassa osakeyhtiölain, arvopaperimarkkinalain ja rikoslain sisäpiiritiedon väärinkäyttöä koskevien säännösten mukaiset velvoitteet ja rajoitteet.

Yleisemminkin valtion omistajuustoiminnon ja valtion omistamien yhtiöiden toimintaa säätelee periaate, jonka mukaan valtio omistajana noudattaa valtion lainsäätäjänä säätämiä lakeja ja valtion – kokonaan tai osaksi – omistamat yhtiöt noudattavat samoja normeja kuin ne suomalaisyritykset, joilla on erilainen omistusrakenne.

Valtion omistajapolitiikka sekä siihen liittyvät normit ja päätökset koskevat siis lähtökohtaisesti yhtä lailla sekä pörssiyhtiöitä että noteeraamattomia yhtiöitä. Vaikka omistajapolitiikka on yhtenäinen, käytännön omistajahallinnan hoitamisessa on merkittäviä eroja pörssinoteerattujen ja noteeraamattomien yhtiöiden välillä. Tämä aiheutuu siitä, että pörssiyhtiöihin liittyvä julkisuus,

arvopaperimarkkinalainsäädäntö soveltamisohjeineen sekä omistajien suuri lukumäärä on otettava huomioon omistajaohjauksessa.

Yhtiöt eroavat toisistaan myös siinä, että osa yhtiöistä toteuttaa jotakin valtionhallinnon erityistehtävää, jolloin yhtiö välttämättä ei pyri taloudellisen tuloksen maksimointiin vaan kyseisen tehtävän mahdollisimman hyvään ja tehokkaaseen hoitamiseen. Pääosa yhtiöistä toimii kuitenkin markkinaehtoisesti ja pyrkii tuottamaan liiketaloudellista tulosta. Kaikki pörssiyhtiöt toimivat täysin markkinaehtoisesti, eikä niitä koskevassa sääntelyssä tai niiden omistajaohjauksen toimintaperiaatteissa tehdä eroa valtion omistusosuuden suuruuden perusteella.

3.4 Omistajaohjausta normittavia päätöksiä ja kannanottoja

Omistajaohjausta koskevan lainsäädännön lisäksi valtion omistajaohjaustoimintoa normittavat hallitusohjelma, valtioneuvoston päätökset sekä hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanotot.

Pääministeri Vanhasen toinen hallitus teki kesäkuussa 2007 valtion omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen, jossa linjataan valtion omistajaohjauksen keskeiset periaatteet ja toimintatavat (Ks. Liite 1). Päätös on tarkoitettu noudatettavaksi valtion omistajapolitiittisessa päätöksenteossa ja omistajaohjaustehtävien hoidossa.

Valtioneuvoston periaatepäätökseen liittyen hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta antoi kannanoton palkitsemisesta valtionyhtiöissä ja valtion osakkuusyhtiöissä (Ks. Liite 2.). Palkitsemiskannanottoa noudatetaan, kun valtio määrittää omistajana näkemyksensä markkinaehtoisesti toimivissa valtionyhtiöissä päätettäviin järjestelyihin. Linjauksia pyritään soveltamaan myös valtion osakkuusyhtiöissä. Kannanotto vastaa vuonna 2006 julkistettuja linjauksia. Talouspoliittinen ministerivaliokunta mm. vahvisti sen, että valtio-omistaja ei hyväksy optiopohjaisten palkitsemisjärjestelmien käyttöä yhtiön johdon ja avainhenkilöiden palkitsemisessa.

Tammikuussa 2008 talouspoliittinen ministerivaliokunta antoi kannanoton, jolla se vahvisti omistajapolitiikan linjaukset. Ministerivaliokunta piti tärkeänä erottaa osakkeenomistajan rooli yhtiön tekemistä omista liiketoiminnallisista päätöksistä. Samalla korostettiin, että pörssissä noteeratujen yhtiöiden tavoitteena on taloudellisesti kannattava toiminta, eikä niille voi asettaa jälkikäteksi muista yrityksistä poikkeavia yhteiskunnallisia tai aluepoliittisia velvoitteita.

3.5 Valtion yhtiöomistusten hoito vuonna 2008

3.5.1 Yleiskuva

Valtio pyrkii kehittämään omistuksessaan olevia yhtiöitä ja huolehtimaan niiden kilpailukyvyistä ja kannattavuudesta. Aktiivisena omistajana valtio myös käyttää omistuksiaan maamme yrityssektorin kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistamiseen osallistumalla omistus- ja toimialajärjeste-

lyihin. Tarvittaessa valtio on irtautunut omistuksistaan sellaisilla toimialoilla, joilla valtion omistus ei enää ole perusteltua.

Valtion omistamien yhtiöiden omistus pohja on monipuolistunut osakeantien ja -myyntien sekä omistusjärjestelyjen kautta. Kotimainen osakesijoittaminen ja -omistus ovat laajentuneet. Samalla ulkomaista pääomaa ja ulkomaisia sijoittajia on tullut runsaasti valtio-omisteisiin pörssiyrityksiin.

Kaikissa valtion omistusjärjestelyissä yleisenä lähtökohtana on parhaan taloudellisen kokonaistuloksen saavuttaminen. Kriteerinä ei ole yksinomaan yhtiön tai osakkeiden myyntihinta, vaan huomiota kiinnitetään erityisesti kotimaisen teollisuuden ja talouselämän toimialakohtaisten toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn turvaamiseen, osaamisen säilyttämiseen ja lisäämiseen sekä työllisyyden turvaamiseen. Omistusjärjestelyjen ja osakemyyntien tavoitteena on myös mahdollisimman vakaan omistus pohjan turvaaminen.

Vuoden 2008 helmikuussa Suomen valtio hyväksyi omistamiensa 1 508 500 OMX AB (publ):n osakkeiden osalta Borse Dubain ja BD Stockholm AB:n tekemän ostotarjouksen ostaa osakkeet hintaan 265 SEK/osake. Suomen valtion omistusosuus OMX:stä oli 1,3 %. Valtion myyntitulo kaupasta oli yhteensä 42,8 miljoonaa euroa.

Huhtikuussa 2008 valtio myi omistamansa 1 085 642 Elisa Oyj:n osaketta hintaan 16,70 €/osake. Kauppasumma oli yhteensä 18,1 miljoonaa euroa. Valtion omistusosuus oli 0,65 % Elisan osakekannasta.

Alkukesästä France Telecom teki tarjouksen TeliaSoneran osakkeiden ostamisesta Ruotsin ja Suomen valtioilta. Suomen valtion omistusosuus TeliaSonerasta oli 13,72 %, ja Suomen hallituksella oli eduskunnalta valtuus myydä omistus. Tarjous ei kuitenkaan lopulta johtanut kaupan syntymiseen.

Loppuvuodesta 2008 toteutettiin kaksi merkittävää hanketta, jotka avaavat uusia näkymiä valtion omistukseen ja sen hoitoon. Toinen näistä hankkeista koski Elisa Oyj:tä (Luku 3.5.2) ja toinen valtion kokonaan omistamaa Solidium Oy:tä (Luku 3.5.3).

3.5.2 Valtio Elisa Oyj:n suurimmaksi omistajaksi

Valtiosta tuli joulukuussa 2008 teleoperaattori Elisa Oyj:n suurin omistaja 9,62 % omistusosuudella. Järjestely toteutettiin yhteistyössä Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varman kanssa, jolta valtio osti osan sille tulleista osakkeista.

Järjestelyn taustana oli kansainväliseen finanssikriisiin liittynyt tilanne, jossa Elisan suurin omistaja, Islantilainen Novator, ilmoitti, että se neuvottelee omistamiensa Elisan osakkeiden, kaikkiaan noin 13,91 % osakekannasta, myynnistä. Osakkeet myytiin tarjousmenettelyssä, jossa ostajasta ei voinut olla etukäteen varmuutta ja saatujen ennakkotietojen mukaan mahdollisten ostajien joukossa oli myös selvästi spekulatiivisina pidettäviä toimijoita.

Valtio ja omistajaohjaus sen edustajana kytkeytyi asiaan Huoltovarmuuskeskuksen aloitteesta. HVK katsoi, että teletoiminta on keskeinen osa kansallista kriittistä infrastruktuuria, jonka turvaaminen ja varmistaminen on asetettu tavoitteeksi sekä erityislainsäädännössä (viestintämarkkinalaki) että huoltovarmuuden tavoitteissa. Elintärkeiden toimintojen ohjaus ja valvonta tapahtuu tietoyhteiskunnassa tietoliikenneverkkojen ja niitä hyödyntävien tietojärjestelmien avulla.

HVK:n aloitteeseen perustuneen arvioinnin jälkeen todettiin, että valtion kannalta on erittäin merkittävää, että Suomessa säilyisi ainakin yksi suuri kansallisessa omistuksessa oleva teleoperaattori. Jos myytävänä olleet Novatorin osakkeet olisivat päätyneet ulkomaiseen, mahdollisesti spekulatiiviseen omistukseen, riski Elisa Oyj:n siirtymisestä kokonaan ulkomaiseen määräysvaltaan olisi kasvanut huomattavasti.

Käytännössä valtiolla oli mahdollisuus myötävaikuttaa kotimaiseen ratkaisuun suoraan vain hankkimalla Elisan osakkeet valtion tai valtion osoittaman toimijan omistukseen. Tähän oli HVK:n lausunnon perusteella selkeät perusteet ja mahdollista osakekauppaa pidettiin myös taloudellisen arvioinnin perusteella edullisena vallitsevan kurssitason ja yhtiön näkymien vuoksi.

Koska valtion osakehankintoihin osoitettu budjettimääräraha 2,7 miljoonaa euroa on tarkoitettu vain pienten erillisjärjestelyjen mahdollistamiseen, valtio ei voinut osallistua osakkeista käytäviin kauppaneuvotteluihin osapuolena. Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi 12.10.2008 järjestelyä, jonka osana omistajaohjaus teki Työeläkevakuutusyhtiö Varman kanssa ehdollisen – eduskunnan hyväksymää budjettimäärärahaa edellyttävän – sopimuksen, jolla valtio sitoutui ostamaan Varman ensin omistukseensa hankkimat Elisa Oyj:n osakkeet tai Varman osoittaman osan niistä osakkeiden hankintahintaan.

Varma osti tehtyyn sopimukseen nojautuen koko myynnissä olleen Elisan osake-erän 11,20 €:n osakekohtaiseen hintaan. Kun lisätalousarvio oli hyväksytty, Varma ilmoitti, että valtiolle ostettavaksi osoitetaan yhteensä 16 miljoonaa Elisan osaketta eli 9,62 % yhtiön osakekannasta. Osakkeiden kauppahinta valtion ja Varman 19.12.2008 tekemässä kaupassa oli sama 11,20 €/osake, yhteensä 179,2 miljoonaa euroa. Elisan osakkeen kurssi kaupantekopäivänä oli jonkin verran korkeampi, joten valtio sai osakkeet niiden käypää hintaa alemmalla hinnalla. Käytännössä valtion ja Varman sopimus merkitsi, että valtiolla oli osakkeisiin kohdistunut kurssiriski ja Varmalla rahoitusriski.

Järjestely oli suomalaisen valtionomistuksen historiassa ainutkertainen ja oletuksena on, että Solidium -ratkaisun (ks. luku 3.5.3) jälkeen vastaavat tilanteet voidaan tarvittaessa hoitaa tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Järjestely oli ainutkertainen myös siinä suhteessa, että valtio ja merkittävä kotimainen instituutio-omistaja toimivat yhdessä tarkoituksenaan Elisa Oyj:n omistuksen vakauttaminen.

Valtion suora omistus Elisa Oyj:ssä ei ole täysin linjassa sen kanssa, että valtion muut omistukset ns. ei-strategisissa pörssiyhtiöissä siirrettiin joulukuussa valtion kokonaan omistamalle Solidium Oy:lle. Tähän asiaan palattaneen Solidiumin toiminnan vakiintumisen myötä.

3.5.3 Solidium Oy:n perustaminen

Nopeasti laajentunut maailmanlaajuinen finanssikriisi kiirehti vuonna 2008 tarvetta luoda valtiolle väline, jolla pystytään tehokkaasti turvaamaan kotimainen ankkuriomistus tärkeissä suomalaisissa yrityksissä.

Valtioneuvosto teki 21.10.2008 päätöksen, jolla valtion kokonaan omistama Solidium Oy muutettiin valtion ei-strategisista pörssiomistuksista huolehtivaksi holding-yhtiöksi. Samalla päätettiin luovuttaa yhtiölle osakepääoman korotuksena ja ns. apporttiomaisuutena valtion omistamat osakkeet kahdeksassa pörssiyhtiössä eli Kemira Oyj:ssä, Metso Oyj:ssä, Outokumpu Oyj:ssä, Rautaruukki Oyj:ssä, Sampo Oyj:ssä, Sponda Oyj:ssä, Stora Enso Oyj:ssä ja TeliaSonera AB:ssa. Ennen järjestelyn toteutusta haettiin rahoitustarkastuksen poikkeuslupa, jonka nojalla valtion yli 30 % omistusosuudet Outokummussa, Rautaruukissa ja Spondassa voitiin siirtää Solidiumiin ilman, että siitä syntyi arvopaperilain mukaista yhtiöiden muiden osakkeiden lunastusvelvoitetta.

Solidiumin tehtäväksi on määritelty hoitaa omistuksiaan niin, että niistä saadaan valtiolle paras mahdollinen kokonaistuotto. Se voi sekä lisätä että vähentää valtion osakesijoituksia, tarvittaessa myös hankkia omistuksia muista yhtiöistä. Solidiumin hallitus ja toimitusjohtaja käyttävät osakeyhtiölain mukaista toimivaltaa ja valtio-omistaja päättää valtion omistajapolitiikan yleisperiaatteiden mukaisesti toisaalta yhtiön linjauksista ja yleisistä toimintaperiaatteista sekä toisaalta yhtiökokouksen päätösvaltaan kuuluvista kysymyksistä.

Solidium kattaa kulunsa tuloillaan ja tarvittaessa hankkii uutta markkinaehtoista omistusta tuloja lainarahoituksella. Se jakaa tuloksensa osinkona valtio-omistajalle.

Osakkeiden luovutukset Solidiumille tapahtuivat omistajaohjauksilain mukaisen toimivallan puitteissa, eikä niihin siten tarvittu eduskunnan suostumusta. Järjestely vietiin kuitenkin eduskunnan hyväksyttäväksi, koska Solidiumin toiminta poikkeaa budjettitalouden toimintaperiaatteista erityisesti siinä, että yhtiö voi jatkossa sijoittaa uudelleen osakkeiden myymisestä saamia tuloja. Eduskunta hyväksyi järjestelyn vuoden 2008 toisen lisätalousarvion osana marraskuun 2008 lopussa.

Solidium -järjestely toteutettiin eduskunnan lisätalousarviopäätöksen jälkeen joulukuussa 2008. Solidium Oy:n 11.12.2008 pidetty ylimääräinen yhtiökokous päätti korottaa yhtiön osakepääomaa ja vapaata omaa pääomaa yhtiöön luovutettujen pörssiosakkeiden käypää arvoa vastaavalla määrällä. Käyväksi arvoksi määritettiin kunkin pörssiosakkeen 11.12.2008 päätöskurssi Nasdaq OMX Helsinki Oy:n järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä. Siirrettyjen osakkeiden yhteisarvo oli 5,3 miljardia euroa. Ylimääräinen yhtiökokous, joka pidettiin 12.12.2008, valitsi Solidiumille uuden hallituksen. Se käynnisti viivytyksittä toimitusjohtajan hakuprosessin. Solidiumin organisoituminen ja sen toiminnan aktiivinen käynnistäminen siirtyivät vuodelle 2009.

4 Valtion osakesalkku

Tässä luvussa tarkastellaan valtion osakesalkun kehitystä vuonna 2008. Valtion suoraa ja välillistä pörssiomistusta Solidiumin kautta käsitellään useassa kohdassa yhtenä kokonaisuutena.

4.1 Pörssisalkun markkina-arvon kehitys

Valtion pörssisalkun markkina-arvo vuoden 2008 alussa oli 28,4 miljardia euroa. Valtion suoraan omistamien osakkeiden markkina-arvo vuoden 2008 lopussa oli 8,8 miljardia euroa. Solidium Oy:n omistamien osakkeiden markkina-arvo oli 5,3 miljardia euroa. Valtion suoran ja välillisen omistuksen Solidiumin kautta arvo oli 31.12.2008 yhteensä 14,1 miljardia euroa.

Taulukko 1a: Valtion suora pörssiomistus 31.12.2008

	Osakkeiden lkm	Omistussosuus %	Omistuksen markkina-arvo M	Muutosvaluudet M	Portfolion painoarvo
Elisa	16 006 000	9,62	196,9	196,9	2,20
Finnair	71 515 426	55,81	349,7	35,8	4,00
Fortum	450 932 988	50,80	6 867,7	94,8	78,30
Neste Oil	128 458 247	50,10	1 359,1	0	15,50
Yhteensä			8 773,4	327,5	100,00

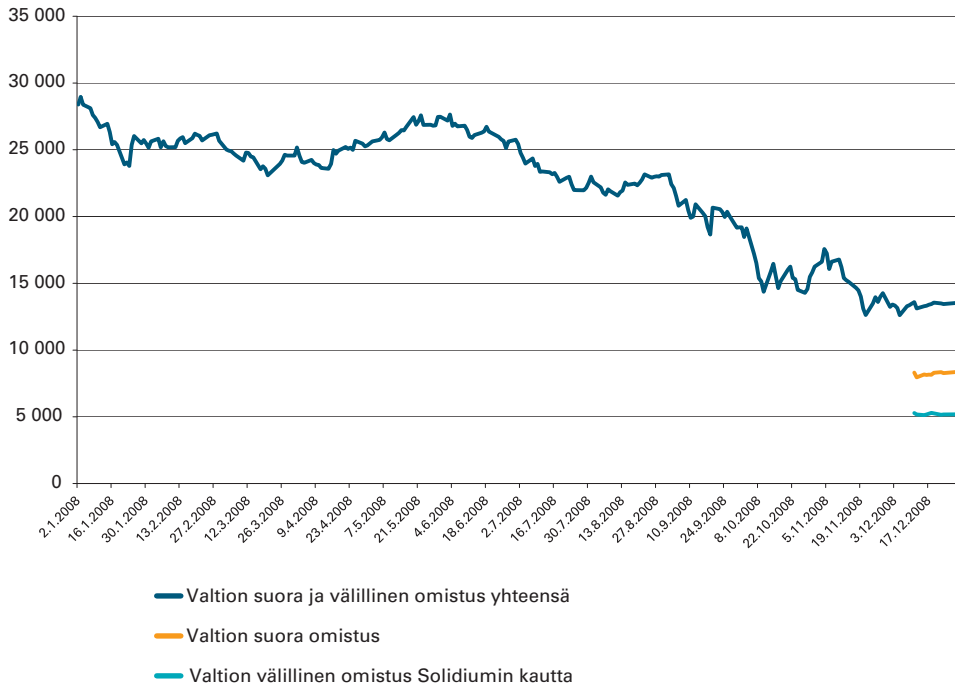
Taulukko 1b: Valtion välillinen omistus pörssiyhtiöissä Solidiumin kautta 31.12.2008

	Osakkeiden lkm	Omistussosuus %	Omistuksen markkina-arvo M	Portfolion painoarvo %
Kemira	20 656 500	16,52	122,7	2,3
Metso	15 695 287	11,07	133,7	2,5
Outokumpu	56 440 597	31,10	467,3	8,9
Rautaruukki	55 656 699	39,69	676,8	12,8
Sampo	79 280 080	14,12	1049,7	19,9
Sponda	38 065 498	34,28	118,0	2,2
StoraEnso	97 079 438	12,30	542,0	10,3
TeliaSonera	616 128 221	13,72	2168,8	41,1
Yhteensä			5279,0	100,0

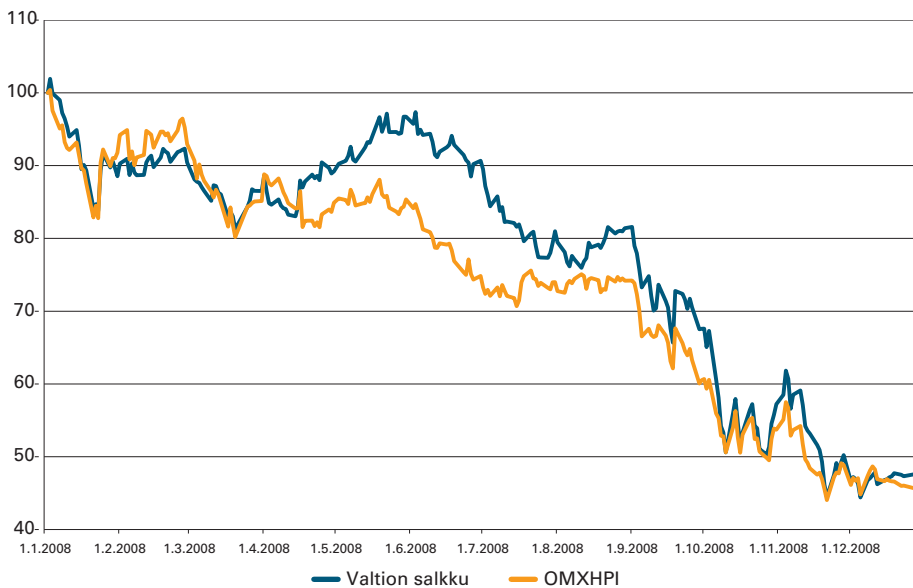
Tarkasteltaessa omistusta yhtenä kokonaisuutena, on markkina-arvo laskenut vuoden 2008 aikana 14,3 miljardia euroa eli 51 %. Helsingin pörssin yleisindeksi laski 53 % vuonna 2008. Alimmillään yleisindeksi oli marraskuussa 5048 pisteessä. Kurssilasku alkoi kiihtyä loppuvuodesta 2007 ja jatkui lähes katkeamatta joulukuuhun 2008 asti. Voimakkainta se oli syys-lokakuussa,

jolloin kurssit alenivat Helsingissä lähes 30 %. Kurssikehityksen taustalla oli finanssikriisi ja talouden taantuma.

Kuva 1: Valtion pörssisalkun markkina-arvon kehitys 2008, M€

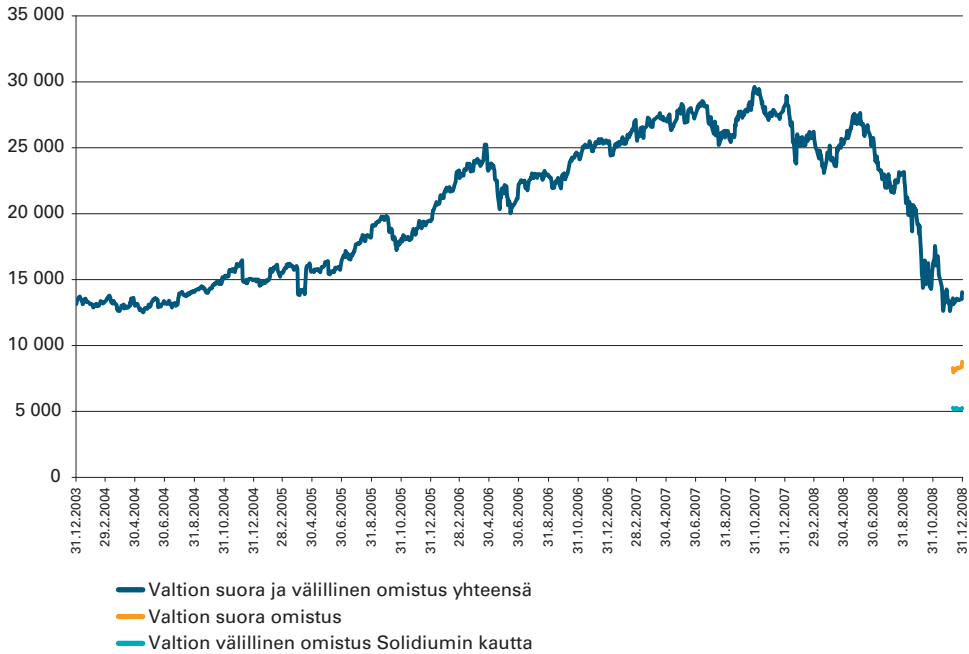

Kuva 2: Valtion salkun markkina-arvon ja OMX Helsinki hintaindeksin kehitys vuonna 2008 (1.1.2008=100)

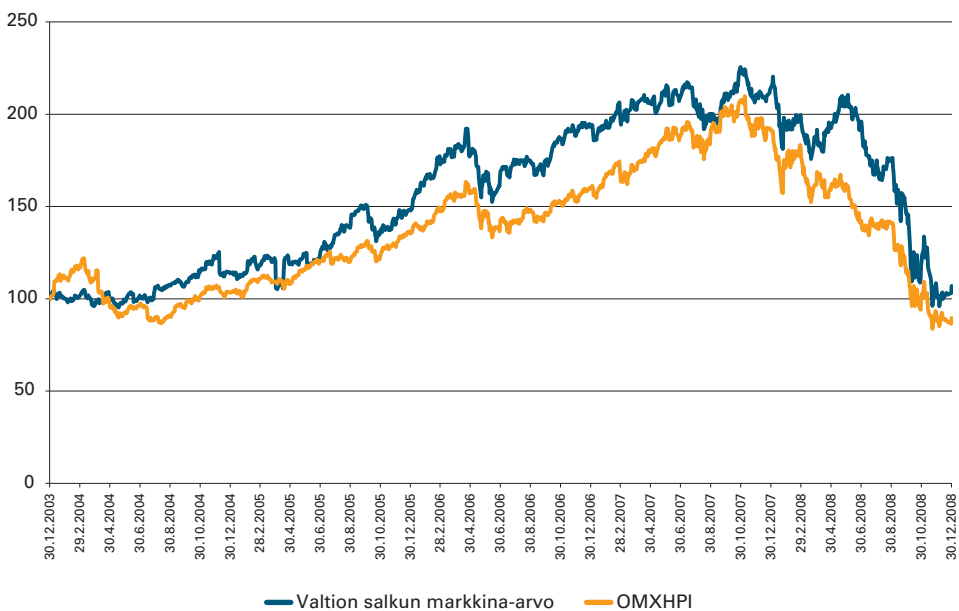

Viiden vuoden periodia tarkasteltaessa valtion pörssisalkun markkina-arvo oli vuoden 2008 lopussa 7 % vuoden 2003 lopun tasoa korkeammalla. OMX Helsinki yleisindeksin kehitykseen verrattuna valtion salkun markkina-arvo on kehittynyt yleisindeksiä paremmin (valtio salkku +6,9 % OMXHPI -10,4 %).

Kuva 3: Valtion pörssisalkun markkina-arvon kehitys 2004–2008, M€

Kuva 4: Valtion salkun markkina-arvon ja OMX Helsinki hintaindeksin kehitys 2004–2008 (30.12.2003=100)

4.2 Pörssisalkun tuotto

Valtion pörssisalkun tuotto vuonna 2008 jäi heikoksi. Viiden vuoden keskimääräinen vuosituotto on kuitenkin 19 %. Salkun viiden vuoden keskimääräinen volatiliiteetti on 24 %. Vuonna 2008 osakkeiden kurssivaihtelut olivat erityisen voimakkaita; valtion pörssisalkun volatiliiteetti nousi 41 prosenttiin.

	Salkun tuotto ¹	Volatiliiteetti	Sharpen luku ²
2004	39,1 %	14,5 %	2,42
2005	47,0 %	16,2 %	2,69
2006	38,8 %	18,6 %	1,88
2007	19,5 %	16,8 %	0,90
2008	-47,5 %	40,7 %	-1,27

1.1.2004–31.12.2008

Kumulatiivinen tuotto	78,5 %
Keskimääräinen vuosituotto	19,4 %
IRR³	17,9 %
CAGR⁴	12,5 %
Volatiliiteetti	23,6 %
Sharpen luku	0,65

Kuvassa 5 on tarkasteltu valtion salkun kumulatiivista tuottoa ja Helsingin pörssin tuottoindeksiä vuosina 2004–2008. Valtion pörssisalkun tuoton kehitystä verrattuna Helsingin pörssin tuottoindeksiin selittää osaltaan Fortumin merkittävä paino valtion salkussa. Vuoden 2008 lopussa, yhtenä kokonaisuutena valtion ja Solidiumin omistusta tarkasteltaessa, Fortumin painoarvo oli 48,9 %. Fortumin keskimääräinen vuosituotto on ollut 37 % tarkasteluperiodilla. Parhaiten valtion salkun yhtiöistä on tuottanut Rautaruukki, jonka keskimääräinen vuosituotto on ollut 42 % tarkasteluperiodilla. Rautaruukin painoarvo salkussa oli 4,8 %.

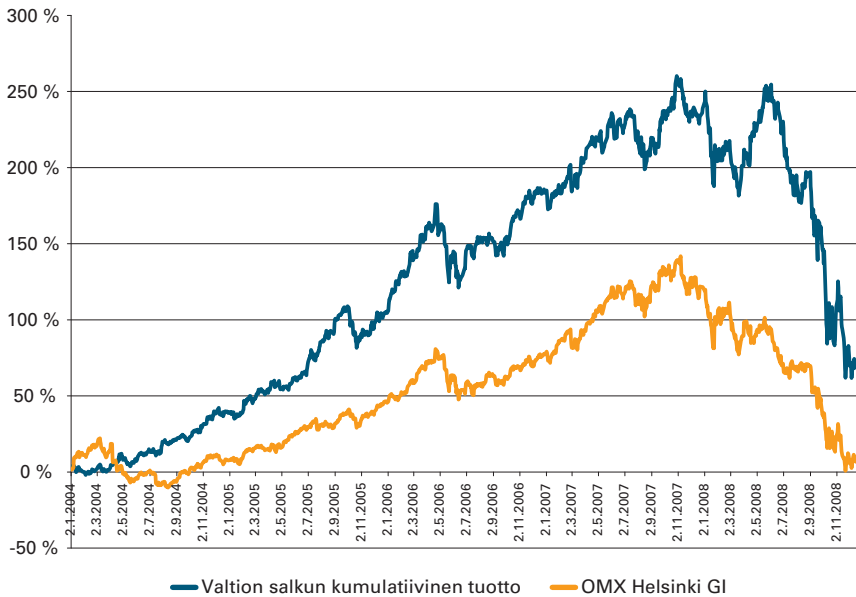
¹ Modifioidulla Dietzin kaavalla laskettu tuotto.

² Riskittömänä tuottona on käytetty valtion 10 v. obligaatiotuottoa.

³ Sisäisen korkokannan mukaan (Internal rate of return).

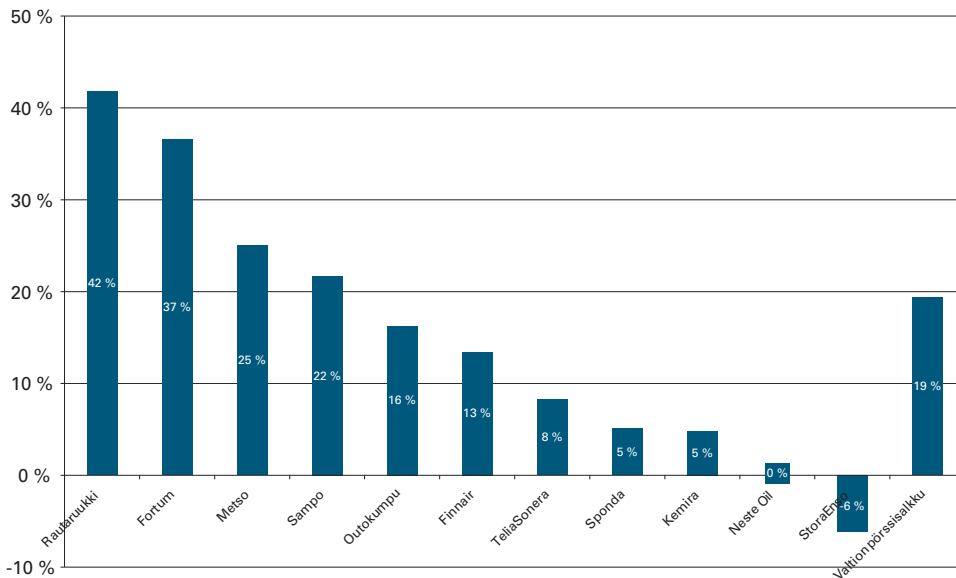
⁴ Vuosittainen keskimääräinen kasvuprosentti (Compound annual growth rate)

Kuva 5: Valtion salkun kumulatiivinen tuotto 2004–2008

Fortumin ja Rautaruukin lisäksi yli 20 prosentin keskimääräiseen vuosituottoon tarkasteluperiodilla on yltänyt Metso ja Sampo. Heikoimmin on tuottanut Stora Enso, jonka keskimääräinen vuosituotto on ollut -6,2 %.

Kuva 6: Pörssiyritysten keskimääräinen vuosituotto 2004–2008⁵

⁵ Modifioidulla Dietzin kaavalla laskettu keskimääräinen vuosituotto, Neste Oil 18.4.2005 lähtien.

4.3 Pörssilistattujen yhtiöiden kokonaisarvon kehitys suhteessa toimialaan

Kuvassa 7 on kuvattu pörssilistattujen yhtiöiden kokonaisarvon kehitystä. Matriisissa yhtiöiden kokonaisarvon kehitystä tarkastellaan yhtiöittäin sekä yhtiöiden osakekurssien kehitystä suhteessa toimialaindeksiin.

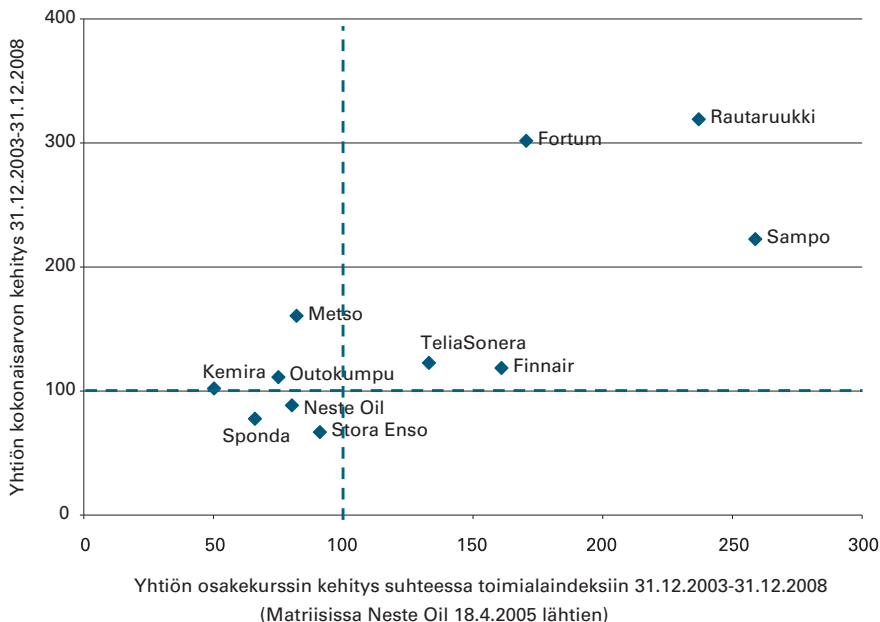
Yhtiön kokonaisarvon kehityksen voi lukea y-akselilta. Tällöin lähtöpisteenä on horisontaalinen 100-pisteen viiva. Jos yhtiö on tuottanut positiivista kokonaisarvoa, niin se sijaitsee tämän 100-pisteen viivan yläpuolella.

Yhtiön pörssikurssin kehitys suhteessa toimialan kehitykseen voidaan lukea x -akselilta. Tällöin lähtöpisteenä on 100 -pisteen vertikaalinen viiva. Jos yhtiön pörssikurssin kehitys on ollut toimialan kehitystä vahvempaa, niin se sijaitsee tämän 100-pisteen viivan oikealla puolella.

Matriisista voidaan lukea, että parhaiten kokonaisarvoa tuottaneet yhtiöt ovat Rautaruukki ja Fortum. Sammon pörssikurssi on kehittynyt toimialaindeksiinsä verrattuna yhtiöistä parhaiten.

Heikointa kokonaisarvon kehitys on ollut Stora Ensossa. Myös Neste Oilin ja Spondan kokonaisarvon kehitys on ollut negatiivista. Kyseisten yhtiöiden pörssikurssit ovat myös kehittyneet toimialansa indeksiä heikommin.

Kuva 7: Pörssiyhtiöiden kokonaisarvon kehitys 2004–2008

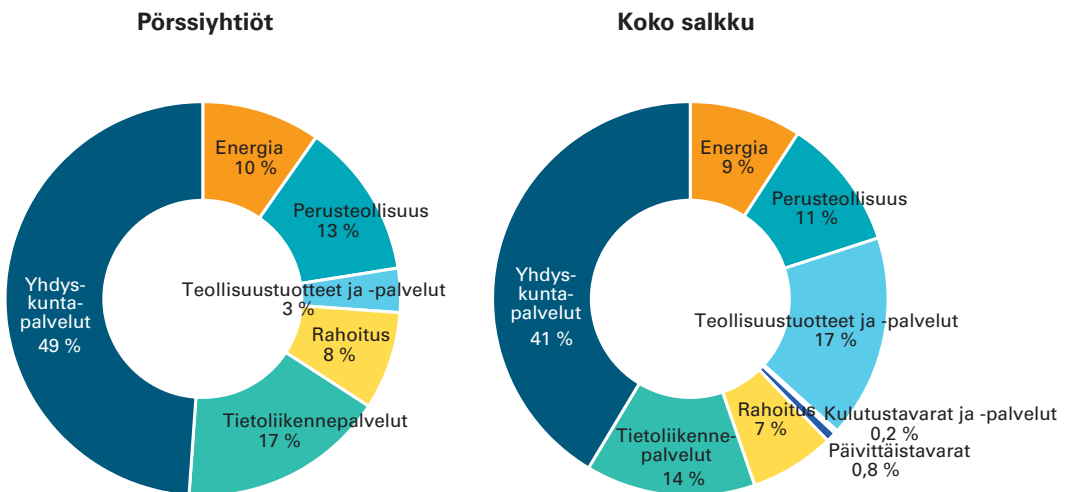
4.4 Valtion osakesalkun painot

Tarkasteltaessa valtion suoraa ja välillistä omistusta Solidiumin kautta yhtenä kokonaisuutena suurin paino vuoden 2008 lopun salkussa oli Fortumilla, jonka markkina-arvon paino oli 48,9 % koko salkusta. Toiseksi suurin paino salkussa oli TeliaSoneralla 15,4 %.

Fortumin suuri paino valtion salkussa näkyy myös toimialoittain tarkasteltuna (yhdyskuntapalvelut). Toimialoista toiseksi suurin paino valtion pörssisalkussa on tietoliikennepalveluilla. Vielä kesällä 2008 perusteellisuus oli pörssisalkun toiseksi suurin toimiala. Kurssilasku on ollut perusteellisuuden yritysten osakkeissa voimakasta ja Elisa Oyj:n osakkeiden hankinta valtiolle vahvistaa omalta osaltaan tietoliikennepalvelut toimialan painoa valtion salkussa.

Koko valtion osakesalkkua tarkasteltaessa toimialoittain teollisuustuotteet ja -palvelut toimialan paino nousee 17 prosenttiin.

Kuva 8: Valtion osakesalkun toimialajakauma 31.12.2008 mukaan lukien Solidium Oy:n omistamat yhtiöt⁶

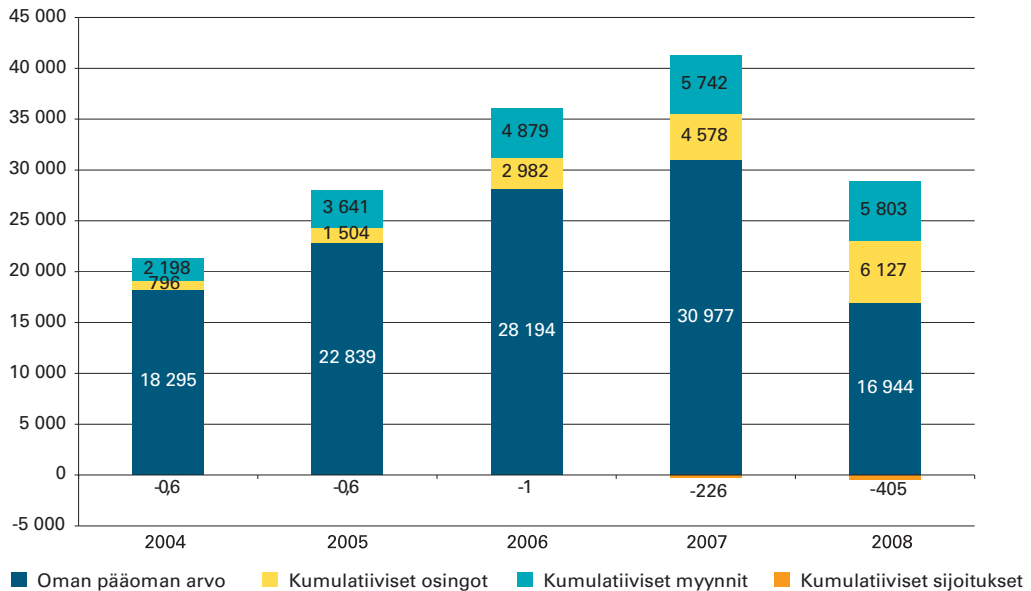

4.5 Salkun kokonaisarvon kehitys 2004–2008

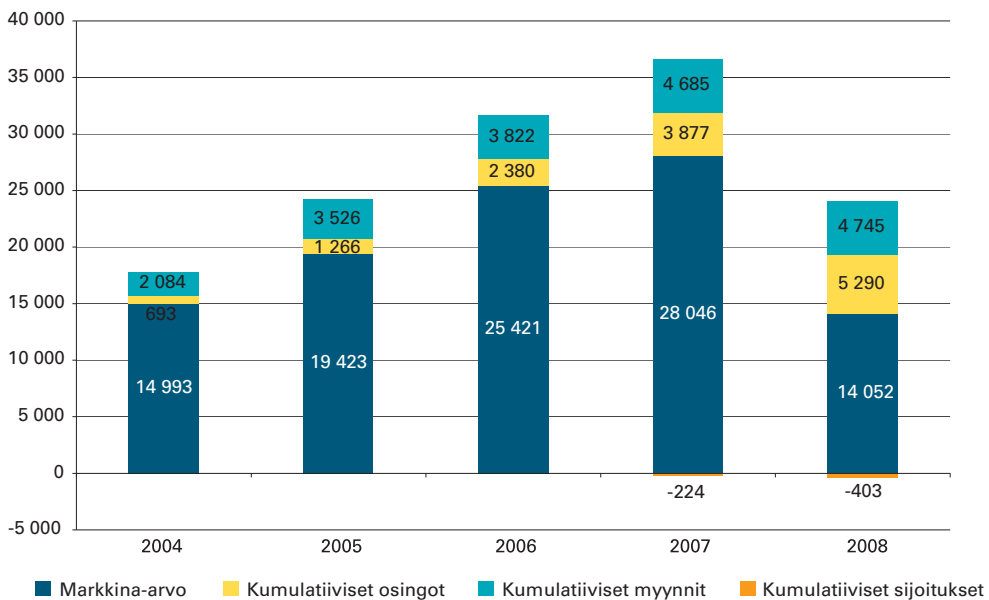
Kuvassa 9 on esitetty valtion koko osakesalkun kehitys aikavälillä 2004–2008. Kuvassa ovat mukana sekä listaamattomat että listatut yhtiöt. Oman pääoman arvo on listatuissa yhtiöissä oman pääoman markkina-arvo ja listaamattomissa oman pääoman kirjanpitoarvo. Kuvan osingot on esitetty kassaperusteisesti. Valtion tekemät sijoitukset vähentävät salkun kokonaisarvoa.

⁶ Pörssi-yhtiöt 30.12.2008 markkina-arvon mukaan, listaamattomat yhtiöt 31.12.2008 oman pääoman kirja-arvon mukaan.

Kuva 9: Valtion salkun kokonaisarvon kehitys 2004–2008, M€

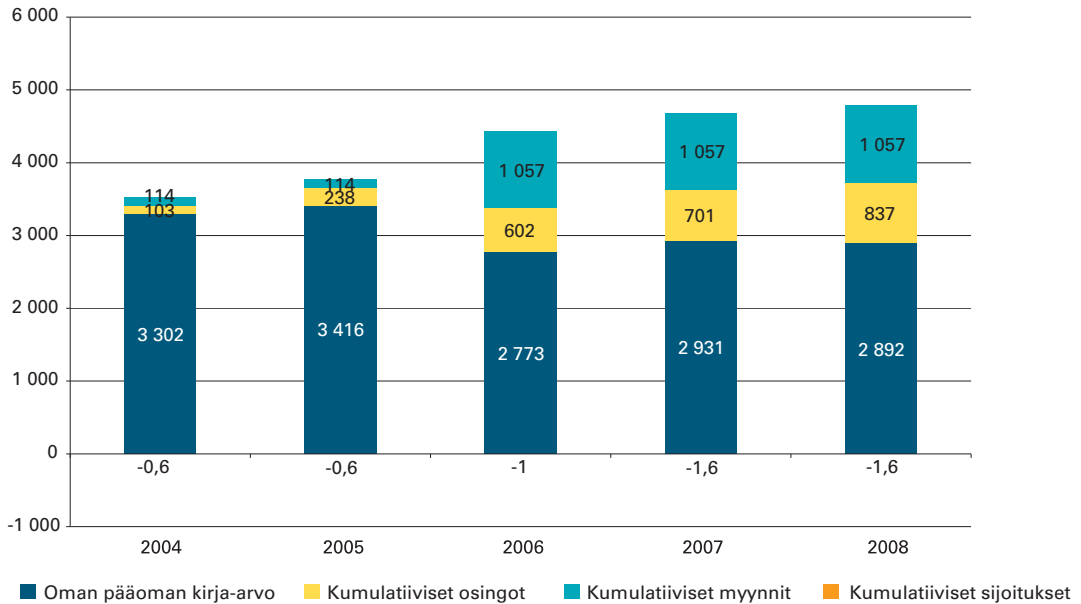
Kuva 10: Valtion pörssisalkun kokonaisarvon kehitys 2004–2008, M€

Valtion pörssisalkun markkina-arvo oli vuoden 2008 lopussa hieman alempi kuin vuoden 2004 päättyessä. Valtio on vuosina 2004–2008 myynyt pörssiosakkeita yhteensä 4,7 miljardilla eurolla sekä saanut osinkoja pörssiyrityksistä yhteensä 5,3 miljardia euroa. Sijoituksia pörssiyrityksiin valtio on tehnyt yhteensä 403 miljoonalla eurolla.

Valtion salkussa olevien listaamattomien yhtiöiden kokonaisarvo on kehittynyt alla olevan kuvan mukaisesti. Oman pääoman kirjanpitoarvon lasku vuonna 2006 selittyy pääosin Kapiteeli Oy:n myynnillä lokakuussa 2006. Listaamattomien yhtiöiden oman pääoman kirja-arvo oli vuoden 2008 päättyessä lähes edellisen vuoden tasolla.

Kuva 11: Listaamattomien yhtiöiden kokonaisarvon kehitys 2004–2008, M€

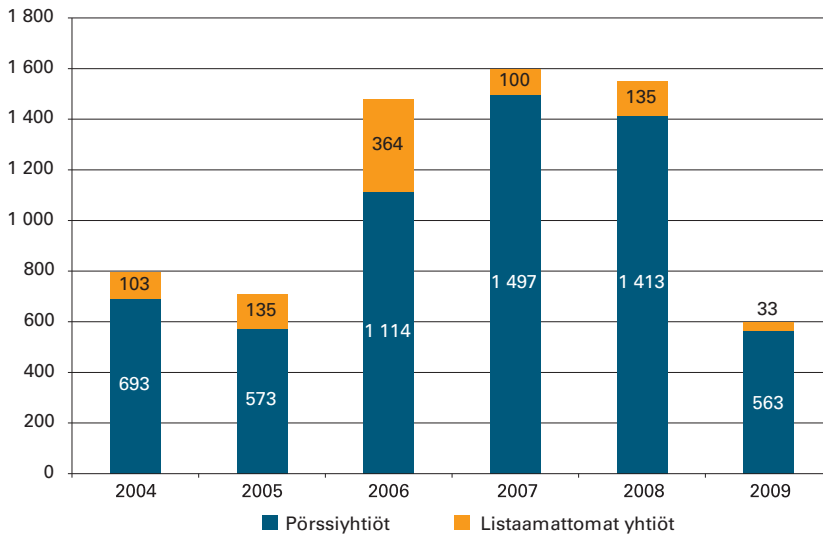

4.6 Osinkotuotto ja osinkosuhde

Vuonna 2008 valtion osakesalkun yhtiöt maksoivat edellisen tilikauden tulosten perusteella valtiolle osinkotuloja 1 548 miljoonaa euroa. Laskua edelliseen vuoteen verrattuna oli 48 miljoonaa euroa. Osinkotuloihin eniten vaikuttavat yhtiöt olivat Fortum ja TeliaSonera. Valtion TeliaSoneran osinkosumma pieneni 160 miljoonalla eurolla ja valtion Fortumin osinkosumma nousi 41 miljoonalla eurolla. Vuoden 2008 tulosten perusteella maksettavat osingot laskivat edellisvuoteen verrattuna merkittävästi. Vuonna 2009 valtion saama osinkosumma suoraan omistetuista pörs-siyhtiöistä on 563 miljoonaa euroa ja listaamattomista yhtiöistä 33 miljoonaa euroa⁷.

⁷ Ei sisällä Solidium Oy:n valtiolle maksamia osinkoja.

Kuva 12: Valtion saamat osingot kassaperusteisesti 2004–2009, M€⁸

Valtion pörssisalkun keskimääräinen osinkosuhde oli 60 % vuonna 2007⁹. Vuoden 2007 osinkosuhdetta alensi Sammon nettotulokseen sisältynyt runsaan 2,8 miljardin euron myyntivoitto. Toisaalta myös Helsingin pörssin osinkosuhde laski 62 %:iin (72 % pl. Nokia). Tämä oli seurausta vuoden 2007 hyvistä tuloksista, mutta myös vuodelta 2006 maksetuista ennätysuurista osingoista. Vuodelta 2007 maksetun osinkosumman mukaan valtion pörssisalkun yhtiöiden osinkotuotto oli 5,6 %. Se on korkeampi kuin Helsingin pörssin 4,0 % (5,0 % pl. Nokia).

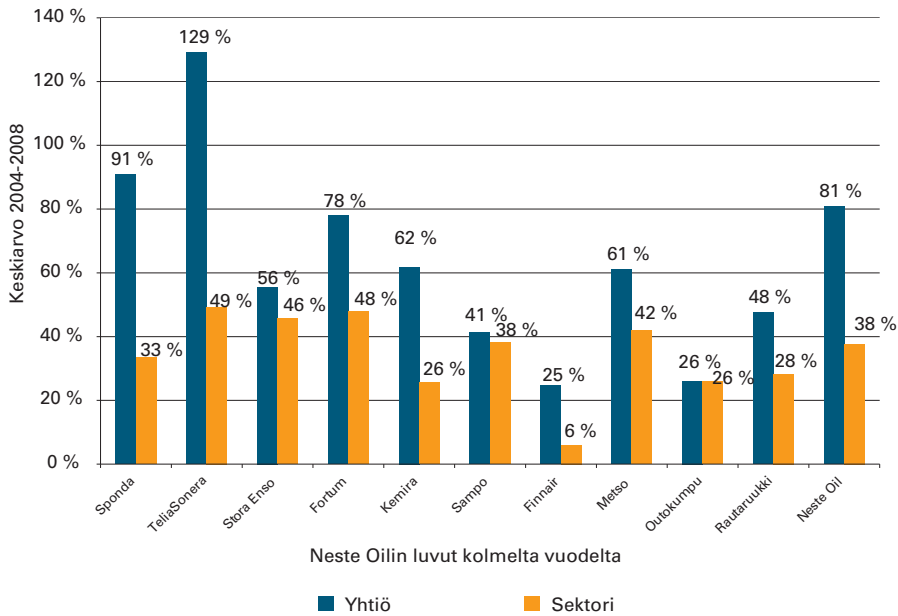
Vuodelta 2008 maksettavien osinkojen perusteella valtion pörssisalkun, sisältäen Solidium Oy:n omistamat yhtiöt, keskimääräinen osinkosuhde oli 69 %. Helsingin pörssin osinkosuhde oli 44 % (51 % pl. Nokia). Valtion pörssisalkun osinkotuotto nousi 5,7 prosenttiin. Vaikka yhtiöiden maksama osinkosumma pieneni, voimakas kurssilasku nosti osinkotuottoa. Helsingin pörssin osinkotuotto oli 4,9 % (5,4 % pl. Nokia)

Alla olevissa kuvioissa yhtiöitä on verrattu oman toimialansa yhtiöihin, joita noteerataan eri pörseissä maailmalla. Osinkoja valtion pörssisalkun yhtiöt ovat maksaneet paremmin suhteessa toimialoihin.

⁸ Osa vuonna 2009 maksettavista osingoista hallitusten esityksiä.

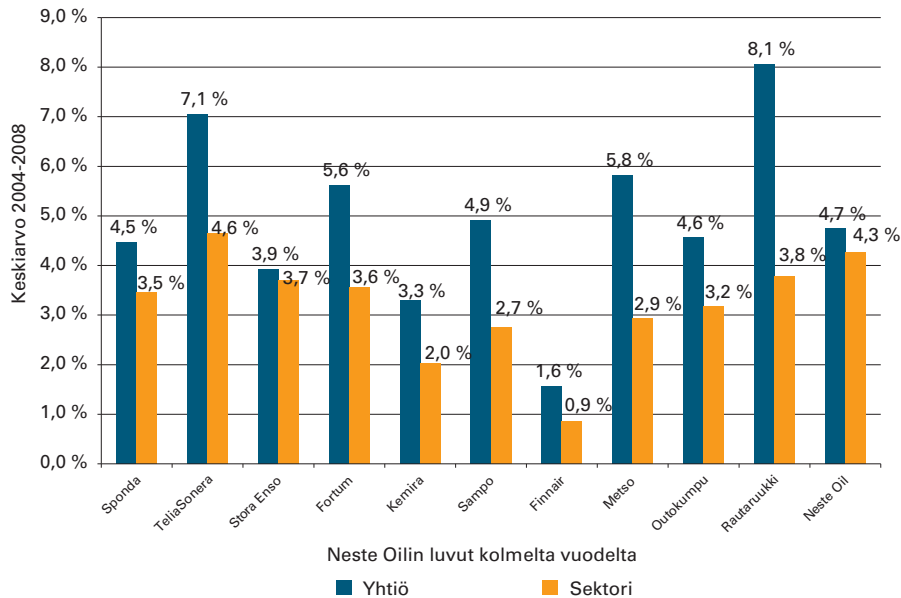
⁹ Tilikauden 2007 tulosten perusteella jaettavan osingon ja tilikauden 2007 nettotulosten mukaan laskettu.

Kuva 13: Valtion pörssisalkun yhtiöiden osinkosuhte 2004–2008

Valtion pörssisalkun yhtiöiden osinkotuotot ovat myös samalla periodilla olleet toimialojensa keskiarvoja korkeampia.

Kuva 14: Valtion pörssisalkun yhtiöiden osinkotuotto 2004–2008

5 Yhtiökatsaukset

Yhtiöt on esitetty seuraavassa järjestyksessä: pörssiyritykset omistajaohjauksen seurannassa, Solidium-yhtiöt, liikevaihdoltaan yli 25 miljoonan euron listaamattomat yhtiöt ja pienemmät listaamattomat yhtiöt.

5.1 Pörssiyritykset omistajaohjausosaston seurannassa

ELISA OYJ **telekommunikaatio**

Valtion omistusosuus: 9,62 %

Hallituksen puheenjohtaja: Risto Siilasmaa

Toimitusjohtaja: Veli-Matti Mattila

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki

Elisa Oyj on Suomessa kiinteän ja mobiililaajakaistan, sekä matkaviestinnän uusien ns. 3G-palveluiden markkinajohtaja. Yhtiöllä on noin 50 prosentin markkinaosuus 3G-käyttäjistä. Elisa toimii Pohjoismaiden lisäksi Baltian maissa ja Venäjällä. Kokonaisliittymämäärä vuoden 2008 lopussa oli 2,9 miljoonaa, joista Suomessa 2,5 miljoonaa liittymää ja Virossa 0,3 miljoonaa liittymää. Yhtiö palvelee alueellisesti noin 1,5 miljoonaa kuluttaja-asiakasta ja noin 15 000 yritysasiakasta.

Telekommunikaatioala on voimakkaasti säännelty. Sääntely koskee myös joidenkin Elisan tuotteiden ja palvelujen hintatasoja. Suomen televiestintämarkkinoilla kilpailutilanne jatkuu edelleen haasteellisena. Heikentynyt taloudellinen tilanne on toistaiseksi vaikuttanut vain vähän Elisan liiketoimintaan. Elisa toimii globaalisti yhteistyössä Vodafonen ja Telenorin kanssa.

Vuonna 2008 liikevaihto laski hieman edellisvuodesta, mikä johtui lähinnä matkaviestinnän alentuneista yhdysliikenne- ja roaming-maksuista sekä Suomessa että Virossa. Myös laitekauppa oli aiempaa vähäisempi, ja kiinteän verkon perinteisten liittymien ja liikenteen määrä väheni. Kiinteiden laajakaistaliittymien määrän laskuun vaikutti Elisan keskittyminen laajakaistaliiketoiminnan kannattavuuteen. Liikevaihto kasvoi sen sijaan erityisesti 3G palveluissa ja mobiililaajakaistassa.

Käyttökate ilman kertaeriä laski hieman, mutta käyttökateprosentti parani. Käyttökateprosentin paranemiseen vaikuttivat matkaviestintäliiketoiminnan uudet palvelut ja liiketoiminnan tehostamistoimenpiteet. Matkaviestinnän osalta yhdysliikenteen alentunut liikevaihto ja alentuneet kustannukset paransivat kannattavuutta. Kiinteän verkon kannattavuusparannukseen vaikuttivat laajakaistaliittymien hinnanmuutokset, laajakaistatarjonnasta luopuminen joillakin heikommin kannattavilla maantieteellisillä alueilla ja kustannustehokkuuden parantuminen.

Rahoitusasema ja maksuvalmius säilyivät vakaina. Elisalla on käteisvaroja, sidottuja luottojärjestelyjä ja jatkuva kassavirta, jotka riittävät kattamaan ennakoitavissa olevat rahoitustarpeet. Ennen vuotta 2011 ei ole odotettavissa merkittäviä jälleenrahoitustarpeita. Elisan nettovelka lisääntyi johtuen pääasiassa pääomanpalautuksen maksusta. Kassavirta investointien jälkeen parani edellisvuoteen verrattuna huomattavasti pääasiassa nettokäyttöpääoman muutoksen vuoksi.

Elisa jatkaa palveluidensa kysynnän aktivoitua ja tuottavuuden parantamista. Pitkäaikaista kasvua ja tuottavuutta tukevat 3G-markkinoiden kasvu ja tehokkuutta parantavat toimenpiteet. Vuonna 2009 liikevaihdon arvioidaan olevan edellisen vuoden tasolla tai hieman alempi. Kertaluonteisista eristä puhdistetun käyttökatteen arvioidaan myös olevan vuoden 2008 tasolla tai hieman sitä alempi.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	1 485,0	1 568,4
Liikevoitto	M€	264,5	302,0
Liikevoitto	%	17,8	19,3
Taseen loppusumma	M€	2 030,5	2 175,6
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	1 914,1	3 323,4
Omavaraisuusaste	%	43,1	47,6
Nettovelkaantumisaste	%	92,8	71,3
Oman pääoman tuotto	%	18,5	18,8
Sijoitetun pääoman tuotto	%	16,0	18,8
Henkilöstö yhteensä		3 017	3 015
Henkilöstö Suomessa		300	
Osinkosumma	M€	93,4	284,9
Valtion saama osinko	M€	9,6	2,0

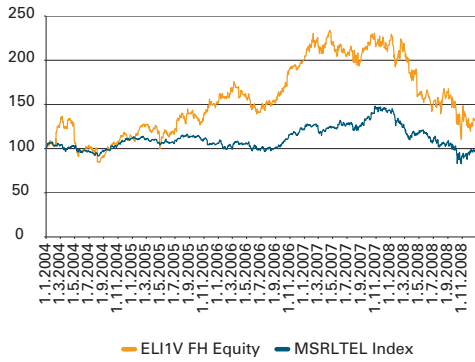
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
TeliaSonera	Ruotsi	9 591
Telenor	Norja	11 004
Tele2	Ruotsi	3 658
TDC	Tanska	5 212

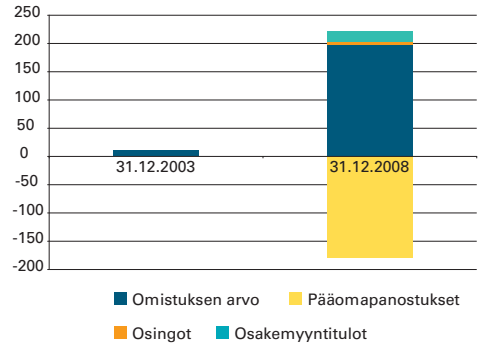
ILMOITETUT INVESTOINNIT

Vuonna 2008 käyttömajausinvestoinnit olivat 184 (206) miljoonaa euroa. Vuoden 2008 keskeinen investointikohde oli nopeamman mobiililaajakaistan mahdollistavan 3G-verkon rakentaminen. Käyttömajausinvestointeja kontrolloidaan aktiivisesti niin, että ne ovat korkeintaan 12 prosenttia liikevaihdosta. Käyttömajausinvestointeja voidaan myös vähentää, mikäli yleinen taloudellinen tilanne heikkenee edelleen.

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 31,9 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

FINNAIR OYJ **lentoyhtiö**

Valtion omistusosuus: 55,78 %

Hallituksen puheenjohtaja: Christoffer Taxell

Toimitusjohtaja: Jukka Hienonen

Henkilöstömäärä: 9595

Päätoimipaikat Suomessa: Vantaa

Finnair Oyj on matkailualan konserni, joka tarjoaa reittilento-, lomamatka-, matkatoimisto- ja rahtipalveluja Suomessa ja ulkomailla. Yli 70 % konsernin liikevaihdosta koostuu reittiliikenteestä. Finnairilla on kotikentästään johtuen kilpailuetu Euroopan ja Aasian välisessä liikenteessä. Helsinki-Vantaan lentoaseman sijaintia hyödynnetään tarjoamalla nopeimmat yhteydet usean eurooppalaisen ja aasialaisen metropolin välillä. Finnair kuljetti vuonna 2008 8,3 miljoonaa matkustajaa ja yli 100 miljoonaa kiloa rahtia. Finnairin laivastoa uudistetaan parhaillaan mittavin investoinnein.

Finnairin tulos kääntyi tappiolliseksi vuonna 2008. Alkuvuonna kannattavuutta rasittivat korkea polttoaineen hinta ja maailmanlaajuisen laman johdosta laskevat lentolippujen hinnat. Kustannusrakennetta ei voitu sopeuttaa laskeviin hintoihin riittävästi. Toimialalla vallitsi vuoden aikana ylitarjontatilanne, joka johti ensimmäisiin lentoyhtiökonkurssihin maailmalla.

Tulevan vuoden näkyminen on Finnairille haastava. Kysynnän odotetaan pysyvän heikompana kuin aiempina vuosina ja keskittyvän halvempiin matkustusluokkiin. Polttoaineen hinnan odotetaan olevan noin 22 % Finnairin liikevaihdosta (25 % vuonna 2008). Matkojen ylitarjonta ei poistu markkinoilta riittävän nopeasti ylikansallisin järjestelyin, vaan ainoastaan konkurssien uhatessa (SAS, Alitalia, Austrian). Rahtiliikenne seuraa maailmanlaajuisen talouden kehitystä: rahdin määrä putosi rajusti loppuvuonna 2008.

Aasian liikenteen kasvu on nostanut Finnairin suoritteita (+16 %) suunnitellulla tavalla. Kannattavuus on koko matkustajaliikenteessä tällä hetkellä kuitenkin odotettua heikompi. Sopeuttamistoimina Finnair on karsinut heikoimmin kannattavia reittejä, leikannut kapasiteettia sekä toteuttanut yt-neuvottelut, joiden tuloksena 120 henkilöä irtisanotaan ja runsaat 3000 henkilöä lomautetaan pääosin 2–3 viikoksi. Vuonna 2009 on käynnistetty uusia sopeuttamisohjelmia.

Laivastoinvestoinnit viedään suunnitellusti läpi, mutta lomalentokoneiden vuokrasopimusten päättymisen vuonna 2010 mahdollistaa laivaston koon mitoittamisen kysyntäennusteiden mukaiseksi. Uusi Airbus-laivasto yhtenäistää huollon koneistoa ja matkustamohenkilökunnan koulutusta, mikä tuo kustannusetuja.

Finnairilla on varmistettuja luottolupauksia noin 300 miljoonan euron arvosta sekä 650 miljoonan euron luottomahdollisuudet Euroopan investointipankilta ja eläkeyhtiöltä. Yhtiön tase- ja kassatilanne on hyvä. Rahoituksen saannin heikentyminen heijastuisi Finnairin toimintaan ensisijaisesti leasing-sopimusten hintatason kautta.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	2263	2181
Liikevoitto*	M€	-52,1	142
Liikevoitto	%	neg.	6,5
Taseen loppusumma	M€	2076	2146
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	586	1037
Omavaraisuusaste	%	38,1	47,0
Nettovelkaantumistasite**	%	64,1	40,2
Oman pääoman tuotto	%	-4,8	12,9
Sijoitetun pääoman tuotto	%	-2,5	14,2
Henkilöstö		9595	9480
Henkilöstö Suomessa		8825	n.a.
Osinkosumma	M€	0	32
Valtion saama osinko	M€	0	18

*) Omistajaohjaus raportoi liikevoiton, johon sisältyy mm. johdannaisten arvon muutokset ja myyntivoitot

**) sisältää arvioidut tulevien 7 vuoden leasing-maksut

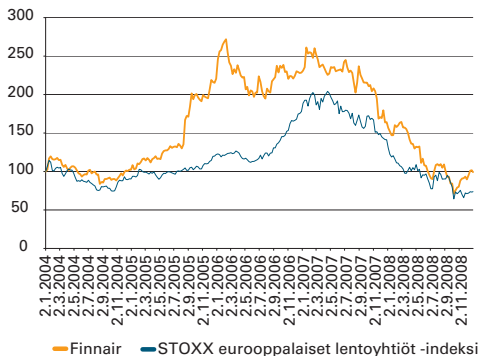
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
SAS	Ruotsi	5018
Lufthansa	Saksa	24870
BA	Iso-Britannia	8932
Air France – KLM	Ranska-Hollanti	24114

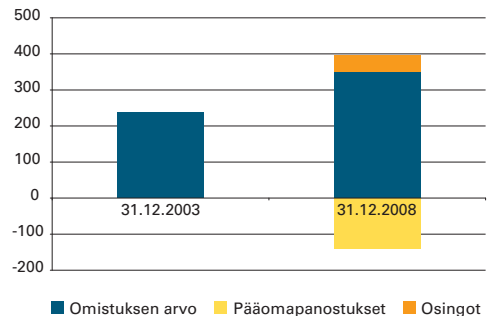
ILMOITETUT INVESTOINNIT

Lentokonelaivaston uudistamiseen käytetään noin 400 miljoonaa euroa vuonna 2009 ja 300 miljoonaa euroa vuonna 2010.

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 1,5 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

Valtion omistusosuus: 50,8 %

Hallituksen puheenjohtaja: Peter Fagernäs (8.4.2009 alkaen Matti Lehti)

Toimitusjohtaja: Mikael Lilius (1.5.2009 alkaen Tapio Kuula)

Henkilöstömäärä: 15 579

Päätoimipaikat Suomessa: Espoo, Imatra, Inkoo, Joensuu, Järvenpää, Kauttua, Kokkola, Kuusamo, Leppiniemi, Lohja, Loviisa, Naantali, Nokia, Oulu, Pori, Vaasa ja Vantaa.

Fortum Oyj on Pohjoismaihin, Venäjälle ja Itämeren alueelle keskittyvä johtava energiayhtiö, jonka ydinliiketoimintaa on sähkön ja lämmön tuotanto, myynti ja jakelu sekä voimalaitosten käyttö ja kunnossapito. Fortumin sähköntuotanto vuonna 2008 oli 64,2 (52,2) TWh ja Lämmöntuotanto 40,3 (26,1) TWh. EU-maissa Fortumin vuoden 2008 sähköntuotannosta 92 % (89 %) oli hiilidioksidivapaata. Fortumin sähköntuotannosta 51,6 TWh tuotettiin Pohjoismaissa. Tämä oli 13 % (13 %) Pohjoismaiden koko sähkönkulutuksesta.

Fortum osti vuonna 2008 enemmistön venäläisestä TGC-10:stä. Fortumilla oli vuoden 2008 lopussa yli 93 %:n omistusosuus TGC-10:stä.

Vuonna 2008 Fortumin vertailukelpoisesta liikevoitosta valtaosa tuli Sähköntuotannosta. Myös Lämmöntuotanto ja Sähkönsiirto tuottivat liikevoittoa.

Fortumin sidottu pääoma vuonna 2008 jakautui siten, että Sähköntuotannon osuus oli 35,5 %, Lämmöntuotannon osuus 23,1 %, Sähkönsiirron osuus 20,2 %, Marketsin osuus 1,2 %, Venäjän 14,7 % ja muiden 5,3 %.

Vuonna 2008 Fortumin vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 18 % ja oli 1 845 miljoonaa euroa (1 564). Sen sijaan tulos ennen veroja laski. Tämä johtui osittain vuonna 2007 Q1 tulokseen kirjatusta 180 miljoonan euron kertaluonteisesta voitosta (osakkuusyhtiö), ja Q3 tulokseen kirjatusta Lenergon 232 miljoonan euron osakkeiden myynnistä sekä kohonneista rahoituskustannuksista. Yhtiö ylitti strategiset tavoitteet: ROE oli 18,7 % (tavoite yli 14 %) ja ROI oli 15,0 % (tavoite yli 12,0 %). Henkilöstön kasvu johtui TGC-10:n hankinnasta. Liiketoiminnan kassavirta oli 2 002 milj. euroa (1 670).

Vuoden 2008 aikana sähkön hinta vaihteli voimakkaasti. Fortumin sähköntuotantosektorin toteutunut sähkön myyntihinta oli 49,3 €/MWh, joka on 24 % korkeampi kuin edellisvuonna. Sähkön keskimääräinen hinta Nord Poolissa oli 44,7 €/MWh ja Ruotsin ja Suomen aluehinnat keskimäärin 51 €/MWh. Fortum on suojannut jo 65 % vuoden 2009 sähkönmyynnistä hintaan 53 €/MWh. Vuoden 2010 suojausaste on 50 % hintaan 46 €/MWh.

Fortum jätti 5.2.2009 hakemuksen Loviisa 3 rakentamisesta. Investoinnin kokonaisarvo on noin 4–6 miljardia euroa. Yhtiö odottaa päätöstä noin vuoden päästä.

Fortumin nettovelkaantumisasaste on kasvanut 21 prosenttiyksiköllä vuoden aikana johtuen investoinneista, osingonmaksusta ja käyttöpääoman kasvusta. Kasvaneet hiilivarastot ovat lisänneet käyttöpääoman määrää. Fortumin nettovelan ja käyttökäteen suhde oli 2,5 (1,9 vuoden 2007 lopussa). Luvut ovat alle strategisen 3,0–3,5 tavoitetason. Vahva kassavirta tukee investointien rahoitusta.

Fortumin segmenteistä sähköntuotanto on tulogeneraattori. Lämpö-segmentti kärsi polttoaineiden sekä CO2 kustannusten noususta. Jakelu-segmentin kehitys oli vakaata. Sen sijaan Markets-segmentin tulos oli huono. Venäjän segmentin integraatio etenee.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	5 636	4 479
Liikevoitto	M€	1 963	1 847
Liikevoitto	%	34,8	41,2
Taseen loppusumma	M€	20 278	17 674
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	13 519	27 319
Omavaraisuusaste	%	41,6	49,1
Nettovelkaantumisaste	%	73,5	51,6
Oman pääoman tuotto	%	18,9	19,1
Sijoitetun pääoman tuotto	%	15,2	16,6
Henkilöstö yhteensä		15 579	8 303
Henkilöstö Suomessa		3 045	2 981
Osinkosumma	M€	888	1 197
Valtion saama osinko	M€	451	609

KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
E.ON	Saksa	86 753
EDF	Ranska	64 279
Enel	Italia	61 184
RWE	Saksa	48 950
Iberdrola	Espanja	25 196
Vattenfall	Ruotsi	15 005
Verbund	Itävalta	3 745
Statkraft	Norja	2 800

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Pohjoismaiden ja Itämeren alueen investointiohjelma, kokonaisarvo oli yli 3 000 miljoonaa euroa
 Venäjän investointiohjelma (TGC-10), ohjelman kokonaisarvo 1.1.2009 eteenpäin oli 2 000 miljoonaa euroa

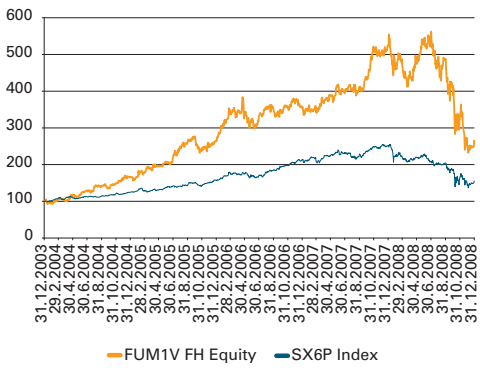
Automaattinen mittarinluku, kokonaisarvo oli 240 miljoonaa euroa

Sähkönsiirron luotettavuus, kokonaisarvo oli 700 miljoonaa euroa.

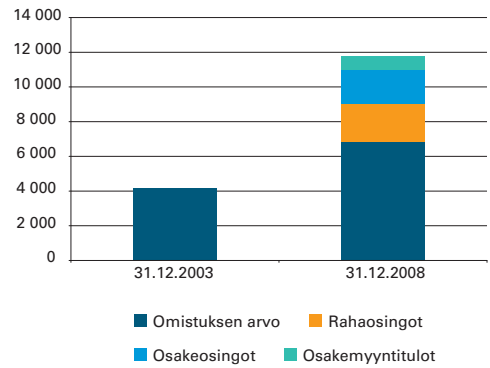
Lisäksi Fortum toimitti 5.2.2009 valtioneuvostolle periaatepäätöshakemuksen uuden ydinlaitosyksikön rakentamiseksi. Investoinnin kokonaisarvo on noin 4–6 miljardia euroa. Fortum osallis-

tuu tämän ohella noin 25 %:n osuudella Suomen viidennen ydinvoimalaitosyksikön rakennusprojektiin.

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 22,9 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

NESTE OIL OYJ **energiäteollisuus**

Valtion omistusosuus: 50,1 %

Hallituksen puheenjohtaja: Timo Peltola

Toimitusjohtaja: Matti Lievonen

Henkilöstömäärä: 5 174

Päätoimipaikat Suomessa: Espoo, Porvoo ja Naantali

Neste Oil Oyj on korkealaatuisiin puhtaamman liikenteen polttoaineisiin keskittyvä jalostus- ja markkinointiyhtiö. Yhtiö tavoittelee kasvua sekä perinteisessä öljynjalostuksessa että huippulaatuisen uusiutuvista raaka-aineista valmistetun dieselin tuotannossa. Neste Oilin öljynjalostamot sijaitsevat Porvoossa ja Naantalissa. Niiden raakaöljyn tislaukskapasiteetti on yhteensä noin 260 000 tynnyriä päivässä, jalostuskapasiteetti noin 15 miljoonaa tonnia vuodessa.

Neste Oil tähtää maailman johtavaksi puhtaamman polttoaineen tuottajaksi ja jatkaa investointeja nykyisten jalostamoiden kapasiteetin kasvattamiseksi. Neste Oilin NExBTL-dieselin tuotannon lisäämiseksi toteutettavien investointien kokonaisarvo on lähes 1,5 miljardia euroa. Neste Oil hakee kasvua kahdelta alueelta. Nämä ovat Öljynjalostus ja Uusiutuvat polttoaineet. Strategiaa täydentää Öljyn vähittäismyynti.

Neste Oilin noin 750 miljoonan euron dieselinvestointi käynnistettiin kesäkuussa 2007. Investoinnin arvioidaan nostavan koko Neste Oilin jalostusmarginaalia tulevaisuudessa yli 2 dollaria barreilta laskettuna koko vuosituotannon eli noin 100 miljoonan barrelin mukaan.

Yhtiön Porvoon NExBTL-laitos valmistui kesällä 2007. Sen kapasiteetti on 170 000 tonnia. Toisen samansuuruisen laitoksen on määrä valmistua Porvooseen vuonna 2009. Neste Oilin Singaporen NExBTL-laitoksen suunniteltu kapasiteetti on 800 000 tonnia ja arvioitu valmistumisaika on vuonna 2010. Samansuuruisen Rotterdamin laitoksen arvioitu valmistumisaika on 2011.

Neste Oilin vuoden 2008 liikevaihto 15 043 miljoonaa euroa oli 24 % korkeampi kuin vuoden 2007 liikevaihto 12 103 miljoonaa. Liikevaihtoa kasvatti erityisesti korkea raakaöljyn hinta 96,99 (72,52) dollaria barreilta. Raakaöljyn hinta vaihteli voimakkaasti vuoden 2008 aikana. Heinäkuussa öljyn hinta oli ennätysellinen 144 dollaria barreilta. Vuoden loppua kohden hinta aleni ja se oli joulukuussa noin 40 dollaria barreilta.

Vuoden 2008 vertailukelpoinen liikevoitto laski 3,8 % verrattuna vuoden 2007 liikevoittoon ollen 602 (626) miljoonaa euroa. Raportoitu liikevoitto oli 186 (801) miljoonaa euroa. Raportoituun liikevoittoon sisältyy varastotappioita 453 miljoonaa euroa (varastovoitto 174). Varastotappiot aiheutuivat loppuvuoden nopeasta öljyn hinnan alenemisesta. Toisaalta liiketoiminnan rahavirta säilyi viime vuoden tasolla ja oli 512 miljoonaa euroa (541).

Neste Oilin kokonaisjalostusmarginaali nousi vuoden 2008 aikana ja oli 13,39 dollaria barreilta (10,46). Kokonaisjalostusmarginaalia paransi erityisesti dieselin vahva marginaali vuoden 2008 aikana. Sen sijaan bensiinin marginaali romahti vuoden 2008 aikana. Myös dieselin marginaali

laski voimakkaasti loppuvuoden aikana. Porvoon jalostamon tuotantolinjalla 4 oli tuotantorajoituksia huhtikuusta lokakuuhun. Tästä seurasi, että dieselin hyvää marginaalia ei päästy täysimääräisesti hyödyntämään.

Öljynjalostussegmentti paransi vertailukelpoista liikevoittoaan. Myös Shipping paransi tulostaan. Sen sijaan Erikoistuotteet-segmentin vertailukelpoinen liikevoitto heikkeni merkittävästi. Myös Vähittäismyynnin kannattavuus heikkeni.

Neste Oilin nettovelkaantumisaste nousi vuoden aikana 15 %-yksikköä. Sekä nettokäyttöpääoma että investoinnit kasvoivat. Vuoden 2008 investoinnit olivat 508 miljoonaa euroa (334). Yhtiön tavoite velan osuudeksi kokonaispääomasta on 25–50 %. Vuoden 2008 luku oli 31,5 % (23,7).

Yhtiö jätti tekemättä päätöksen Naantalin vetykrakkauslaitoksen rakentamisesta. Myös Itävaltaan suunnitellusta Uusiutuvan polttoaineen yhteishankkeesta OMV:n kanssa luovuttiin. Neste Oilin tytäryhtiö Neste Jacobs osti suunnittelutoimisto Rinteknon. Rinteknon ostaminen kasvatti henkilöstöä yli 200 työntekijällä.

Toimitusjohtaja Rinne jäi eläkkeelle 1.10.2008. Uusi toimitusjohtaja Matti Lievonen aloitti 1.12.2008. CFO Petri Pentti erosi Neste Oilin palveluksesta syyskuun lopussa. Seuraajaksi tuli Ilkka Salonen.

Yhtiö julkisti uusivansa organisaatorakenteen. Uusi rakenne tulee käyttöön 1.4.2009 alkaen. Organisaatiouudistuksessa yhtiö siirtyy linjaorganisaatiosta matriisiorganisaatioon.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	15 043	12 103
Liikevoitto	M€	186	801
Liikevoitto	%	1,2	6,6
Taseen loppusumma	M€	4 720	4 871
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	2 713	6 175
Omavaraisuusaste	%	46,2	49,9
Nettovelkaantumisaste	%	46,1	31,1
Oman pääoman tuotto	%	4,2	25,6
Sijoitetun pääoman tuotto	%	6,2	26,3
Henkilöstö yhteensä		5 174	4 810
Henkilöstö Suomessa		3 984	3 655
Osinkosumma	M€	205	256
Valtion saama osinko	M€	103	128

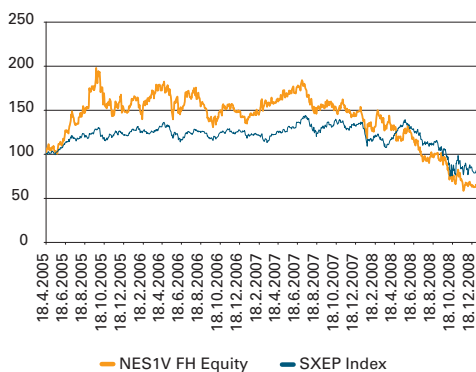
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
OMV	Itävalta	25 543
Petroplus holding	Sveitsi	18 786
MOL	Unkari	13 309
ERG	Italia	11 498
Hellenic Petroleum	Kreikka	10 131
Saras	Italia	8 556
Motor Oil Hellas	Kreikka	5 505

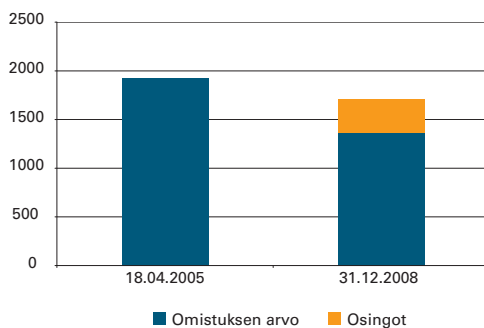
ILMOITETUT INVESTOINNIT:

Porvoo	NExBTL-laitos	2009	yli 100 milj. euroa
Singapore	NExBTL-laitos	2010	550 milj. euroa
Rotterdam	NExBTL-laitos	2011	670 milj. euroa
Bahrain	perusöljytehdas	2011	noin 125 milj. euroa (Neste Oilin osuus)
Porvoo	isomerointiyksikkö	2011	noin 80 milj. euroa

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli -3,2 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

5.2 Solidium-yhtiöt

KEMIRA OYJ **kemianteollisuus**

Solidiumin omistusosuus: 16,5 %

Hallituksen puheenjohtaja: Pekka Paasikivi

Toimitusjohtaja: Harri Kerminen

Henkilöstömäärä: 9 405

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki, Vantaa, Harjavalta, Joutseno, Kokkola, Kuusankoski, Siilinjärvi, Tampere, Vaasa, Äetsä, Pori ja Oulu

Kemira Oyj:ssä aloitti uusi toimitusjohtaja Harri Kerminen 1.1.2008. Yhtiö julkisti kesäkuussa 2008 uuden strategian, jonka mukaan se keskittyy tulevaisuudessa vesi- ja paperikuituliiketoimintaan. Kemiran liiketoiminta on järjestetty kolmeen asiakaspohjaiseen liiketoimintoon, joiden yhteinen nimittäjä on vesi: Paper, Water ja Oil & Mining.

Strategian julkaisemisen yhteydessä Kemira ilmoitti listaavansa Tikkurilan Helsingin pörssiin alkuvuonna 2009. Vuoden 2008 tulosjulkistuksen yhteydessä yhtiö ilmoitti, että listaamista on päätetty lykätä. Listaaminen tapahtuu markkinatilanteesta riippuen.

Kemira teki vuosina 2002–2006 merkittäviä uudelleenjärjestelyjä. Tämän vaiheen jälkeen yhtiössä on meneillään ostettujen yritysten integrointi ja keskittyminen kannattavuuden parantamiseen. Yhtiö hakee kasvua kehittyviltä markkinoilta, ja kasvu perustuu pääosin orgaaniseen kasvuun. Strategia tähtää kannattavuuden parantamiseen.

Liikevaihdolla mitattuna Kemiran suurin toimiala vuonna 2008 oli Kemira Pulp&Paper, jonka osuus konsernin liikevaihdosta oli 37 %. Seuraavaksi suurin oli Kemira Water 27 %:n osuudella. Kemira Coatingsin osuus konsernin liikevaihdosta oli 23 % ja Kemira Specialtyn 13 %.

Eniten konsernin liikevoittoa vuonna 2008 tuotti Kemira Coatings, jonka osuus konsernin liikevoitosta oli 54 %. Seuraavaksi eniten liikevoittoa sai aikaan Kemira Specialty, jonka osuus konsernin liikevoitosta oli 33 %. Kemira Waterin osuus oli 10 % ja Kemira Pulp&Paperin 2 % konsernin liikevoitosta.

Vaikka Kemira Coatingsin osuus Kemira-konsernin liikevoitosta oli suurin, niin se satoi neljästä liiketoiminta-alueesta vähiten pääomaa. Kemira Coatingsin osuus konsernin sidotusta pääomasta oli 16 %. Eniten pääomaa edellytti Kemira Pulp&Paper, jonka osuus sidotusta pääomasta oli 40 %.

Kemiran tekemät rakennejärjestelyt ovat velkaannuttaneet yhtiötä. Yhtiön kassavirta on ollut negatiivinen investointien jälkeen viime vuosina. Vuonna 2008 rahavirta oli lievästi positiivinen, mikä johtui 254 miljoonan luovutustuloista. Nämä liittyvät lähinnä Rockwoodin kanssa perustettuun titaanidioksidin yhteisyritykseen. Kemiran velkaantumisaste nousi kuitenkin yli 100 %:n. Tämä rajoittaa yhtiön kehittämistä.

Vuoden 2008 aikana yhtiön liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä laski 24 % ja oli 132,6 miljoonaa euroa (174,6 miljoonaa euroa). Yhtiön rakennemuutokseen ja säästöohjelmaan liittyvät kertaluonteiset 79,8 miljoonan euron kustannukset heikensivät raportoitua liikevoittoa. Liikevaihto oli vuoden 2007 tasolla.

Operatiivisen liikevoiton heikentyminen johtui erityisesti alkuvuoden korkeista raaka-aine- ja energiakustannuksista. Kemira onnistui kasvattamaan myyntihintoja, ja niiden positiivinen vaikutus ulottui aina vuoden viimeiselle neljännekselle. Loppuvuodesta kysyntä heikkeni merkittävästi, mikä näkyi erityisesti maali-liiketoiminnassa sekä paperikemikaaleissa.

Kemira keskittyy strategiansa mukaisesti lähiaikoina taseen parantamiseen, positiivisen kassavirran luomiseen ja tuloksen kasvattamiseen. Painopiste on erityisesti taseen parantamisessa. Kesäkuussa Kemira ilmoitti säästöohjelmasta, jonka vuotuinen säästötavoite on „pois lukien Tikkurila, noin 60 miljoonaa euroa. Suomessa viidellä paikkakunnalla käydyt yt-neuvottelut saatiin päätökseen 8.10.2008 ja ne johtivat 298 henkilön nettovähennykseen.

Tammikuussa 2009 Kemira ilmoitti uudesta säästöohjelmasta, jonka tavoitteena ovat 25 miljoonan vuotuiset säästöt. Ohjelman piirissä on koko Tikkurilan henkilöstö (3 800) ja se voi johtaa 500 henkilön vähennyksiin. Suomessa neuvottelut koskevat noin 900 henkilöä ja saattavat johtaa noin 200 henkilön vähentämiseen.

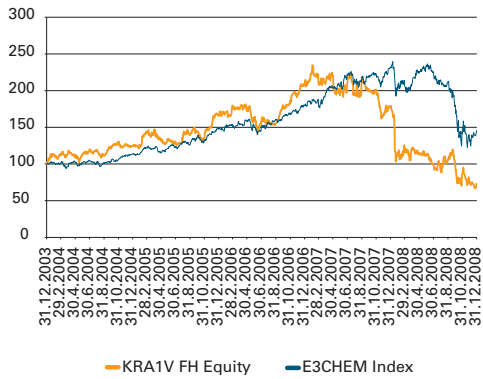
TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	2 833	2 810
Liikevoitto	M€	74	143
Liikevoitto	%	2,6	5,1
Taseen loppusumma	M€	2 860	2 828
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	720	1 745
Omavaraisuusaste	%	34,2	38,6
Nettovelkaantumisaste	%	107,5	92,3
Oman pääoman tuotto	%	-0,2	5,9
Sijoitetun pääoman tuotto	%	2,9	8,1
Henkilöstö yhteensä		9 405	10 007
Henkilöstö Suomessa		2 137	2 885
Osinkosumma	M€	30	61
Solidiumin (2007 valtior) saama osinko	M€	5	10

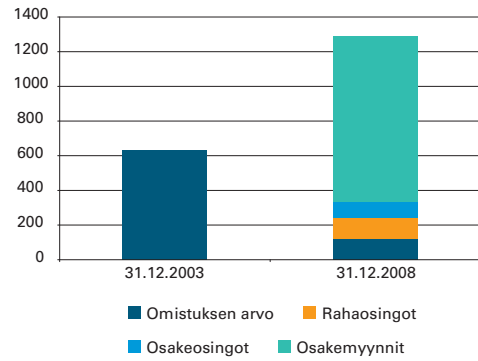
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Akzo Nobel	Hollanti	15 415
Solvay	Belgia	9 490
Clariant	Sveitsi	5 090
Ciba Specialty Chemicals	Sveitsi	3 733
Nalco	Yhdysvallat	2 879
Hercules	Yhdysvallat	1 561

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 13,6 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

METSO OYJ **konepajateollisuus**

Solidiumin omistusosuus: 11,1 %

Hallituksen puheenjohtaja: Matti Kavetvuo (31.3.2009 alkaen Jukka Viinanen)

Toimitusjohtaja: Jorma Eloranta

Henkilöstömäärä: 29 322

Päätoimipaikat Suomessa: Tampere, Uusikaupunki, Pori, Valkeakoski, Jyväskylä, Järvenpää, Lapua ja Helsinki

Metso Oyj on kestävien teknologioiden ja palveluiden kansainvälinen toimittaja kaivos-, maarakennus-, energia-, metallinkierrätys- sekä massa- ja paperiteollisuudelle. Yhtiö myy tuotteitaan ja palvelujaan yli 100 maassa. Metsolla on suunnittelua, tuotantoa, hankintaa, palveluliiketoimintaa, myyntiä ja muuta toimintaa yhteensä yli 50 maassa.

Metson liikevaihto ja liikevoitto kasvoivat edellisvuodesta ja liikevoittotavoite, 10 % liikevaihdosta, saavutettiin. Tuotteiden kysyntä laski kuitenkin voimakkaasti vuoden 2008 viimeisinä kuukausina, ja tilauskanta kääntyi laskuun ensimmäisen kerran sitten vuoden 2003; jo saatuja tilauksia peruttiin vuoden lopussa 150 miljoonan euron arvosta. Vuoden 2009 näkymät ovat heikot, mutta kannattavuuden odotetaan säilyvän tyydyttävällä tasolla. Metson tilauskanta on 4,1 miljardia euroa, tilausten peruutukset ovat edelleen mahdollisia.

Metso arvioi, että paperi- ja kuitukoneteollisuudessa vallitsee rakenteellinen ylitarjonta. Sen sijaan kaivos- ja murskainkoneissa kysynnän lasku on väliaikaista, samoin ympäristötekniikan tuotteissa. Sopeutuakseen näihin muutoksiin Metso aloitti syksyllä 2008 yt-neuvottelut, joiden tavoitteena on vähentää 900–1200 henkilöä Suomessa Paperit- ja Automaatio -liiketoimintalinjoilla. Toimintaa on myös tarkoitettu keskittämään suurempiin yksiköihin Suomessa.

Metson liikevaihdosta 35 % tuli ns. palveluliiketoiminnasta (varaosat, huollot, korjaukset, uudistukset). Liikevoitosta osuus oli noin 60 % vuonna 2008. Palveluliiketoiminta on suhdanteille vähemmän herkkää, ja kasvaneen maailmanlaajuisen konekannan huolto on kasvanut liiketoimintana merkittäväksi. Metso panostaa jatkossa palveluliiketoimintaan muun muassa kasvattamalla resurssejaan asiakkaita lähellä, erityisesti Aasiassa ja muilla kehittyvillä markkinoilla. Myös palveluliiketoiminnan kysynnän odotetaan vähenevän vuonna 2009.

Metson toiminta on perinteisesti nojannut tehokkaaseen velan käyttöön, omavaraisuus laski 38 %:sta 31 %:iin vuonna 2008. Yhtiö on kiinnittänyt erityistä huomiota rahoituksen varmuuteen uudistamalla velkojaan pitkäaikaisiksi sekä neuvottelemalla uusia luottolimiittejä ja eläkelainalimiittejä.

Metso ryhmitteli liiketoiminta-alueensa uusiksi kokonaisuuksiksi: Kaivos- ja maanrakennustekniologia, Energia- ja ympäristötekniologia, ja Paperi- ja kuitutekniologia. Uusi toimialajako tuli voimaan vuodenvaihteessa 2008–2009.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	6400	6250
Liikevoitto	M€	637	580
Liikevoitto	%	10,0	9,3
Taseen loppusumma	M€	5511	5254
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	1208	5290
Omavaraisuusaste	%	28,9	37,7
Nettovelkaantumisaste	%	76,5	33,4
Oman pääoman tuotto	%	25,6	25,4
Sijoitetun pääoman tuotto	%	23,7	26,1
Henkilöstö		29 322	26 837
Henkilöstö Suomessa		9252	9386
Osinkosumma	M€	99,2	425
Solidiumin (v.2007 valtion) saama osinko	M€	11,0	47

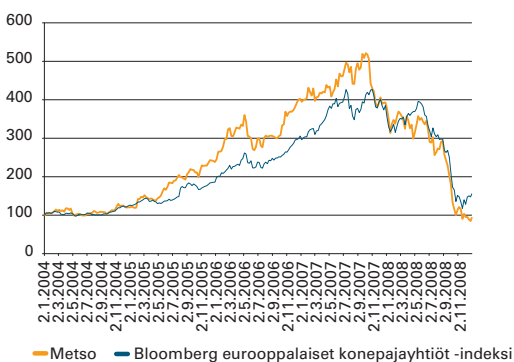
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Sandvik (Kaivos- ja maanrakennusteknologia)	Ruotsi	8451
Atlas Copco (Kaivos- ja maanrakennusteknologia)	Ruotsi	6766
Flowserve (Energia- ja ympäristötekniologia)	USA	3206
Honeywell (Energia- ja ympäristötekniologia)	USA	26199
Voith (Paperi- ja kuituteknologia)	Saksa	4934
Andritz (Paperi- ja kuituteknologia)	Itävalta	3609

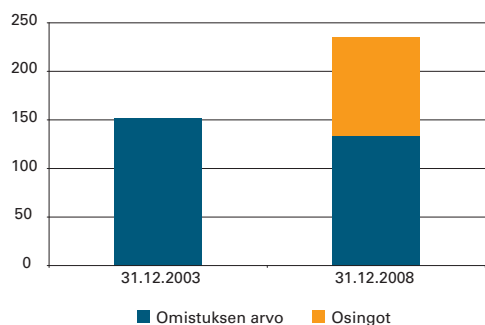
ILMOITETUT INVESTOINNIT

Investoinnit ovat arviolta 150 miljoonaa euroa. Investointeja rajoitetaan maailmantalouden heikon tilanteen vuoksi.

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 9,1 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

OUTOKUMPU OYJ **terästeollisuus**

Solidiumin omistusosuus: 31,1 %

Hallituksen puheenjohtaja: Ole Johansson

Toimitusjohtaja: Juha Rantanen

Henkilöstö: 8471

Päätoimipaikat Suomessa: Tornio, Pietarsaari, Veteli, Sorsakoski, Tuusula ja Espoo

Outokumpu Oyj on kansainvälinen ruostumattomaan teräkseen keskittyvä yhtiö. Outokummun tavoitteena on olla johtava yhtiö ruostumattomassa teräksessä. Useilla eri aloilla toimivia asiakkaita on ympäri maailmaa, esimerkiksi prosessiteollisuus, teollisuuden koneita valmistava teollisuus, rakennustoimiala ja kotitalouslaitteita valmistava teollisuus.

Outokumpu tuotti vuonna 2008 yhteensä 1,4 miljoonaa tonnia ruostumatonta terästä. Yhtiö toimii noin 30 maassa. Suurimmat tuotantolaitokset sijaitsevat Suomessa, Ruotsissa, Isossa-Britanniassa, Yhdysvalloissa ja Alankomaissa.

Ruostumattoman teräksen kysyntä heikkeni rajusti vuoden 2008 viimeisellä neljänneksellä. Samaan aikaan teräksen perushinta pysyi alhaisella tasolla. Outokummun toimitetut teräsvolyymit olivat kohtuulliset vuonna 2008, mutta alhainen perushinta sekä raaka-aineiden hintavaihteluista johtuneet merkittävät varastotappiot veivät koko vuoden liikevoiton tappiolliseksi.

Markkinan heikkeneminen ilmeni syksyllä 2008. Marraskuussa Outokumpu neuvotteli henkilöstön kanssa sopeuttamiseen tarvittavista joustoista. Sopeutustoimet eivät kuitenkaan olleet riittäviä, vaan joulukuussa ilmoitettiin irtisanomisiin tähtäävistä yt-neuvotteluista. Uusista neuvotteluista ilmoitettiin vielä helmikuun alussa 2009. Yhteensä tarvittavat irtisanomiset ovat noin 700 työntekijää, suurelta osin Suomen ulkopuolella, ja lomautukset noin 2000 työntekijää, pääosin Torniossa.

Outokumpu on lykännyt lähes kaikkia investointiohjelmiaan (yhteensä 1,8 miljardin euron ohjelmat) vähintään 12 kuukaudella. Nämä investoinnit olisivat toteutuessaan, normaalissa markkinatilanteessa, johtaneet Outokummun parempaan kannattavuuteen ja vähäisempään herkkyyteen raaka-aineiden hintavaihtelulle vuoden 2010 jälkeen. Lähiaikoina Outokumpu keskittyy kuitenkin kassavirran maksimointiin.

Näkymät vuodelle 2009 ovat epävarmat. Alkuvuoden hintakehitys on heikko, perushinta edelleen alhainen, eivätkä ruostumattoman teräksen varastot ole purkautuneet nopeasti. Loppukysyntä on heikentynyt, erityisesti auto- ja rakennusteollisuudessa. Ruostumattoman teräksen tuotannossa arvioidaan olevan edelleen rakenteellista ylikapasiteettia. Outokummun kapasiteetti toimi alle 50 %:n käyttöasteella alkuvuonna 2009.

Raaka-aineiden hintojen odotetaan pysyvän alhaisina niin kauan kuin maailmanlaajuinen talouden lama jatkuu. Alhaiset kustannukset tekevät ruostumattomasta teräksestä kilpailukykyisen tuotteen pitkällä aikavälillä, mikä on Outokummulle hyvä. Kuitenkin nykyisellä alhaisellakin tasol-

la raaka-ainehinnat heilahtelevat voimakkaasti, ja siten Outokumpu on yhä altis varastotappioille ja tukkureiden spekulatiiviselle kysyntävaihtelulle.

Kiinan laajat investoinnit ruostumattoman teräksen tuotantoon, samaan aikaan jo olemassa oleva ylikapasiteetti sekä tuottajien tarve omistaa tukkurit korvaava oma, maailmanlaajuinen myyntiverkosto ennustavat toimialan keskittymisen jatkuvan maailmassa.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	5474	6913
Liikevoitto	M€	-63	589
Liikevoitto	%	-1,2	8,5
Taseen loppusumma	M€	5341	5910
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	1502	3839
Omavaraisuusaste	%	52,3	56
Nettovelkaantumisaste	%	56,6	38,7
Oman pääoman tuotto	%	-3,6	20,0
Sijoitetun pääoman tuotto	%	-0,8	17,2
Henkilöstö yhteensä		8471	8108
Henkilöstö Suomessa		n.a.	n.a.
Osinkosumma	M€	90,1	218
Solidiumin (v.2007 valtion) saama osinko	M€	28,2	68

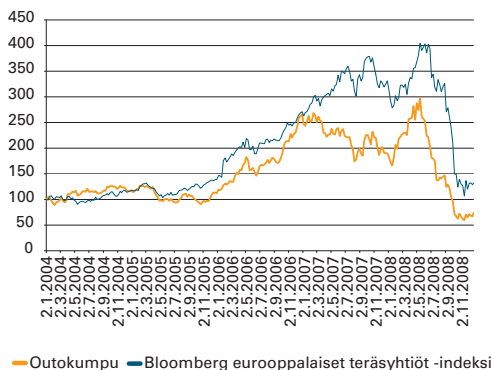
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Acerinox	Espanja	5051
ThyssenKrupp	Saksa	124936
Arcelor Mittal	Luxemburg	53426
POSCO	Etelä-Korea	16894

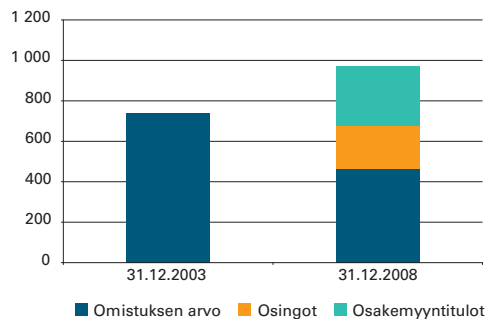
ILMOITETUT INVESTOINNIT

1,5 miljardin euron investointiohjelmaa on lykätty toistaiseksi. Sen kohteena on oman ferrokromituotannon lisäys, duplex-teräslaatuojen tuotannon laajentaminen sekä jakeluverkon kehitys. Vuonna 2009 toteutetaan lähinnä käynnissä olevien ohjelmien loppuosia ja ylläpitoinvestointeja.

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 5,7 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

Solidiumin omistusosuus: 39,8 %

Hallituksen puheenjohtaja: Reino Hanhinen

Toimitusjohtaja: Sakari Tamminen

Henkilöstö: 14953

Päätoimipaikat Suomessa: Raahe, Hämeenlinna, Kankaanpää, Lappohja, Oulainen, Pulkila, Toijala ja Kurikka sekä pääkonttori Helsingissä.

Rautaruukki Oyj toimittaa metalliin perustuvia komponentteja, järjestelmiä ja kokonaistoimituksia rakentamiseen ja konepajateollisuudelle. Metallituotteissa yhtiöllä on laaja tuote- ja palveluvalikoima. Yhtiöllä on toimintaa 26 maassa. Rautaruukilla on kolme asiakasvastuullista liiketoimintaa- aluetta: Ruukki Construction, Ruukki Engineering ja Ruukki Metals.

Rautaruukin tilikausi 2008 oli hyvä, mutta heikkeni nopeasti joulukuussa. Kysyntä kaikissa asiakasteollisuuksissa oli vahvaa. Joulukuussa rahoitusvaikeudet pysäyttivät kysynnän joiltakin asiakkailta, erityisesti rakennus- ja autoteollisuudessa. Koko vuoden liikevaihto oli edellisen vuoden tasolla ja kannattavuustavoitteet saavutettiin.

Epävarmaan kysyntätilanteeseen sopeutuminen aloitettiin yt-neuvotteluilla. Tammikuussa päättyneissä neuvotteluissa päädyttiin 460 työpaikan vähentämiseen Suomessa, joista 250 eläkejärjestelyin sekä 3200 työntekijän lomautuspäätökseen. Rautaruukki pysäytti yhden Raahan laitoksen masuunin heikentyneen kysynnän takia. Masuuni pysyy toistaiseksi suljettuna, kunnes kysyntä vahvistuu.

Heikentyneen kysynnän takia Rautaruukilla ja sen asiakkailla on varastoissa tavanomaista enemmän raaka-aineita ja puolivalmisteita. Vuonna 2008 raaka-aineiden hinnat olivat poikkeuksellisen korkealla: varastojen purkaminen ei tuota tulosta, kun samaan aikaan lopputuotteiden hinnoissa on painetta alaspäin. Uudet raaka-aineen hintaneuvottelut ovat käynnissä, ja hintojen odotetaan laskevan. Hyödyt tästä realisoituvat Rautaruukin tulokseen vasta loppuvuonna 2009.

Rautaruukin ratkaisuliiketoiminnoissa (Construction, Engineering) joidenkin asiakasteollisuuksien kysynnän arvioidaan säilyvän hyvänä (energiateollisuus, infrastruktuurirakentaminen), kun taas toisilla alueilla kysynnän odotetaan heikkenevän (konepajat, laivanrakennus). Terästuotteiden (Metals) kysynnän arvioidaan nousevan vuoden lopun poikkeuksellisen alhaiselta tasolta. Silti vuoden 2009 alun ennakoidaan muodostuvan heikommaksi kuin vuoden 2008 viimeisen neljänneksen.

Rautaruukilla on korkea omavaraisuusaste, joten se ei ole altis rahoitusmarkkinoiden häiriöille. Sen sijaan häiriöt näkyvät sen asiakaskunnan kysynnän heilahduksina.

Rautaruukin liikevaihdosta noin puolet tulee ns. ratkaisuliiketoiminnoista ja puolet terästuotteista. Liikevoitosta 60 % tulee terästuotteista. Yhtiö on edelleen varsin riippuvainen kapasiteetin tehokkaasta käytöstä ja teräksen perustuotannon hinnoittelusta.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	3851	3876
Liikevoitto	M€	568	637
Liikevoitto	%	14,7	16,4
Taseen loppusumma	M€	2983	2861
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	1706	4150
Omavaraisuusaste	%	66,0	70,4
Nettovelkaantumisaste	%	7,9	1,4
Oman pääoman tuotto	%	20,7	24,0
Sijoitetun pääoman tuotto	%	25,0	29,6
Henkilöstö yhteensä		14953	14 715
Henkilöstö Suomessa		6955	7009
Osinkosumma	M€	187,4	280
Solidiumin (v.2007 valtion) saama osinko	M€	75,1	111

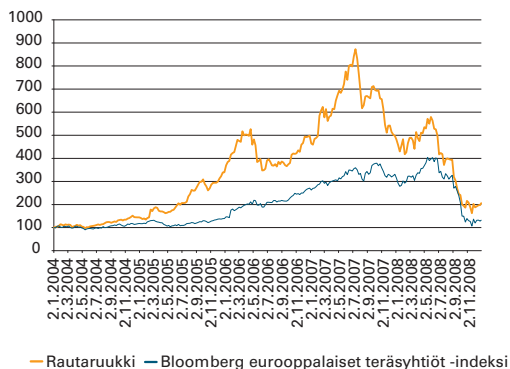
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Lindab (Construction)	Ruotsi	898
Kingspan (Construction)	Irlanti	1672
SSAB (Metals)	Ruotsi	4956
Voestalpine (Metals)	Itävalta	10481
ThyssenKrupp (Metals)	Saksa	53426
ArcelorMittal (Metals)	Luxemburg	124936

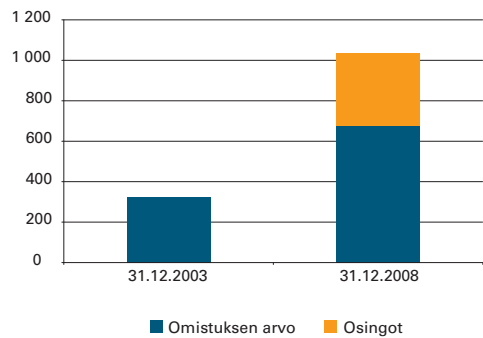
ILMOITETUT INVESTOINNIT

Ylläpitoinvestointeja sekä toimituskyvyn lisäämiseen Itä-Euroopassa tähtäviä investointeja toteutetaan. Määrä on alle 200 miljoonaa euroa vuonna 2009.

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 26,0 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

Solidiumin omistusosuus: 14,12 %

Hallituksen puheenjohtaja: Georg Ehrnrooth (8.4.2009 alkaen Björn Wahlroos)

Toimitusjohtaja: Björn Wahlroos (8.4.2009 alkaen Kari Stadigh)

Henkilöstömäärä: 7 458

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki

Sampo Oyj:n missio on luoda arvoa omistajilleen. Konserni pyrkii joustavasti hyödyntämään markkinoilla avautuvia mahdollisuuksia omistaja-arvon tuottamiseksi esimerkiksi yritysjärjestelyillä.

Sampo-konsernin liiketoiminta-alueet ovat vahinko- ja henkivakuutus. Liiketoiminta-alueilla on selkeät oman pääoman tuottotavoitteisiin pohjautuvat strategiat. Synergiat vahinko- ja henkivakuutustoimintojen välillä ovat vähäisiä.

Vahinkovakuutusta harjoitetaan If-brändin alla. If on Pohjoismaiden suurin vahinkovakuuttaja runsaan 20 %:n markkinaosuudella. Yhtiöllä on myös vahva asema Baltian voimakkaasti kasvavilla markkinoilla.

Henkivakuutusta harjoittava Mandatum Life toimii Suomessa ja tytäryhtiönsä kautta myös Baltian maissa. Mandatum Lifen toiminta jakautuu kahteen osaan. Uusmyynnin painopisteenä on sijoitussidonnainen vakuuttaminen. Yhtiön vastuuelasta valtaosan muodostaa laskuperustekorkoinen vakuutuskanta, jonka katteena olevalle omaisuudelle pyritään saamaan mahdollisimman korkea tuotto. Yhtiön markkinaosuus Suomen vakuutusmarkkinoista on 19 % ja Baltiassa noin 11 %.

Sampo on pohjoismaisittain merkittävä sijoittaja arviolta 16,5 miljardin euron sijoitusomaisuudellaan. Konsernin sijoitustoiminnan hoito on keskitetty emoyhtiö Sampo Oyj:lle. Tämän lisäksi Sampo Oyj:llä on merkittävä sijoitusomaisuus. Sampo Oyj on myös pohjoismaisen pankkikonsernin Nordean merkittävä omistaja.

Sammon tulos ennen veroja vuodelta 2008 oli 870 miljoonaa euroa (3 833*). Yhtiön osakekohtainen tulos oli 1,18 euroa (1,25). Käyvän arvon rahaston muutos huomioiden osakekohtainen tulos oli -3,52 euroa (0,95). Osakekohtainen substanssi oli 8,28 euroa (13,49). Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja oli 549 miljoonaa euroa (534), henkivakuutuksen 140 miljoonaa euroa (342) ja omistusyhteisön 180 miljoonaa euroa (95). Omistusyhteisön tuloksesta noin 130 miljoonaa euroa selittyi Nordeasta saaduilla osingoilla.

Vahinkovakuutuksessa yhtiön tavoitteena on pitää yhdistetty kulusuhde alle 95 %:n. Yhdistetty kulusuhde 2008 oli 91,8 % (90,9). Yhtiön asettama tavoite oman pääoman tuotolle on yli 17,5 %. Pääoman tuottoaste romahti vuoden aikana ja oli -0,8 % (19,2). Vaikka If:n vakuutustekninen tulos säilyi hyvänä 548 miljoonassa eurossa (565), niin käyvän arvon rahaston laskeminen -414 miljoonaan euroon (0) painoi tuottoasteen alas. Vakuutusteknisen tuloksen odotetaan säilyvän vakaana myös vuonna 2009.

Henkivakuutuksessa sijoitustoiminnan nettotuotot olivat -222 miljoonaa euroa (600). Käyvän arvon rahasto pieneni 481 miljoonaa euroa ja oli -192 miljoonaa euroa. Henkivakuutustoiminnan oman pääoman tuotto oli -68,8 % (9,1). Heikosta pääomamarkkinatilanteesta johtuen henkivakuutuksen ei odoteta saavuttavan vuosien 2006 ja 2007 tasoa.

Sammon hallussa oli 31.12.2008 noin 12 % Nordean osakkeista. Yhtiön sai 6.2.2008 Ruotsin viranomaisilta luvan ylittää 10 %:n omistus. Sampo-konsernin omistamien Nordean osakkeiden keskimääräinen hankintahinta oli 10,60 euroa osakkeelta. Nordean päätöskurssi 30.12.2008 oli 5,07 euroa.

Sammon 10.2.2009 julkaiseman pörssitiedotteen mukaan yhtiö on sitoutunut merkitsemään nykyisen omistusosuutensa mukaisen määrän Nordean 2,5 miljardin euron osakeannista. Sitoumuksen määrä on noin 315 miljoonaa euroa.

Sampo on myös solminut merkintätakaussopimuksen, jonka mukaan se on sitoutunut merkitsemään osakeannista 13 %:n lisäosuuden, joka vastaa 334 miljoonaa euroa. Sopimus johtaa osakkeiden hankintaan siltä osin kuin osakeanti ei muutoin tule kokonaan merkityksi.

Sammon taseessa oli 31.12.2008 sijoitusomaisuutta 2,8 miljardin euron arvosta (4,9). Tästä korkeasijoitusten osuus oli 39 % (44) ja osakesijoitusten 61 % (56).

Konsernin oman pääoman tuotto prosentti heikentyi voimakkaasti, ja se oli -32,4 % (52,6). Sijoitustoiminnan nettotuotot laskivat 275 miljoonaan euroon (974). Käyvän arvon rahasto laski -2 364 miljoonaan euroon (316).

Konsernin vakavaraisuus on edelleen erinomaisella tasolla. Vakavaraisuussuhde oli 2008 lopussa 433,6 % (774,6).

TUNNUSLUKUJA

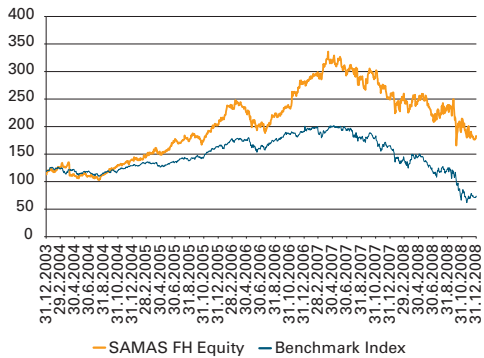
		2008	2007
Vakuutusmaksutulo	M€	4 350	4 458
Voitto ennen veroja	M€	870	3 833*
Voitto ennen veroja	%	20,0	86,0
Taseen loppusumma	M€	21 205	25 424
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	7 433	10 382
Omavaraisuusaste	%	21,9	30,5
Vakavaraisuussuhde	%	433,6	774,6
Oman pääoman tuotto	%	-32,4	52,6
Kokonaispääoman tuotto	%	-7,4	11,5
Henkilöstö yhteensä		7 458	6 974
Henkilöstö Suomessa		2 237	2 118
Osinkosumma	M€	449	694
Solidiumin (Valtion 2007) saama osinko	M€	63	95

*) sisältää Sampo Pankista saadun 2 830 miljoonan euron liikevoiton

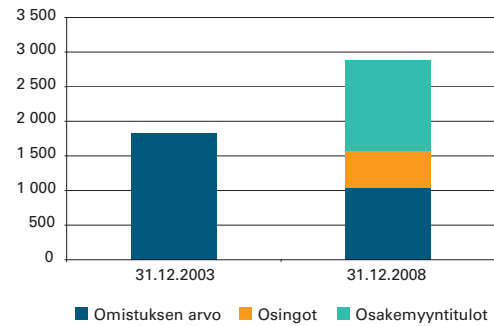
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Markkina-arvo, M€
Trygvesta	Tanska	2 992
Pohjola Bank	Suomi	1 983
Topdanmark	Tanska	1 351
Storebrand	Norja	760
Alm. Brand	Tanska	160

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 9,5 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

SPONDA OYJ **kiinteistösijoitus**

Solidiumin omistusosuus: 34,28 %
Hallituksen puheenjohtaja: Lauri Ratia
Toimitusjohtaja: Kari Inkinen
Päätoimipaikat Suomessa: Espoo, Helsinki ja Vantaa

Sponda Oyj on pörssinoteerattu toimitilakiinteistöihin erikoistunut johtava kiinteistösijoitusyhtiö, joka omistaa, vuokraa ja kehittää toimisto-, liike- ja logistiikkakiinteistöjä Suomen ja Venäjän suurimmissa kaupungeissa. Vuonna 2006 Sponda osti kiinteistösijoitusyhtiö Kapiteeli Oyj:n koko osakekannan. Kaupan myötä Spondan sijoituskiinteistöjen käypä arvo kaksinkertaistui ja Spondan asema yhtenä alan merkittävimmistä toimijoista vahvistui.

Yhtiö on organisoitu neljään liiketoimintayksikköön: Sijoituskiinteistöt, Kiinteistökehitys, Kiinteistörahastot ja Venäjä. Vuonna 2007 Spondan strategiaa tarkennettiin siten, että yhtiön tavoitteena on kiihdyttää kasvua ja panostaa vahvasti erityisesti kiinteistökehitys- investointien lisäämiseen sekä Venäjän liiketoiminnan voimakkaampaan kasvattamiseen.

Vuonna 2008 Sponda laski liikkeeseen kotimaisille institutionaalisille sijoittajille suunnatun 130 miljoonan euron hybridilainan, joka paransi yhtiön omavaraisuutta sekä varmisti vuodelle 2008 suunniteltujen investointien rahoituksen. Sponda allekirjoitti myös sopimuksen 150 miljoonan euron syndikoidusta luotosta, jolla jälleenrahoitettiin pitkäaikaisia lainoja.

Toimisto-, liike- ja logistiikkatilamarkkinat ovat jälkisyklinen toimiala, joten vuokratasot jatkoivat suotuisaa kehitystään ja vuokrausasteet kehittyivät positiivisesti vielä vuonna 2008. Nettovuokratuotot paranivat edellisvuodesta noin 9 %, mutta taloudellinen vuokrausaste, joka oli 88,5 % (91,2) jäi alhaisemmaksi kuin vuoden 2007 lopussa johtuen marraskuussa 2008 valmistuneen Vuosaaren logistiikkakeskuksen 40 %:n vuokrausasteesta.

Spondan keskeisimmät riskit ja epävarmuustekijät liittyvät laskusuhdanteesta ja rahoitusriskistä johtuen jälleenrahoitukseen, kiinteistöjen käyvän arvon muutoksiin, taloudellisen vuokrausasteen kehittymiseen, markkinavuokrien alenemiseen ja vuokralaisten maksukyvyttömyydestä johtuvaan vuokratuottojen alenemiseen. Näillä voi olla heikentävä vaikutus sekä yhtiön omavaraisuuteen että tulokseen. Lisäksi kasvava liiketoiminta Venäjällä lisää Spondan valuuttakurssiriskiä.

Sponda ennustaa yhtiön nettovuokratuottojen olevan vuonna 2009 korkeammalla tasolla kuin vuonna 2008. Ennuste perustuu siihen, että vuoden 2008 vuokratasot nousivat ja Spondan sijoituskiinteistösalkkuun valmistui täyteen vuokrattuja toimisto- ja liiketilakiinteistöjä. Markkinatilanteesta johtuen yhtiö on päättänyt aiemmasta poiketen, että ennustetta ei sen sijaan voida antaa taloudellisesta vuokrausasteesta, osakekohtaisesta operatiivisesta kassavirrasta eikä osakekohtaisesta tuloksesta.

Vuoden 2008 jälkipuoliskolla on Venäjällä keskeytetty kehityshankkeita rahoitusongelmien vuoksi ja kaupankäynti on hiljentynyt myös valmiiden kohteiden osalta. Sekä toimisto- että liikeilojen vuokriin oletetaan kohdistuvan alennus-paineita vuonna 2009. Spondan hallitus on päättänyt, että Baltian markkinat eivät enää tulevaisuudessa ole Spondan strateginen sijoituskohde.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	224,3	211,0
Liikevoitto	M€	126,2	256,7
Nettotuotot	M€	166,8	152,8
Taseen loppusumma	M€	3 098,1	2 898,5
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	260,9	1 171,4
Omavaraisuusaste	%	29,3	32,3
Nettovelkaantumisaste	%	235,4	174,9
Oman pääoman tuotto	%	4,3	17,87
Sijoitetun pääoman tuotto	%	4,5	10,0
Henkilöstö yhteensä		141	216
Henkilöstö Suomessa		125	210
Osinkosumma	M€	0,00	55,5
Solidiumin (v.2007 valtion) saama osinko	M€	0,00	19,0

KILPAILIJOITA

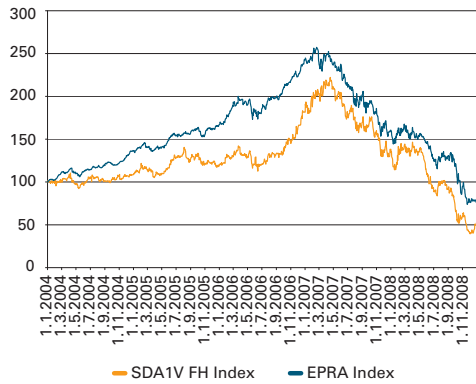
Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Citycon	Suomi	185
Technopolis	Suomi	79
Wallenstam	Ruotsi	116
Fabege	Ruotsi	205
Hufvudstaden	Ruotsi	126
Kungsleden	Ruotsi	390
Castellum	Ruotsi	231

ILMOITETUT INVESTOINNIT

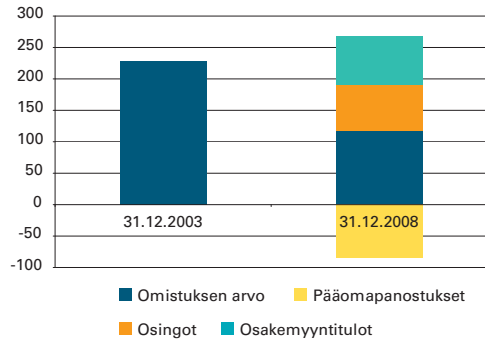
Vuoden 2008 lopussa Spondan sijoituskiinteistösalkun käypä arvo oli yhteensä 2 907,5 miljoonaa euroa (2 534,9), josta Venäjän-yksikön kiinteistösalkun osuus oli 258,3 miljoonaa euroa. Tavoitteena on ollut kiinteistökehitysinvestoinneissa 150 miljoonan euron vuositaso sekä Venäjän investoinneissa 300–400 miljoonan euron kiinteistösalkku vuoden 2009 loppuun mennessä.

Vuonna 2009 Spondalla ei ole sitovia suuria investointitarpeita ja suunnitellut suurimmat kehitysinvestoinnit on siirretty tulevaisuuteen.

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli -4,3 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

Solidiumin omistusosuus: 12,3 %

Hallituksen puheenjohtaja: Claes Dahlbäck

Toimitusjohtaja: Jouko Karvinen

Päätoimipaikat Suomessa: Anjalankoski, Heinola, Helsinki, Imatra, Kotka, Oulu, Varkaus ja Veitsiluoto

Stora Enso Oyj on maailmanlaajuisesti toimiva metsäteollisuusyhtiö, jonka päätuotteet ovat sanomalehti- ja kirjapaperi, aikakauslehti- ja hienopaperi, kuluttajapakkauskartonki, teollisuuspakkaukset sekä puutuotteet. Konsernin palveluksessa on 32 000 henkilöä ja sillä on 85 tehdasta ja tuotantolaitosta. Toimintaa on yli 35 maassa. Stora Enson osakkeet noteerataan Helsingin ja Tukholman arvopaperipörsseissä. Asiakkaita ovat kustantamot, painotalot ja paperitukkurit sekä pakkaus-, puusepän- ja rakennusteollisuus. Stora Enson vuosittainen tuotantokapasiteetti on 12,7 miljoonaa tonnia paperia ja kartonkia, 1,5 miljardia neliometriä aaltopahvia ja 6,9 miljoonaa kuutiometriä puutuotteita, josta 3,2 miljoonaa kuutiometriä on jatkojalosteita. Stora Enso panostaa tuotantokapasiteettiin, tehokkaaseen raaka-aine- ja energiahankintaan ja tehokkaisiin tuotantoprosesseihin.

Stora Enso on onnistunut parantamaan pitkän aikavälin kannattavuuttaan kustannusten ja kapasiteetin leikkauksilla, hinnoittelun korjauksilla ja kotimaisen puunhankinnan lisäämisellä Suomessa. Stora Enso on lisäksi pidentänyt luottojen takaisinmaksuaikaa ja vähentänyt lyhytaikaisista velkaa. Stora Enso aikoo edelleen vähentää käyttöpääomaa ja parantaa kysynnän ja tarjonnan tasapainoa.

Vuoden 2008 viimeisellä neljänneksellä kysyntä heikkeni vakavasti. Stora Enso leikkasi voimakkaasti tuotantoa, mikä supisti tuntuvasti liikevoittoa, mutta samalla käyttöpääoma keveni.

Euroopassa konsernin kaikkien tuotteiden kysynnän ennustetaan pysyvän heikkona ainakin vuoden 2009 ensimmäisen puoliskon ajan. Sanomalehtipaperin kysyntä todennäköisesti vähenee. Kysynnän ja tarjonnan tasapaino on parantunut aikakauslehtipaperin ja päällystetyn hienopaperin markkinoilla. Joidenkin pakkaustuotteiden kysynnän odotetaan nousevan jonkin verran.

Puutuotteiden markkinat ovat erittäin heikot, sillä rakennustoiminta on hidastunut nopeasti kaikilla tärkeimmillä markkinoilla.

Kiinassa päällystämättömän aikakauslehtipaperin ja hienopaperin kysynnän odotetaan olevan heikkoa. Latinalaisessa Amerikassa kausiluonteisten tekijöiden ja asiakkaiden korkeiden varastotasojen odotetaan hillitsevän päällystetyn aikakauslehtipaperin kysyntää, mikä pitää hinnat tasaisina.

Stora Enso on toteuttanut Euroopassa joitakin hinnankorotuksia vuoden 2009 alussa erityisesti sanomalehtipaperin, aikakauslehtipaperin ja päällystetyn hienopaperin ja kuluttajapakkauskartonkien hinnoissa. Puutuotteiden kuten myös useimpien teollisuuspakkausten hintoihin kohdis-

tuu todennäköisesti edelleen monilla markkinoilla paineita. Sanomalehtipaperin hintojen ennustetaan laskevan Euroopan ulkopuolisilla vientimarkkinoilla.

Merkittävät paperin ja kartongin tuotannonrajoitukset sekä rajoitukset sellun ja sahatavaran tuotannossa ja puutuotteissa jatkuvat vuoden 2009 ensimmäisen puoliskon aikana. Vuoden 2009 alussa Stora Enso käynnisti neuvottelut laajamittaisista lomautuksista Suomessa. Lisäksi Saksassa, Ruotsissa ja muissa maissa käydään keskusteluja, jotta löydetäisiin keinoja kapasiteetin ja kustannusten nopeaan sopeuttamiseen.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	11 558,2	11 848,5
Liikevoitto	M€	-726,6	176,9
Liikevoitto	%	-6,3	1,5
Taseen loppusumma	M€	12 240,8	15 310,8
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	5 019,0	8 076,1
Omavaraisuusaste	%	46,2	49,3
Nettovelkaantumisaste	%	64,8	46,0
Oman pääoman tuotto	%	-10,3	-2,8
Sijoitetun pääoman tuotto	%	-6,7	1,4
Henkilöstö yhteensä		33 815	36 137
Henkilöstö Suomessa		21 641	12 187
Osinkosumma	M€	157,9	355,3
Solidiumin saama osinko (valtion v 2007)	M€	19,4	43,7

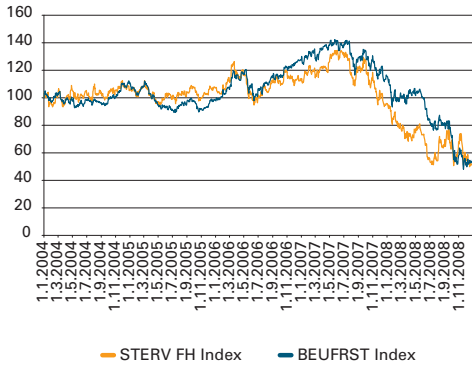
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Holmen	Ruotsi	1 794
M-Real	Suomi	300
Norske Skog	Norja	19 718
SAP	Etelä-Afrikka	4 368
SCA	Ruotsi	82 282
UPM Kymmene	Suomi	9 461

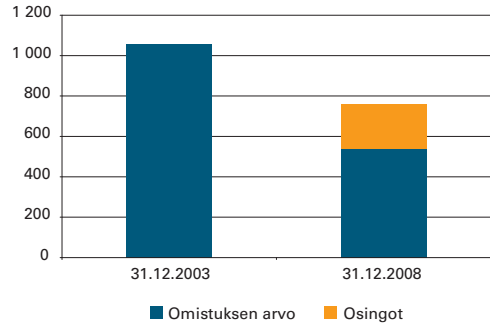
ILMOITETUT INVESTOINNIT

Stora Enso vähensi investointeja suunnitellusta niin, että koko vuoden investoinnit jäivät 704,7 miljoonaan euroon. Vuoden 2009 investointibudjetti on 500 miljoonaa euroa, josta suurin osa aiotaan rahoittaa käyttöpääoman lisävähennyksillä.

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli - 6,3 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

Solidiumin omistusosuus: 13,7 %

Hallituksen puheenjohtaja: Tom von Weymarn

Toimitusjohtaja: Lars Nyberg

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki

TeliaSonera AB on Pohjoismaiden ja Baltian johtava televiestintäyrittäjä. TeliaSonera tarjoaa televiestintäpalveluja Pohjoismaissa ja Baltian maissa, Euraasian kehittyvillä markkinoilla – Venäjä ja Turkki mukaan lukien – sekä Espanjassa. TeliaSonera tarjoaa palveluja äänen, kuvan, datan, informaation, asiointitapahtumien sekä viihteen siirtoon ja paketoimiseen. TeliaSonera pyrkii uusien kansainvälisten liiketoiminta-alueiden avulla hyödyntämään matkaviestinnän, laajakaistapalvelujen ja integroitujen yrityspalvelujen sekä itäisten markkinoiden vahvan kasvun.

TeliaSonera jatkoi kasvuaan vuonna 2008 ja toimii nyt 20 markkina-alueella, joilla on yhteensä 450 miljoonaa asukasta ja 135 miljoonaa liittymää. Vuoden 2008 tulos oli ennätysellinen. TeliaSoneran liikevaihto kasvoi edelleen. Liiketulos ennen kertaluonteisia eräitä kasvoi Venäjän ja Turkin osakkuusyhtiöiden tulososuuksien kasvun seurauksena. TeliaSoneran tase on vahva.

TeliaSoneran organisaatio koostuu neljästä kansainvälisestä liiketoiminta-alueesta: Mobility Services, Broadband Services, Integrated Enterprise Services ja Eurasia.

Televiestintämarkkinoilla on selkeä suuntaus siirtyä kiinteän verkon palveluista matkaviestin- ja internet-pohjaisiin palveluihin. Kasvu on ollut vahvaa matkaviestin-, laajakaista- ja hallintapalveluissa, jotka kaikki ovat alueita, joiden odotetaan vauhdittavan telealan kasvua myös tulevaisuudessa. TeliaSonera aikoo johtaa siirtymistä matkaviestin- ja internet-pohjaisiin palveluihin, ja se on hyvissä asemissa kasvun hyödyntämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla kaikilla yllä mainituilla alueilla sekä Euraasian markkinoilla.

Kotimarkkinoillaan Pohjoismaissa ja Baltiassa TeliaSonera tarjoaa laajan valikoiman matkaviestin-, laajakaista- ja datapalveluja sekä kiinteän verkon puhepalveluja. TeliaSoneralla on vahva tai johtava asema kaikilla näillä markkinoilla. Suurin osa TeliaSoneran kotimarkkinoiden toiminnoista on yhtiön kokonaan omistamia. Kotimarkkinoille leimaa-antavaa on niiden kypsyyden, korkea liittymätiheys ja yhä nopeampi siirtyminen kiinteän verkon palveluista matkaviestin- ja IP-pohjaisiin palveluihin. Kaikkia kotimarkkinoita koskeva tavoite on kasvun luominen ja nopeuttaminen ja kannattavuuden säilyttäminen. Kasvumahdollisuudet puhe- ja dataviestinnässä ovat huomattavat. Strategisia painotuksia tehdään markkina- ja segmenttikohtaisesti. Täydentävät yritysostot ovat osa strategiaa.

Pohjoismaiden ja Baltian alueen ulkopuolella TeliaSonera tarjoaa matkaviestinpalveluja Espanjassa ja useilla Euraasian markkinoilla sekä osakkuusyhtiöidensä välityksellä Venäjällä ja Turkissa. TeliaSoneran asema näillä markkinoilla on vahva. Joissakin näistä maista kiinteän verkon infrastruktuuri on kehittymätöntä ja matkaviestinpalvelujen kysyntä siksi vahvaa. Euraasiassa pääpaino on omistaja-arvon luomisessa ja liittymätiheyden kasvun hyödyntämisessä.

Mobility Services liiketoiminta-alueella kasvu jatkui ja käyttökateprosentit paranivat. Kova kilpailu ja viranomaissääntely aiheuttivat edelleen hintapaineita kaikilla markkina-alueilla. Broadband Services liiketoiminta-alueen kannattavuus heikkeni. Yleinen hintojen lasku jatkuu kaikilla markkina-alueilla, ja siirtyminen pois perinteisistä kiinteän verkon puhepalveluista etenee. Käynnissä olevat tehostamistoimet ovat tarpeen, koska kustannusrakenne ei saa olla korkeampi kuin kilpailijoilla.

Eurasia-liiketoiminta-alueen volyymikasvu jatkui hyvänä. Viranomaissääntely, liittymätiheyden kasvu ja kilpailun lisääntyminen aiheuttivat paineita hintoihin ja käyttökatteisiin. TeliaSonera säilytti markkinajohtajuuden Kazakstanissa ja Azerbaidžanissa, vahvisti asemaansa ja saavutti markkinajohtajuuden Tadžikistanissa ja Georgiassa ja säilytti asemansa kaikilla muilla markkina-alueilla. TeliaSonera laajensi toimintaansa Nepaliin ja Kambodžaan.

Osakkuusyhtiö MegaFon jatkoi vahvaa tuloskehitystään ja kasvatti liittymämääräänsä. Venäjän matkaviestinmarkkinoiden volyyymi ja liikevaihto kasvoivat edelleen voimakkaasti. Myös osakkuusyhtiö Turkcell kasvatti liittymämääräänsä. Turkcell laajensi toimintaansa Valko-Venäjälle.

Liikevaihdon, jossa ei ole huomioitu yritysostoja, odotetaan kasvavan vuonna 2009 verrattuna vuoteen 2008. Tavoitteena on säilyttää käyttökateprosentti ennen kertaluonteisia eriä vuonna 2009 samalla tasolla kuin vuonna 2008. Valuuttakurssivaihtelut saattavat enenevässä määrin vaikuttaa Ruotsin kruunuissa ilmoitettuihin lukuihin.

TeliaSoneran tavoitteena on lanseerata seuraavan sukupolven 4G-matkaviestinverkko ensimmäisten operaattoreiden joukossa maailmassa. Yhtiö on aloittanut verkon rakennusvaiheen Tukholmassa ja Oslossa kohti kaupallista lanseerausta vuonna 2010.

TeliaSonera toimii maantieteellisesti laajalti erilaisilla tuote- ja palvelumarkkinoilla erittäin kilpailullalla ja säännellyllä televiestintäalalla, joka on suhteellisen riippumaton suhdannevaihteluista tai jolla suhdannevaihtelut näkyvät myöhemmin.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	103 585,8	96 344,0
Liikevoitto	M€	28 604,0	26 155,0
Liikevoitto	%	27,6	27,1
Taseen loppusumma	M€	264 286,1	216 702,0
Markkina-arvo kauden lopussa	M€	171 984,2	220 032,1
Omavaraisuusaste	%	53,5	53,5
Nettovelkaantumisaste	%	38,2	37,6
Oman pääoman tuotto	%	14,7	14,8
Sijoitetun pääoman tuotto	%	16,0	16,5
Henkilöstö yhteensä		32 171	31 292
Henkilöstö Suomessa		5 458	5 944
Osinkosumma	Mkr	8 082,8	17 962
Solidiumin saama osinko (valtion v 2007)	Mkr	1 109	2 465
Solidiumin saama osinko (valtion v 2007)	M€	102	261

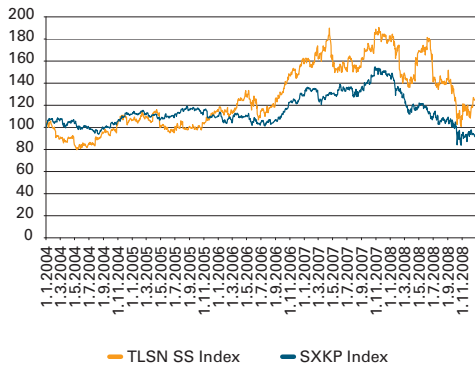
ILMOITETUT INVESTOINNIT

Investoinnit laajakaistan ja matkaviestinnän kapasiteettiin sekä ostettujen liiketoimintojen verkolaajennuksiin tulevat jatkumaan. Käyttöomaisuusinvestointien odotetaan silti jäävän vuonna 2009 jonkin verran pienemmäksi suhteessa liikevaihtoon kuin vuonna 2008.

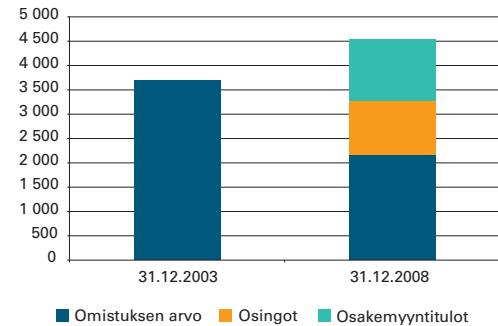
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Deutsche Telekom	Saksa	61 666
France Telecom	Ranska	53 488
Vodafone	UK	39 155
Telefonica	Espanja	57 946
KPN	Alankomaat	14 427
Telenor	Norja	11 030
Tele2	Ruotsi	3 665
Telekom Austria	Itävalta	5 170

OSAKEKURSSI

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 4,2 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

5.3 Listaamattomat markkinaehtoisesti toimivat yhtiöt, liikevaihto yli 25 M€

ALTIA OYJ alkoholin tuotanto ja kauppa

Valtion omistusosuus: 100 %

Hallituksen puheenjohtaja: Jarmo Leppiniemi

Toimitusjohtaja: Antti Pankakoski

Henkilöstömäärä: 1123

Päätoimipaikat Suomessa: Koskenkorva, Rajamäki ja Helsinki

Alkoholijuomien vähittäismyynti laski Suomessa yhteensä 1,2 % vuonna 2008. Erityisesti viinien myynnin kasvu on hidastunut, vaikkakin myynti edelleen kasvaa, ja väkevien myynti laski Suomessa 4,7 %. Myös useilla muilla Altia Oyj:n markkina-alueilla väkevien myynti laski. Altian Suomen liikevaihto kasvoi, muilla alueilla laski.

Koskenkorvan tehdas toimi täydellä kapasiteetilla koko vuoden. Tislaamon toimintaa tehostettiin noin 5 miljoonan euron investoinneilla, ja Rajamäellä investoitiin noin 3 miljoonaa euroa tuotannon kasvattamiseksi. Sopimustuotantona valmistettava Finlandia-vodkan myynnin kasvu perusteli edellä mainitut investoinnit.

Raaka-aineen hinta (ohra) pysyi korkealla tasolla, mikä vähensi ohratärkkelyksen ja rehujen myyntiä. Loppuvuonna ohran hinta putosi merkittävästi. Ohran hintakehitys ja saatavuus ovat merkittävä tulokseen vaikuttava tekijä myös jatkossa.

Altia aloitti sopeuttamistoimenpiteet Tanskassa, Ruotsissa ja Norjassa liiketoimintojen kannattavuuden edelleen kohentamiseksi.

Valuuttakurssit vaikuttavat edelleen merkittävästi Altian tulokseen. Ruotsin ja Norjan kruunut sekä Puolan zloty heikkenivät vuonna 2008 voimakkaasti. Jatkossa näiden valuuttojen heikkeneminen vaikuttaa liikevaihtoon ja – voittoon negatiivisesti.

Altialla on investointitarve Koskenkorvan tuotantolaitoksen kapasiteetin laajennukseen. Noin 20 miljoonan euron investointia suunnitellaan vuodelle 2009. Tämä investointi tarvitaan yhtiön oman liiketoiminnan ylläpitoon. Kapasiteetin laajennuksen lisäksi Altia voi rakentaa omaa voimantuotantoa, tai ostaa energian ulkopuoliselta energiayhtiöltä.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	463,3	494,8
Liikevoitto	M€	9,0	-47,0
Liikevoitto	%	1,9	neg.
Taseen loppusumma	M€	402,2	452,3
Omavaraisuusaste	%	30,2	30,4
Nettovelkaantumisaste	%	91,7	81,6
Oman pääoman tuotto	%	4,8	-30,1
Sijoitetun pääoman tuotto	%	13,5	-15,0
Henkilöstö yhteensä		1123	1135
Henkilöstö Suomessa		n.a.	n.a.
Osinkosumma	M€	0	5
Valtion saama osinko	M€	0	5

KILPAILIJOITA

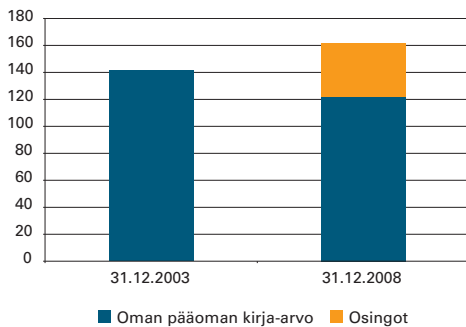
Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Arcus	Norja	1494
Maxxium	Hollanti	1689*

*vuosi 2007

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Koskenkorvan tehtaan voimalaitoksen uusimiseen käytetään yhteensä n. 70 miljoonaa euroa lähivuosina.

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 2,7 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

AREK OY työeläkevakuutuksen järjestelmäkehitys

Valtion omistusosuus: 9 %

Hallituksen puheenjohtaja: Jukka Rantala

Toimitusjohtaja: Ari Ikonen

Henkilöstömäärä: 30

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki

Arek Oy rakennuttaa eläkevakuutuksessa tarvittavia tietojärjestelmiä ja tuottaa asiakkailleen järjestelmäpalveluita. Yhtiön omistajina ovat yksityisen ja julkisen sektorin eläkevakuuttajat sekä Eläketurvakeskus.

Yhtiön toiminnan pohjana on vuoden 2007 alussa tuotantoon otettu ansaintajärjestelmä, jonne on rekisteröity työeläkkeiden perusteena olevat ansaintatiedot. Ansaintajärjestelmä on suomalaisen työeläkevakuutuksen keskeisiä tietojärjestelmiä. Arek Oy:n toiminta laajeni 1.1.2008 alkaen, jolloin yhtiön hallintaan siirtyi Eläketurvakeskukselta eläkelaitoksia palveleva järjestelmäkan- ta. Liiketoimintavastuu näistä järjestelmistä siirtyi Arekille vuoden 2009 alussa.

Ansaintajärjestelmän tuotantokuorma oli vuonna 2008 ensimmäistä kertaa täydessä laajuudessaan. Arekin ohjelmistopalvelut olivat keskeisessä roolissa työeläkelaitosten vakuutetuilleen lähettämän työeläkeotteen lähettämisessä. Työeläkeotteen jakelu sujui suunnitelmien mukaisesti.

Arekin taloudellinen tulos jäi hieman tavoitteita heikommaksi. Vuoden 2008 liikevaihto laski edellisestä vuodesta 10 % ja tulos painui 4,2 miljoonaa euroa tappiolle. Tähän vaikutti lähinnä palveluiden käytön jääminen odotettua alhaisemmaksi sekä vuonna 2007 tuotetut merkittävät kertaluontoiset palvelut. Tulosta painoivat myös käytettävyyshyvitykset sekä käyttämättömiin palveluihin liittyvä alaskirjaus. Heikko tuloskehitys heijastui myös suhteelliseen kannattavuuteen. Oman pääoman tuotto oli -28 % (56) ja sijoitetun pääoman tuotto -2,1 % (14,4). Tilikauden investoinnit olivat 11 miljoonaa euroa.

Yhtiön suurimmat haasteet ovat tarjottujen järjestelmäpalveluiden laadun ja käytettävyyden turvaaminen, investointien rahoitus sekä projektisalkun hallinta. Talouden taantuman pitkittyminen voi vaikuttaa yhtiön investointitasoon, koska yhtiö rahoittaa uudet investoinnit pääosin ulkopuo- lisella lainarahoituksella.

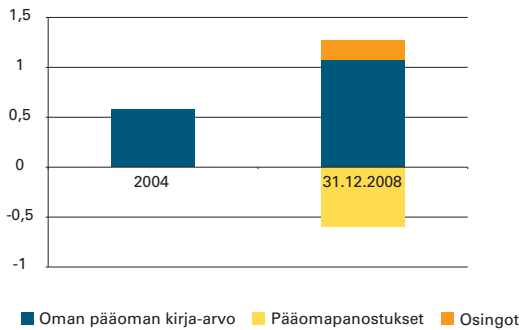
TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	30,8	34,1
Liikevoitto	M€	-1,8	10,4
Liikevoitto	%	-5,8	30,5
Taseen loppusumma	M€	85,5	85,9
Omavaraisuusaste	%	13,9	21,6
Nettovelkaantumisaste	%	533	279
Oman pääoman tuotto	%	-27,7	55,5
Sijoitetun pääoman tuotto	%	-2,1	14,4
Henkilöstö yhteensä		30	10
Henkilöstö Suomessa		30	10
Osinkosumma	M€	0	2,4
Valtion saama osinko	M€	0	0,2

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Arek jatkaa ansaintajärjestelmän ja Eläketurvakeskukselta siirtyneiden järjestelmien kehittämistä lähivuosina. Yhtiön tavoitteena on järjestelmien käytettävyyden parantaminen.

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 3.2.2004–31.12.2008 oli 2,7 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

DESTIA OY infra-alan palvelut

Valtion omistusosuus: 100 %

Hallituksen puheenjohtaja: Eeva-Liisa Virkkunen (Jorma Wiitakorpi 14.11.2008 saakka)

Toimitusjohtaja: Jukka Laaksovirta

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki, Turku, Tampere, Jyväskylä, Oulu, Rovaniemi, Vaasa, Kuopio, Kouvola ja Sulkava

Destia Oy on johtava suomalainen infra-alan palveluyritys, joka aloitti toimintansa vuoden 2008 alussa valtion kokonaan omistamana osakeyhtiönä. Yhtiö rakentaa, ylläpitää ja suunnittelee liikenne- ja teollisuusympäristöjä. Destian palveluvalikoimaan kuuluvat myös liikenneympäristöön liittyvä konsultointi, lauttaliikenteen hoito ja liikenteen tietopalvelut. Yhtiö panostaa voimakkaasti tutkimus- ja kehitystoimintaan. Destia toimii Suomessa ja lähialueilla. Asiakkaita ovat valtionhallinnon organisaatiot, teollisuus- ja liikeyritykset sekä kunnat ja kaupungit.

Vuonna 2008 taloudellisen tilanteen heikentyminen ei vielä vaikuttanut voimakkaasti infrahankkeisiin ja Destian tulouttamaton työkanta olikin katsauskauden päättyessä hyvällä tasolla ollen 721 miljoonaa euroa (658).

Vuonna 2008 infra-alan markkinat kasvoivat edelleen 3 % globaalin taloustilanteen heikentymisestä huolimatta. Maa- ja vesirakentamisen kysyntätilanne oli myös kohtuullisen hyvä. Valtioneuvosto on päättänyt elvytystoimista, jotka lisäävät infrarakentamisen hankkeita vuosille 2009–2013. Perustienpitoon, perusradanpitoon, lentoasemien kehittämiseen sekä erilaisiin tie-, vesi- ja ratahankkeisiin on varattu yhteensä noin 350 miljoonaa euroa. Taantuma ja kiristynyt rahoitustilanne vaikeuttavat erityisesti yksityisten hankkeiden käynnistymistä.

Markkinatilanne muuttui voimakkaasti vuoden alun ennakoidusta henkilöresurssien riittämättömyydestä loppuvuoden sopeutustoimenpiteisiin, ja toisaalta alkuvuoden rakennus- ja rahoituskustannusten voimakkaasta noususta raaka-aineiden hintojen ja korkojen merkittävään laskuun.

Taantuman ennakoitaan laskevan infrarakentamisen kysyntää, minkä johdosta Destian vuoden 2009 liikevaihdon arvioidaan jäävän edellisvuotta alhaisemmaksi, mutta liikevoiton arvioidaan olevan vuoden 2008 tasolla. Destian liikevoittotavoite on edelleen 5,5 % ja sijoitetun pääoman tuottotavoite 20 % vuoteen 2011 mennessä. Kannattavuuden selkeän parantamisen lisäksi Destian tavoitteena on liiketoiminnan kasvu ja kansainvälistyminen.

Destia uudisti 1.1.2009 organisaatiotaan ja uudet liiketoimintaryhmät ovat Solutions, Rocks, Infrarakentaminen, Infrahoito sekä International. Perinteisen maarakentamisen rinnalla jatketaan kaivosteollisuuden infrarakentamista, ratarakentamista ja energiainfran rakentamista.

TUNNUSLUKUJA

		Destia Oy 2008	Tieliikelaitos 2007
Liikevaihto	M€	717,1	601,9
Liikevoitto	M€	19,2	10,2
Liikevoitto	%	2,7	1,7
Taseen loppusumma	M€	294,4	248,1
Omavaraisuusaste	%	33,4	41,6
Nettovelkaantumisaste	%	44,4	38,8
Oman pääoman tuotto	%	11,4	9,1
Sijoitetun pääoman tuotto	%	13,7	8,5
Henkilöstö yhteensä		2 921	2 774
Henkilöstö Suomessa		2 787	2 654
Osinkosumma	M€	4,6	4,6
Valtion saama osinko	M€	4,6	4,6

KILPAILIJOITA

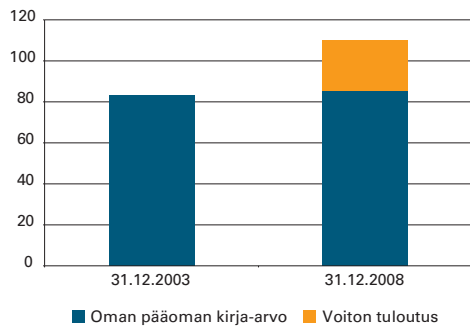
Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Lemminkäinen	Suomi	2 482
YIT	Suomi	3 940
Skanska	Ruotsi	13 298
NCC	Ruotsi	5 319
Hochtief	Saksa	19 103
Strabag	Itävalta	9 879
Eiffage	Ranska	13 226
Koninklijke	Alankomaat	8 835

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Bruttoinvestoinnit olivat yhteensä 66,5 miljoonaa euroa (33,2). Investoinneista 42,2 miljoonaa euroa oli rakennus- ja kalustoinvestointeja ja 24,3 miljoonaa euroa muita investointeja liittyen pääosin yritysostoihin.

Vuoden 2008 aikana Destia osti 80 % Maarakennus Jaara Oy:n osakekannasta, Lapin Tiemerkintä Oy:n koko osakekannan sekä lisäsi omistustaan Finnroad Oy:ssä 49 %:sta 100 %:iin ja Kaivujyvä-konsernissa 60 %:sta 68 %:iin. Destian ICT-palveluprosessi siirtyi Enfo Oyj:lle. Destia myi tiemerkintäliiketoimintansa Oy Geveko Trading Ab:lle, jolloin myös Lapin Tiemerkintä Oy siirtyi Gevekolle. Destia Kalusto Oy aloitti toimintansa.

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 5,7 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

EDITA OYJ **graafinen teollisuus**

Valtion omistusosuus: 100 %

Hallituksen puheenjohtaja: Lauri Ratia

Toimitusjohtaja: Timo Lepistö

Henkilöstömäärä: 896

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki

Edita Oyj on pohjoismainen viestintäkonserni, joka tuottaa ja kehittää yritysten ja yhteisöjen viestinnässään tarvitsemia tuotteita, palveluja ja ratkaisuja. Edita Oyj siirtyi vuonna 2008 noudattamaan kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (IFRS). Konsernin jatkuvien toimintojen liikevaihto oli 111 miljoonaa euroa ja henkilökunnan määrä oli keskimäärin 896, josta Suomessa oli 611. Liikevaihdosta tuli Suomesta 68 miljoonaa euroa. Editan liiketoiminta-alueet ovat Marketing Services (markkinointiviestinnän tuotantopalvelut), Print & Distribution (graafinen tuotanto ja jakelu) ja Publishing (tietokirja- ja verkkokustantaminen). Liikevaihdosta markkinointiviestinnän tuotantopalvelujen osuus oli 20 %, graafisen tuotannon ja jakelun 66 % ja kustantamisen 14 %.

Yhtiön strategiana on ollut luopua matalakatteisemmasta volyymipainamisesta. Yhtiö myi Acta Print Oy:n lehtiliiketoiminnot syksyllä 2007 ja viime vuonna yhtiö lakkautti syväpainoliiketoiminnan. Ruotsissa yhtiö luopui jo vuoden 2006 lopulla merkittävästä osasta niin sanottua bulkkiprinttiä. Vuonna 2008 toiminnan painopistettä siirrettiin matalakatteisesta painamisesta korkealaatuiseen suorapainotuotantoon sekä markkinointiviestinnän tuotantopalveluihin. Print & Distribution liiketoiminta-alueeseen ostettiin tammikuussa 2008 ruotsalainen suoramarkkinointi- ja mainosmateriaalien tuotantoon erikoistunut Arkpressen i Västerås AB ja suomalainen vastaavaan tuotantoon erikoistunut Käpylä Print Oy. Edita vahvisti merkittävästi Marketing Services liiketoiminta-alueita heinäkuussa 2008 ostamalla ruotsalaisen markkinointiviestinnän tuotantokonserniin kuuluvan Citat Group AB:n. Editan tavoitteena on edelleen vahvistaa markkina-asemaansa painetun ja digitaalisen viestinnän tuottajana Pohjoismaissa.

Graafisen teollisuuden kasvu painui heikon loppuvuoden takia lähes nollassa vuonna 2008 sekä Suomessa että Ruotsissa, myös mainonnan kasvu hidastui selkeästi. Suomessa mediamainonnan kasvu jäi alle 2 prosenttiin. Ruotsissa mainos- ja mediamarkkinat kasvoivat noin 3 prosenttia. Paperiteollisuuden tilastojen mukaan painokäyttöön tarkoitetun hienopaperin kokonaiskulutus laski 2 prosentilla edellisvuodesta. Kirjankustantamisessa kasvu jäi vuonna 2008 lähelle nollassa, ja julkaisemisen kasvu oli voimakkainta verkossa. Kilpailua kiristävä painoalan pitkään kestänyt ylikapasiteettitilanne jatkui. Graafinen viestintä elää voimakasta rakennemuutosta ja palvelut digitalisoituvat.

Editan jatkuvien liiketoimintojen liikevaihto kehittyi myönteisesti vuonna 2008, mutta liikevoitto kääntyi laskuun ollen edelleen selvästi positiivinen. Liikevaihto kasvoi 14 miljoonaa euroa eli 23,4 %. Nousu tuli yritysostoista. Kustannusliiketoiminnan liikevaihto laski. Kulut kasvoivat liikevaihtoa enemmän, mikä painoi liikevoiton laskuun. Liikevoitto oli 3,6 miljoonaa euroa (5,2) ja liikevoitto liikevaihdosta oli 3,3 % (5,8). Liikevoiton laskuun vaikuttivat erityisesti integrointi- ja muut rakennejärjestelykulut, heikentynyt markkinatilanne sekä henkilöstökulujen ja niiden elä-

ke- ja muiden sivukulujen nousu. Merkittävät yritysostot laskivat Editan omavaraisuusastetta ja nostivat velkaantumistasetta viime vuonna selvästi.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	111	90
Liikevoitto	M€	3,6	5,2
Liikevoitto	%	3,3	5,8
Taseen loppusumma	M€	93,7	79,4
Omavaraisuusaste	%	31,1	36,7
Nettovelkaantumistasetta	%	83,8	-18,0
Oman pääoman tuotto	%	11,0	13,8
Sijoitetun pääoman tuotto	%	9,1	10,7
Henkilöstö yhteensä		896	705
Henkilöstö Suomessa		611	570
Osinkosumma	M€	0,0	0,0
Valtion saama osinko	M€	0,0	0,0

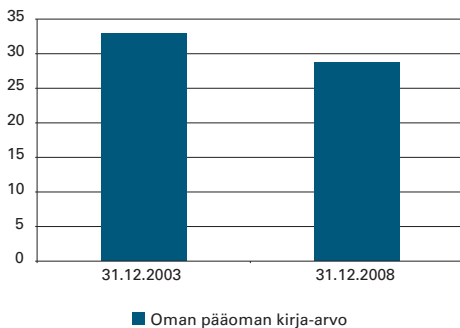
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Hansaprint	Suomi	220
Sanoma Learning & Literature	Suomi	390
Elanders	Ruotsi	228

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Konsernin bruttoinvestoinnit olivat 37,7 miljoonaa euroa vuonna 2008. Investoinnit yrityshankintoihin olivat 31,3 miljoonaa euroa ja muihin eriin 6,4 miljoonaa euroa. Merkittävin investointi oli Citat Group AB:n hankinta. Käyttöomaisuusinvestoinneista merkittävimmät investoinnit olivat Suomessa Edita Prima Oy:öön hankittu digitaalipainokone sekä kahden painokoneen laajennus- ja muutosinvestoinnit.

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli -2,7 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

EKOKEM OY jätehuoltopalvelut, kaukolämpö ja sähkö

Valtion omistusosuus: 34,1 %

Hallituksen puheenjohtaja: Maija-Liisa Friman

Toimitusjohtaja: Esa Tommila (1.6.2009 alkaen Timo Piekkari)

Henkilöstömäärä: 324

Päätoimipaikat Suomessa: Riihimäki

Ekokem Oy on Suomen johtava vaativan ympäristöhuollon kokonaispalvelujen tuottaja, jonka vahvuuksia ovat asiakastuntemus ja henkilökohtainen asiakaspalvelu. Ydinosaamista ovat ongelmajätteiden käsittely, muiden jätteiden hyödyntäminen, energiantuotanto, pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistus sekä ympäristörakentaminen palveluineen.

Ekokemin perusliiketoiminnassa, ongelmajätteiden vaativassa termisessä käsittelyssä, ei ole nähtävissä oleellisia kehitystarpeita kolmannen polttolinjan rakentamisen jälkeen. Laitoksen korkean käsittelytason varmistaminen ja alati kiristyvät ympäristönsuojeluvaatimukset edellyttävät kuitenkin jatkuvia ylläpito- ja korvausinvestointeja. Yhtiö tulee kohtaamaan kiristyvää kilpailua myös perusliiketoiminta-alueellaan, sillä ongelmajätteiden hyödyntämis- ja käsittelypalveluja tarjoaa yhä useampi yritys. Yhtiölle kasvavan liiketoiminta-alueen tarjoaa jätteisiin perustuva energiantuotanto. Yhtiö on käynnistänyt uuden jätevoimalan suunnittelun Riihimäelle. Toisen jätevoimalan rakentaminen on Suomessa merkittävä ympäristöliiketoiminnan investointi.

Ekokemin liikevaihto kasvoi vahvasti vuonna 2008, kun uusi jätevoimala toi liikevaihtoa koko vuoden. Myös liikevoitto kasvoi edellisvuoteen verrattuna jätevoimalan ansiosta. Konsernin suhdanneherkän liikevaihdon osuus on pudonnut, mikä vakauttaa lähivuosien kasvua ja kannattavuutta. Ekokemin kaavailman toisen jätevoimalan tavoitteellinen käynnistymisajankohta on kevät 2012, josta lähtien uusi voimala kasvattaa edelleen konsernin liikevaihtoa ja liiketulosta.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	96,6	74,3
Liikevoitto	M€	13,1	8,5
Liikevoitto	%	13,5	11,5
Taseen loppusumma	M€	157,8	155,9
Omavaraisuusaste	%	62,6	60
Nettovelkaantumistas	%	16,2	20,9
Oman pääoman tuotto	%	8,5	8,0
Sijoitetun pääoman tuotto	%	11,1	8,1
Henkilöstö yhteensä		324	302
Henkilöstö Suomessa		324	302
Osinkosumma	M€	3,5	3,2
Valtion saama osinko	M€	1,2	1,09

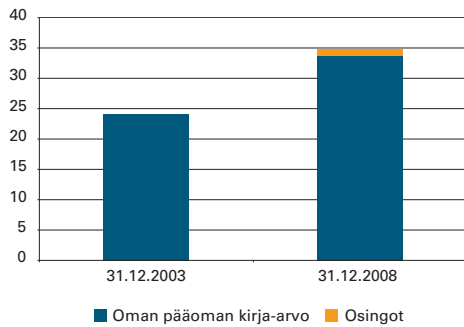
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Lassila & Tikanoja	Suomi	606
Sita Finland	Suomi	70
Destia	Suomi	717

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Riihimäen 2. jätevoimala, suunnitteluvaihe

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 7,5 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

Valtion omistusosuus: 6 %

Hallituksen puheenjohtaja: Risto Parjanne

Toimitusjohtaja: Seppo Mäki (1.2.2009 alkaen Paul Paukku)

Henkilöstömäärä: 859

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki

FCG Finnish Consulting Group Oy on monialainen konsulttiyritys. Konsernin palvelut keskittyvät infra-, ympäristö- ja yhdyskuntasuunnitteluun, koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen sekä kansainväliseen kehityskonsultointiin.

Konserni muodostui 1.9.2005, joten vuosi 2006 oli ensimmäinen kalenterivuoden mittainen tilikausi. Konsernin liikevaihto vuonna 2008 oli 79,4 miljoonaa euroa (73,2) ja liikevoitto 2,9 miljoonaa euroa (3,0). Vuoden 2008 operatiivinen tulos oli lähes ennallaan verrattuna aikaisempaan tilikauteen. Konsernin taserakenne säilyi vahvana, omavaraisuusaste vahvistui hieman.

Huhtikuussa ostettiin Itä-Suomen Aikuisinstituutti Oy:n koko osakekanta. Yhtiö fuusioitiin FCG Efeko Oy:öön. Konsulttitoimisto Terra Oy fuusioitiin huhtikuussa FCG International Oy:öön. FCG IP-Tekniikka Oy fuusioitiin FCG Planeko Oy:öön. FCG Suunnittelukeskus Oy:n nimi muutettiin FCG Planeko Oy:ksi.

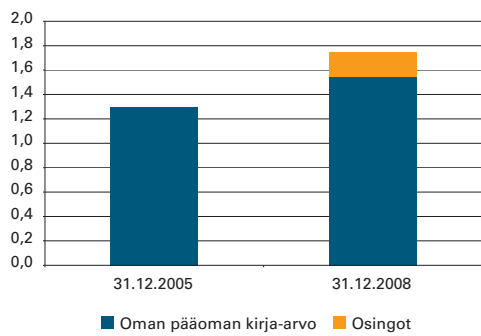
Emoyhtiön uutena toimitusjohtajana aloitti 1.2.2009 Paul Paukku. Edellinen toimitusjohtaja Seppo Mäki jäi eläkkeelle.

Yhtiö arvioi konsernin liikevaihdon vuonna 2009 olevan samalla tasolla kuin vuonna 2008. Samoin operatiivisessa kannattavuudessa ei odoteta olennaisia muutoksia. Konsernin tilauskannan suunnittelu- ja konsulttitoiminnassa yhtiö arvioi keväällä 2009 olevan normaalilla tasolla.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	79,4	73,2
Liikevoitto	M€	2,9	3,0
Liikevoitto	%	3,7	4,1
Taseen loppusumma	M€	42,4	42,3
Omavaraisuusaste	%	67,8	65,0
Oman pääoman tuotto	%	9,7	7,4
Henkilöstö, km		859	816
Osinkosumma	M€	1,18	0,984
Valtion saama osinko	M€	0,072	0,060

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 1.9.2005–31.12.2008 oli 9,3 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

Valtion omistusosuus:12,3 % (ääniosuus 16,4 %)

Hallituksen puheenjohtaja: Arto Lepistö

Toimitusjohtaja: Jukka Ruusunen

Henkilöstömäärä: 241

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki

Fingrid Oyj:n liiketoimintana on sähkön kantaverkkosiirto, tasesähkön kauppa ja varavoiman myynti. Yhtiö toimii normaalin liiketoimintansa lisäksi Suomen sähköjärjestelmän järjestelmä-vastaavana. Lisäksi yhtiölle on asetettu velvoite kehittää sähkömarkkinoiden toimintaa Suomessa ja kansainvälisesti.

Fingrid on ns. luonnollinen monopoli, jonka taloudelliset näkymät ovat vakaat, eikä toimintaan liity merkittäviä taloudellisia riskejä. Kantaverkossa ei vuoden 2008 aikana ollut merkittäviä laajoja häiriöitä. Venäjän yhteydellä oli alkusyksystä 2008 muutamia lyhytaikaisia Venäjän verkosta aiheutuneita häiriöitä, jotka enimmillään pienensivät tuontia 900 MW.

Vuonna 2008 kantaverkkotulot olivat hieman edellisvuotta alhaisemmat johtuen alentuneesta kantaverkkosiirron volyymista. Tämä taas johtui alentuneesta sähkön kulutuksesta. Tasesähkön myynti sen sijaan nousi edellisvuodesta noin 70 %. Tilikauden 2008 tulosta pienensi sähköjohdannaisten negatiivinen 14 miljoonan euron suuruinen arvomuutos.

Mikäli EU:n ns. kolmanteen sisämarkkinapakettiin sisältyvä lainsäädäntö hyväksytään, Fortumin omistus Fingridissä tulisi purkaa. Samoin tulisi purkaa Pohjolan Voiman suora omistus Fingridissä.

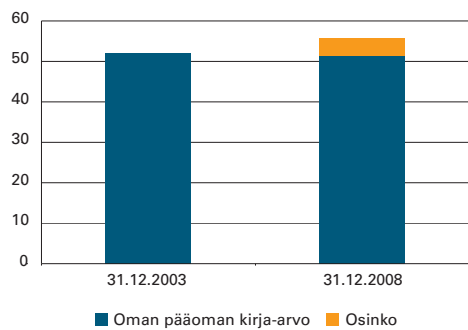
TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	382,3	334,6
Liikevoitto	M€	68,4	90,7
Liikevoitto	%	17,9	27,1
Taseen loppusumma	M€	1561,6	1564,8
Omavaraisuusaste	%	26,7	27,5
Nettovelkaantumisaste	%	174	175
Oman pääoman tuotto	%	6,6	10,3
Sijoitetun pääoman tuotto	%	5,8	7,3
Henkilöstö yhteensä		241	241
Henkilöstö Suomessa		241	241
Osinkosumma	M€	6,7	7,2
Valtion saama osinko	M€	0,83	0,88

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Yhtiö toteuttaa vuoteen 2017 mennessä noin 1,6 miljardin euron suuruisen investointiohjelman. Investoinnit mahdollistavat yhden uuden ydinvoimayksikön ja 2000 MW:n suuruisen eri osissa maata sijaitsevan tuulivoimakapasiteetin kytkennän kantaverkkoon vuoteen 2020 mennessä.

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 1,3 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

GASUM OY **maakaasun siirto ja myynti**

Valtion omistusosuus: 24 %

Hallituksen puheenjohtaja: Antero Jännes

Toimitusjohtaja: Antero Jännes

Henkilöstömäärä: 215

Päätoimipaikat Suomessa: Espoo ja Valkeala

Gasum Oy:n liiketoimintana on maakaasun maahantuonti, siirto ja myynti. Asiakkaita ovat teollisuus, energialaitokset ja pienkiinteistöt. Gasumin liiketoiminta on suhteellisen vakaata. Tuloskehitystä on heikentänyt lähinnä se, ettei kohonneita maakaasun tuontihintoja ole kaikilta osin saatu siirrettyä myyntihintoihin. Eräiden maakaasutoimitusten tappiollisuus onkin painanut vuoden 2008 liikevoiton noin kolmannekseen edellisvuoteen verrattuna, vaikka vuoden 2008 liikevaihto kasvoi 43 % edellisvuoteen verrattuna.

Gasum arvioi, että maakaasun vuotuinen kulutus kasvaa nykyisestä noin 45 TWh:n tasosta noin 48 TWh:n tasolle vuoteen 2020 mennessä. Kasvun painopiste on yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannossa.

Keskeinen hanke maakaasun edellä mainittua suuremman käytön kannalta on runkoputken rakentaminen Turun seudulle, josta allekirjoitettiin alkuvuonna 2008 aiesopimus.

Sittemmin Neste Oil on lokakuussa 2008 ilmoittanut, että se lykkää Naantalın investointipäätöksen tekemistä. Helmikuussa 2009 yhtiö ilmoitti kirjanneensa alas Naantalın investointia koskevat suunnittelukustannukset ja arvioi, että Naantalın jalostamo ei sisälly yhtiön lähivuosien investointiohjelmaan. Turun seudulle rakennettavan kaasuputken toteutuminen on näin ollen avoin.

Maakaasun kysyntänäkymät ovat Suomessa hyvät, mutta erityisesti putkikaasun suhteen rajoittavat tekijät. Maakaasun käyttöä voi myös jossain määrin rajoittaa jätteenpolton yleistyminen Etelä-Suomessa. Niin ikään meneillään oleva metsäteollisuuden rakennemuutos voi maakaasua käyttävien tuotantopaikkojen sulkemisen johdosta vähentää maakaasun käyttöä eräillä paikkakunnilla. Vallitsevassa tilanteessa korostuu muiden maakaasun käyttötapojen kuten LNG:n ja liikennepolttoaineiden merkitys sekä maakaasun ja biokaasun yhteiskäyttö.

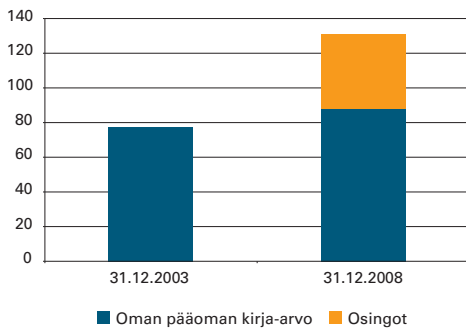
TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	1218,2	852,1
Liikevoitto	M€	33,8	92,6
Liikevoitto	%	2,8	10,9
Taseen loppusumma	M€	671,6	634,3
Omavaraisuusaste	%	54,5	61,2
Nettovelkaantumisaste	%	5,3	-2,9
Oman pääoman tuotto	%	6,9	17,7
Sijoitetun pääoman tuotto	%	8,8	21,6
Henkilöstö yhteensä		215	189
Henkilöstö Suomessa		215	189
Osinkosumma	M€	24,7	47,7
Valtion saama osinko (VNK:n osuus)	M€	5,9(3,1)	11,4(5,9)

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Maakaasun nesteytyslaitos ja nesteytetyn maakaasun varasto Porvooseen.

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 11,1 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

ITELLA OYJ **postipalvelut**

Valtion omistus. 100 %

Hallintoneuvoston pj: Eero Lehti; hallituksen pj: Eero Kasanen

Toimitusjohtaja: Jukka Alho

Henkilöstömäärä: 31 672

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki, Jyväskylä, Lahti, Turku, Tampere, Oulu, Kuopio, Seinäjoki, Vantaa

Itella Oyj toimii informaatio- ja materiaalilogistiikan markkinoilla Pohjois-Euroopassa, keskisessä Euroopassa ja Venäjällä sekä tarjoaa postipalveluita Suomessa. Itellan liiketoiminta-alueet ovat viestinvälitys, informaatiologiikka ja logistiikka. NetPosti on Itellan tarjoama sähköinen asiointipalvelu kuluttajille.

Kokonaisliikevaihdosta 31 % (26) tuli Suomen ulkopuolelta. Liikevaihto kasvoi kaikissa kolmessa liiketoimintaryhmässä. Liikevaihdon kasvusta 9,6 % tuli yritysostoista. Kasvua Suomessa oli 7,1 % ja muissa maissa 34,1 %.

Taloussuhdanteiden heikkeneminen vaikutti kannattavuuteen ja operatiivinen liikevoitto laski selvästi. Tärkeimmät syyt kannattavuuden heikkenemiselle olivat työvoimakulujen voimakas nousu sekä kohonneet polttoainekustannukset.

Suhdanteiden nopea kääntyminen vaikutti kaikkien palveluiden kysyntään ja kaikissa maissa lukuun ottamatta Venäjää. Venäjän operatiivinen liiketoiminta kehittyi odotetusti.

Vuoden 2008 aikana tehtyjen yritysostojen johdosta Itellan liikevaihto kasvaa vahvasti vuonna 2009. Kannattavuus ei kuitenkaan todennäköisesti yllä edellisvuoden tasolle johtuen tuotantokustannusten voimakkaasta kohoamisesta. Yleiskustannusten tasoa pyritään pienentämään ja harkinnanvaraisten kustannusten hallintaa ja kontrollia tehostamaan.

Venäjän talouskehitykseen liittyvät riskit tulevat jatkossa heijastumaan myös Itellaan. Vuonna 2011 voimaan tuleva EU-postipalveludirektiivi tulee todennäköisesti vaikuttamaan alan sääntelyyn ja kilpailutilanteeseen. Myös valuuttakurssien vaihtelulla on aiempaa huomattavasti suurempi vaikutus.

Itella perusti Itella IPS Oy:n (Itella Payment Services), jolle on haettu luottolaitoslain mukaista maksuliikkeyhteisön toimilupaa. Tavoitteena on päästä mukaan suomalaisen pankkisektorin kehittämään Finvoice-verkkolaskujärjestelmään.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	1 952,9	1 710,6
Liikevoitto	M€	69,0	101,8
Liikevoitto	%	3,5	6,0
Taseen loppusumma	M€	1 370,5	1 119,1
Omavaraisuusaste	%	50,8	65,5
Nettovelkaantumisaste	%	14,2	-37,1
Oman pääoman tuotto	%	2,8	11,1
Sijoitetun pääoman tuotto	%	9,8	15,6
Henkilöstö yhteensä		28 163	25 623
Henkilöstö Suomessa		23 496	23 293
Osinkosumma	M€	10*	39
Valtion saama osinko	M€	10*	39

*hallituksen ehdotus

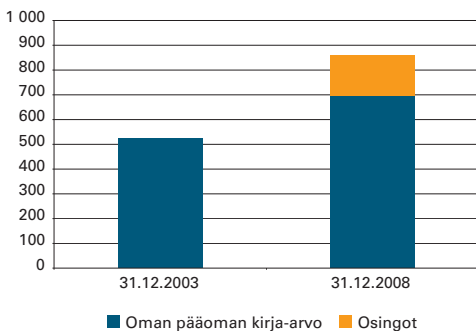
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
DPWN	Saksa	54 474
Österreichische Post	Itävalta	2 441
Posten Sverige	Ruotsi	2 835
TNT	Alankomaat	10 983
Post Danmark	Tanska	1 619
Posten Norge	Norja	

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Vuonna 2008 käyttöomaisuuden lisäykset olivat 110,4 miljoonaa euroa (71,9). Yritystoihin käytettiin 241,1 miljoonaa euroa (22,3). Yritystoihin merkittävin oli venäläisen NLC:n hankinta. Itellan kokonaisinvestoinneista 129,4 miljoonaa euroa kohdistui Suomeen ja 222,1 miljoonaa euroa Suomen ulkopuolisiin liiketoimintoihin. Yritystojen lisäksi merkittävimmät käyttöomaisuusinvestoinnit kohdistuivat postinlajittelun ja -jakelun uudistamiseen Suomessa. Hankkeeseen liittyen vuosina 2007–2010 investoidaan lajittelu- ja jakeluverkoston laitteisiin, järjestelmiin ja kiinteistöihin noin 160 miljoonaa euroa. Itella teki investointipäätöksen Lahteen rakennettava logistiikkakeskuksesta, jonka arvo on noin 40 miljoonaa euroa.

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 9,1 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

KEMIJOKI OY sähköntuotanto

Valtion omistusosuus: 50,1 %
Hallituksen puheenjohtaja: Matti Ruotsala
Toimitusjohtaja: Aimo Takala
Henkilöstömäärä: 273
Päätoimipaikat Suomessa: Rovaniemi

Kemijoki Oy perustettiin vuonna 1954 Suomen valtion, ja silloisten valtionyhtiöiden Imatran Voima Oy:n ja Veitsiluoto Oy:n toimesta.

Kemijoki Oy:n pääliiketoiminta on sähköntuotanto. Yhtiö on tällä hetkellä Suomen suurin vesivoiman ja vesivoimaan liittyvien palveluiden tuottaja. Yhtiö omistaa yhteensä 20 vesivoimalaitosta, joista 16 sijaitsee Kemijoen vesistöalueella, kaksi Lieksanjoessa ja kaksi Kymijoessa. Lisäksi yhtiö säännöstelee Lokan ja Porttipahdan tekojärviä sekä Kemijärveä ja Olkkajärveä. Yhtiö harjoittaa myös alueellista sähköverkkoliiketoimintaa sekä myy vesivoimateknologiaan liittyviä palveluita ja tuotteita.

Yhtiön tuottama sähkö myydään omistajille osakashintaan omistettujen vesivoimaosakkeiden (A-sarjan osakkeet) suhteessa eli yhtiö on luonteeltaan valtion mukanaoloa lukuun ottamatta nk. Mankala -yhtiö.

Vuonna 2008 yhtiön sähköntuotanto oli 5447 gigawattituntia. Tuotanto oli ennätysasuuri, ja oli 24 % enemmän kuin keskivesivuonna ja se vastasi noin 32 % kotimaisella vesivoimalla tuotetusta sähköstä. Kemijoen voimalaitosten kokonaisteho vuoden 2008 lopussa oli 1078 MW ja keskimääräinen vesivoimatuotanto on noin 4400 gigawattituntia.

Konsernin vuoden 2008 liikevaihto oli 44,9 miljoonaa euroa ja tilikauden tappio oli 7,1 miljoonaa euroa. Emoyhtiön liikevaihto vuonna 2008 oli 43,3 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 0,7 miljoonaa euroa, mikä vastaa yhtiöjärjestyksen mukaista osinkosummaa.

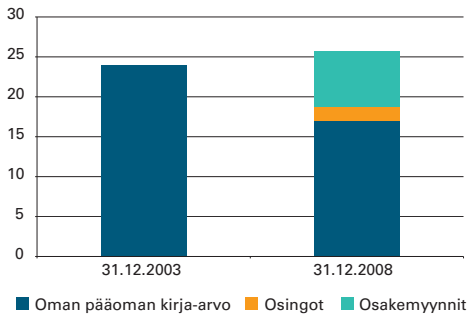
TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	44,9	41,5
Liikevoitto	M€	0,5	-0,2
Liikevoitto	%	1,1	-0,5
Taseen loppusumma	M€	434,6	421,4
Omavaraisuusaste	%	29,5	32,2
Nettovelkaantumisaste	%	212,8	186,4
Oman pääoman tuotto	%	-5,4	-4,7
Sijoitetun pääoman tuotto	%	0,1	-0,1
Henkilöstö yhteensä		273	270
Henkilöstö Suomessa		273	270
Osinkosumma	M€	0,7	0,7
Valtion saama osinko	M€	0,3	0,3

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Investointisuunnitelman mukaan Kemijoki Oy:n voimalaitosten teho kasvaa nykyisestä noin 1078 MW: sta yli 1200 MW:iin vuonna 2017.

VALTION TUOTTO

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 1,4 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

Valtion omistusosuus: 73,2 %

Hallituksen puheenjohtaja: Risto Virrankoski

Toimitusjohtaja: Heikki Allonen (Jorma Wiitakorpi 18.8.2008 saakka)

Henkilöstömäärä: 2810

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki, Tampere, Jämsä, Hämeenlinna ja Vammala

Patria toimittaa tarvikkeita ja palveluja eri maiden puolustusvoimille ja siviilisektorille. Puolustus-tarvikkeiden ja palveluiden osuus vuoden 2008 liikevaihdosta oli 86 % ja siviilisektorin osuus 14 %. Liikevaihdosta syntyi vuonna 2008 noin 45 % Suomesta ja 55 % Suomen ulkopuolelta.

Vuoden 2008 liikevaihto supistui hieman edellisvuoteen verrattuna. Sen sijaan liikevoitto jäi alle neljäsosaan vuoden 2007 liikevoittoon verrattuna. Merkittävin yksittäinen syy liikevoiton alentu-miseen oli Airbus A380 ja A400M-hankkeiden aktivoituista kehitysmenoista kirjattu 20,6 miljoon-an euron suuruinen arvonalennustappio.

Patrian tilauskanta on hyvä ja oli 31.12.2008 noin 1 192 miljoonaa euroa. Tilauskannasta 480 mil-joonaa euroa on Millog Oy:n Suomen Puolustusvoimilta kahdeksalta vuodelta saama kaikkien tilausten määrä.

Patrian liiketoimintaa koskeva poliisitutkinta jatkuu sekä Slovenian vaunukaupan että Egyptin tykkiteknologiaa koskevan kaupan osalta, jonka jälkeen alkaa syyteharkinta.

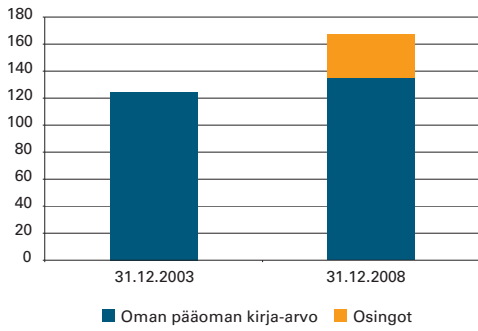
TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	534,6	541,2
Liikevoitto	M€	8,9	37,3
Liikevoitto	%	1,7	6,9
Taseen loppusumma	M€	503,1	515,1
Omavaraisuusaste	%	40	48,1
Nettovelkaantumisaste	%	55,1	19,6
Oman pääoman tuotto	%	0,4	11,8
Sijoitetun pääoman tuotto	%	3,1	14,6
Henkilöstö yhteensä		2810	2662
Henkilöstö Suomessa		2810	2662
Osinkosumma	M€	0	11,4
Valtion saama osinko	M€	0	8,35

KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
General Dynamics	USA	20023
BAE Systems	UK	20968
Rheinmetall	Saksa	3869

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 6,1 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

RAHAPAJA OY **metalliteollisuus**

Valtion omistusosuus: 100 %

Hallituksen puheenjohtaja: Raimo Sailas

Toimitusjohtaja: Maarit Aarni-Sirviö

Henkilöstömäärä: 268

Päätoimipaikat Suomessa: Vantaa

Rahapaja Oy on johtava metallirahojen valmistaja Pohjoismaissa ja Baltian alueella ja yhtiö kuuluu Euroopan johtaviin rahapajoihin. Konsernin liikevaihto vuonna 2008 oli 96 miljoonaa euroa ja henkilökunnan määrä oli keskimäärin 268, josta Suomessa oli 160. Liikevaihdosta Suomesta tuli 31,4 miljoonaa euroa. Liikevaihdosta käyttörahojen osuus oli 23 %, numismaattisten tuotteiden 74 % ja muiden tuotteiden 3 %.

Konsernissa on kaikkiaan 13 tytäryhtiötä tytäryhtiöiden tytäryhtiöt mukaan luettuina. Emoyhtiö Rahapaja Oy valmistaa suomalaiset eurokolikot, juhlarahat, mitalit sekä käyttörahaa vientiin. Tytäryhtiö AB Myntverket on valmistanut Ruotsin käyttörahat ja viralliset juhlarahat. Yritys on kuulunut Rahapajakonserniin vuodesta 2002. Tytäryhtiö Det Norske Myntverket AS valmistaa Norjan viralliset käyttörahat, juhlarahat ja mitalit. Yritys on kuulunut konserniin vuodesta 2003 ja Rahapaja omistaa siitä 50 %. Oy Nordic Moneta Ab myy ja markkinoi Rahapaja-konsernin numismaattisia tuotteita.

Tärkeimmillä markkina-alueilla ongelmana on edelleen tuotannon ylikapasiteetti, joka kiristää kilpailua ja asettaa jatkuvia haasteita kaikille alan kansainvälisille toimijoille. Tulevaisuudessa markkinoinnin ja teknologiaosaamisen yhdistäminen tulee olemaan entistäkin tärkeämpää. Toiminnan monipuolistaminen ja tuote- ja palvelutarjonnan vahvistaminen tulevat edelleen olemaan keskeisiä menestystekijöitä tiukkenevassa kilpailussa.

Yhtiön hallituksen vuonna 2008 hyväksymän uuden strategian mukaisesti Rahapajan tavoite on kasvaa käyttörahojen tuotannossa yhdeksi Euroopan suurimmista rahapajoista, jonka menestys perustuu tehokkaaseen tuotantoon, strategiseen markkinaosaamiseen, yhteistyöhön tai osuomistukseen aihioittajan kanssa sekä jatkuvaan tuotekehitykseen. Juhlarahojen tuotannossa yhtiön tavoitteena on olla edelläkävijä designissa ja teknologiassa. Palkitsemistuotteissa yhtiö panostaa korkeamman katteen tuotteisiin.

Vuonna 2008 Rahapajan liikevaihto laski ja tulos painui negatiiviseksi. Liikevaihto laski edelliseen vuoteen verrattuna 20,3 % eli 24,5 miljoonaa euroa. Suurin osa liikevaihdon laskusta tuli käyttörahojen liikevaihdon supistumisesta, mutta myös numismaattisia tuotteita myyvän Nordic Monetan liikevaihto ja tulos jäivät selkeästi budjetista. Liikevaihdon laskun lisäksi Rahapajan kannattavuutta rasittivat erilaiset liiketoiminnan kertaluonteiset järjestelyt kuten Svenska Medaljin myynti, organisaatiomuutokset ja siihen liittyvät henkilöjärjestelyt sekä metallien hintatason laskusta johtuvat varastojen arvojen alaskirjaukset. Konsernin liikevoitto oli 1,8 miljoonaa euroa negatiivinen ja tilikauden tulos painui 3,8 miljoonaa euroa tappiolliseksi (voittoa 1,1 miljoonaa euroa v. 2007). Kotimaisen kysynnän vakiintuminen nykyiselle tasolle, vientimarkkinoiden

tiukkeneva kilpailutilanne, talouden taantuma, sekä raaka-aineiden hinta asettavat haasteita toiminnan kannattavuudelle.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	96,0	120,5
Liikevoitto	M€	-1,8	4,8
Liikevoitto	%	-1,9	4,0
Taseen loppusumma	M€	72,3	84,6
Omavaraisuusaste	%	87	82
Nettovelkaantumisaste	%	-51	-54
Oman pääoman tuotto	%	-6,7	1,8
Sijoitetun pääoman tuotto	%	0,0	9,2
Henkilöstö yhteensä		268	263
Henkilöstö Suomessa		160	145
Osinkosumma	M€	0	1,8
Valtion saama osinko	M€	0	1,8

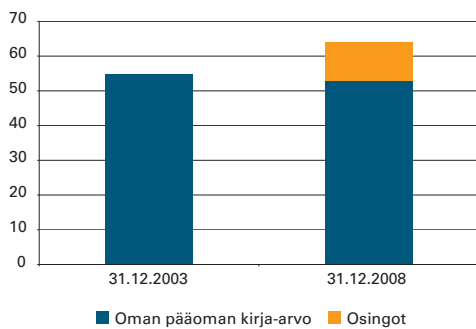
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Royal Canadien Mint	Kanada	431
Spanish Royal Mint	Espanja	311
Austrian Mint AG	Itävalta	396
Monnaie de Paris	Ranska	112
The British Royal Mint	Iso-Britannia	194

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Konsernin investoinnit käyttöomaisuuteen olivat 1,7 miljoonaa euroa vuonna 2008.

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 3,1 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

RASKONE OY

hyötyajoneuvojen korjaus - ja huoltotoiminta, leasing-toiminta, kuorma-autojen varustelu

Valtion omistusosuus: 85 %

Hallituksen puheenjohtaja: Tuomo Rönkkö

Toimitusjohtaja: Jyrki Kaskinen

Henkilöstömäärä: 1002

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki

Raskone Oy:n (Raskone) toiminta perustuu ajoneuvokaluston kunnossapidon monimerkkiosaimiseen ja merkkiriippumattomuuteen sekä asiakkaan liiketoiminnan ymmärtämiseen. Liiketoiminta on raskaiden ajoneuvojen ja työkoneiden kunnossapitoa, henkilö- ja pakettiautojen korjaamo- ja huoltotoimintaa sekä hyötyajoneuvojen leasing-palvelua ja kuorma-autojen varustelua. Uutena liiketoimintana on vuoden 2008 alusta lähtien ollut materiaalipalvelut (varaosat).

Vuoden 2008 liikevaihto 181,6 miljoonaa euroa oli 22 % suurempi kuin edellisvuonna, johtuen muun muassa ABB:n trukki liiketoiminnan ostamisesta ja Easy Km:n autokannan kasvusta. Konsernin tulos oli -0,078 miljoonaa euroa. Vuoden 2008 tulosta painoi erityisesti jäännösarvojen aleneminen muun muassa henkilöautoveromuutoksesta johtuen. Myös liikearvopoistot pienensivät edelleen tulosta.

Raskone pyrkii tulevaisuudessa edelleen saamaan eräitä valtion ja kuntien korjaamotoimintoja omaksi liiketoiminnakseen.

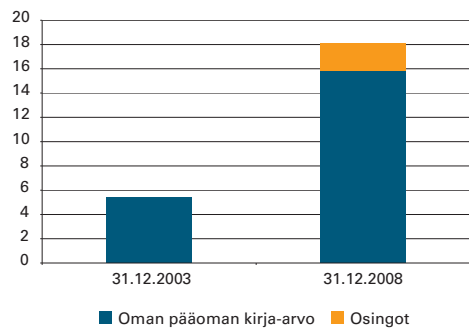
TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	181,6	148,8
Liikevoitto	M€	2,0	5,5
Liikevoitto	%	1,1	3,7
Taseen loppusumma	M€	86,6	74,3
Omavaraisuusaste	%	21,8	26,1
Nettovelkaantumisaste	%	170,2	161,4
Oman pääoman tuotto	%	-0,4	14,9
Sijoitetun pääoman tuotto	%	4,0	9,8
Henkilöstö yhteensä		1002	941
Henkilöstö Suomessa		1002	941
Osinkosumma	M€	0	0,5
Valtion saama osinko	M€	0	0,425

KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Veho/huoltopalvelut	Suomi	ei eritelty
LeasePlan	Suomi	17(v.2007)
ALD	Suomi	230

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 27,3 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

VAPO OY **energian tuotanto, ympäristöliiketoiminta, sahateollisuus**

Valtion omistusosuus: 50,1 %

Hallituksen puheenjohtaja: Juho Lipsanen 10.9.2008 alkaen (Heikki Niskakangas 14.8.2008 saakka)

Toimitusjohtaja: Matti Hilli

Henkilöstömäärä: 1780

Päätoimipaikat Suomessa: Jyväskylä, Nurmes, Lieksa, Vilppula ja Forssa

Vapo Oy (Vapo) on Itämeren alueen johtava uusiutuvien polttoaineiden ja niiden jalosteiden tuottaja, merkittävä biosähkön ja kaukolämmön tuottaja sekä monipuolisten ympäristöliiketoimintaratkaisujen toimittaja. Vapolla on Suomessa myös merkittävää sahateollisuutta.

Kesä 2008 oli toinen peräkkäinen sääolosuhteiltaan huono turpeen tuotantovuosi Vapolle, mikä rajoitti turpeen myyntiä ja lisäsi kustannuksia. Alkuvuoden leudot säätilat vähensivät polttoaineiden ja kaukolämmön kysyntää, mikä myös heikensi Vapon liiketoimintojen kannattavuutta. Sahateollisuuden suhdannekäännös on vienyt toiminnan tappiolliseksi. Vapon vuoden 2008 liikevaihto laski vain lievästi edellisvuoteen verrattuna, sen sijaan liiketulos jäi alle puoleen edellisvuoteen verrattuna.

Vapon vuoden 2009 liikevaihdon ja tuloksen kannalta merkityksellisiä tulevat olemaan kesän 2009 turpeen tuotanto-olosuhteet.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	631,8	660,6
Liikevoitto	M€	21,1	55,5
Liikevoitto	%	3,3	8,4
Taseen loppusumma	M€	764,3	788,4
Omavaraisuusaste	%	42,2	43,5
Nettovelkaantumisaste	%	99,1	90,4
Oman pääoman tuotto	%	0,8	10,4
Sijoitetun pääoman tuotto	%	5,6	9,9
Henkilöstö yhteensä		1780	1820
Henkilöstö Suomessa		948	967
Osinkosumma	M€	14,3	17,0
Valtion saama osinko	M€	7,2	6,5

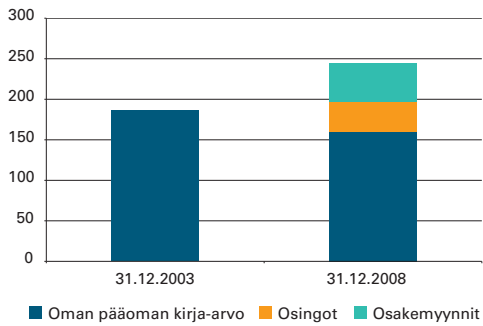
KILPAILIJOITA

Yhtiö	Maa	Liikevaihto, M€
Turveruukki Oy	Suomi	17
Stora Enso Oyj	Suomi	11028
Biolan Oy	Suomi	25

ILMOITETUT INVESTOINNIT

Vapolla oli vuoden 2008 lopussa rakenteilla 12 kaukolämpökeskusta.

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 5,6 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

VR-YHTYMÄ OY **rautatieliikenne**

Valtion omistusosuus: 100 %

Hallituksen puheenjohtaja: Lauri Ratia

Toimitusjohtaja: Henri Kuitunen 4.3.2009 saakka, vt. Pertti Saarela, Mikael Aro viimeistään kes-
kikesällä 2009

Henkilöstömäärä: 12 516

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki, Tampere, Kouvola, Hyvinkää, Pieksämäki, Oulu, Riihimäki,
Turku, Seinäjoki, Joensuu, Imatra, Lappeenranta, Kotka, Jyväskylä, Kuopio, Kokkola, Pori, Iisalmi,
Hamina ja Ylivieska

VR Oy on kuljetusalan konserni, joka toimii usealla kuljetuksen osa-alueella. Se harjoittaa rauta-
teliikennettä tarjoamalla sekä henkilö- että rahtiliikenteen palveluja. VR-konserni palvelee myös
autoliikenteessä, sekä linja-autoliikennöinnissä että rahtikuljetuksissa. Konsernissa on radanra-
kentamisen ja kunnossapidon alakonserni, kuten myös catering- ja ravintolapalveluja sekä tele-
palveluja tarjoavat yhtiöt.

VR-konsernin päämarkkina-alue on Suomi, mutta tavaraliikenteessä merkittävä osa kuljetuksista
on kansainvälistä liikennettä. Liikevaihdosta noin puolet tulee rautatieliikenteestä. VR-konsernin
liikevaihto vuonna 2008 oli 1 530 miljoonaa euroa ja henkilökunnan määrä oli keskimäärin 12 516,
josta Suomessa oli 12 234. Liikevaihdosta Suomesta tuli 1 488 miljoonaa euroa. Liikevaihdosta
rautatieliikenteen osuus oli 50,4 %, autoliikenteen 20,4 %, radanrakentamisen ja kunnossapito-
palvelujen 21,9 % sekä muiden palveluiden 7,3 %.

Kotimaan kaukoliikenteessä ja pääkaupunkiseudun lähiliikenteessä VR-konsernin tavoitteena on
saada aikaan helppokäyttöinen palveluverkko yhdessä muun joukkoliikenteen kanssa. Kansain-
välisessä liikenteessä VR valmistautuu Venäjän yhteyksien nopeuttamiseen ja matkustuksen
kasvuun. Tavaraliikenteessä tavoitteena on VR-konsernin markkinaosuuden vahvistaminen. Kan-
sainvälisessä tavaraliikenteessä VR keskittyy Venäjän ja muiden IVY-maiden kuljetusten kehit-
tämiseen. VR-konsernin 12 ympäristölupausta muodostavat konsernin ympäristötoiminnan ja
konserniyhtiöiden ympäristöohjelmien perustan. Ilmastovaikutuksiaan pienentääkseen VR puo-
littaa junaliikenteen hiilidioksidipäästöt ja vähentää henkilöliikenteen suoritekohtaista energian-
kulutusta 20 % vuoteen 2012 mennessä. Vuoden 2009 alusta VR siirtyi käyttämään sähköä, joka
on tuotettu pelkästään vesivoimalla.

VR:n liikevaihto kehittyi myönteisesti myös vuonna 2008, mutta tulos kääntyi laskuun. Liike-
vaihto kasvoi 14,7 % eli 196 miljoonaa euroa. Kasvua tuli erityisesti rataverkon rakentamis- ja
kunnossapitopalveluista sekä henkilöliikenteestä, mutta myös tavaraliikenne kasvoi selvästi.
Junamatkojen määrä lisääntyi 4,9 % ja tavaraliikenne kasvoi 4,1 %. Kotimaan tavarakuljetuk-
set vähenivät 2,7 %, mutta junalla tai junalautalla rajan ylittävä kansainvälinen tavaraliikenne
lisääntyi 16,8 %. Kulut kasvoivat liikevaihtoa enemmän, mikä painoi tuloksen laskuun. Liikevoit-
to oli 74,4 miljoonaa euroa (87,1) ja liikevoitto liikevaihdosta oli 4,9 % (6,5). Tilikauden voitto oli
56,2 miljoonaa euroa (66,4). Kertaluonteisia myyntivoittoja oli 18,4 miljoonaa euroa kuten edel-
lisvuonnakin. Energiakulujen kasvu oli ennakoitua suurempi polttoainehintojen ensimmäisen

vuosipuoliskon korkean hintatason seurauksena. Henkilöstökulut kasvoivat johtuen erityisesti eläkekulujen kasvusta, mikä liittyi sijoitusmarkkinoiden heikentyneeseen tilanteeseen. Kaikki VR:n merkittävimmät konserniyhtiöt tekivät positiivisen tuloksen vuonna 2008. Taluskriisin vaikutukset alkoivat näkyä selvästi VR:n tavarakuljetuksissa vuoden 2008 marras-joulukuussa, jolloin kuljetusmäärät jäivät selvästi alle edellisvuoden.

TUNNUSLUKUJA

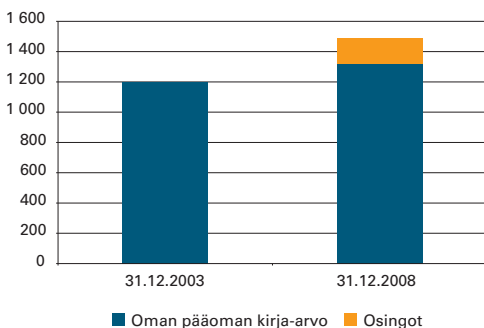
		2008	2007
Liikevaihto	M€	1530	1 334
Liikevoitto	M€	74	87
Liikevoitto	%	4,9	6,5
Taseen loppusumma	M€	1 623	1 594
Omavaraisuusaste	%	82,4	84,1
Nettovelkaantumisaste	%	-10,5	-9,7
Oman pääoman tuotto	%	4,3	5,1
Sijoitetun pääoman tuotto	%	6,3	7,2
Henkilöstö yhteensä		12 516	12 540
Henkilöstö Suomessa		12 234	12 331
Osinkosumma	M€	0,0	54,8
Valtion saama osinko	M€	0,0	54,8

KILPAILIJOITA

Henkilöliikenteessä yksityisautoilu, linja-autoliikenne, lentoliikenne.
Tavaraliikenteessä kuorma-autoyhtiöt, rahtilaivat.

ILMOITETUT INVESTOINNIT: Konsernin investoinnit vuonna 2008 olivat 111,6 miljoonaa euroa, josta VR Osakeyhtiön junakaluston osuus oli 41,4 miljoonaa euroa. Näistä merkittävimmät olivat tavaravaunuinvestoinnit ja henkilöliikennekalustoon tehdyt saneeraukset.

VALTION TUOTTO, M€

Valtion tuotto 31.12.2003–31.12.2008 oli 4,4 % p.a. (CAGR, Compound annual growth)

5.4 Listaamattomat markkinaehtoisesti toimivat yhtiöt, liikevaihto alle 25 M€

ART AND DESIGN CITY HELSINKI OY AB

yhdyskuntasuunnittelu

Valtion omistusosuus: 35,2 %

Hallituksen puheenjohtaja: Yrjö Sotamaa

Toimitusjohtaja: Kari Halinen

Henkilöstömäärä: 4

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki

Art and Design City Helsinki Oy AB (ADC) on kehitysyhtiö, jonka tavoitteena on luoda edellytyksiä ja tuottaa palveluja Arabianrannan alueen kehittämiseksi Itämeren johtavaksi taideteollisuuskeskukseksi. Tavoitteensa toteuttamiseksi yhtiö tuottaa markkinointi-, koulutus- ja muita palveluja sekä osallistuu erilaisten kehitys- ja muiden projektien toteuttamiseen (muun muassa Helsinki Living Lab). Lisäksi ADC on ollut mukana toteuttamassa uusia innovaatioita Arabianrannassa, kuten alueellinen tietoverkko ja sen digitaaliset asukaspalvelut, yhteispihat sekä taidehankkeet.

Yhtiön nykyiset omistajat ovat valtion lisäksi Helsingin kaupunki, Iittala Group Oy, Taideteollisen korkeakoulun tukisäätiö, Pop & Jazz Konservatorion säätiö, Arabian Palvelu Oy, Helsingin yliopiston rahastot ja Stiftelsen Arcada.

Helsinki Living Lab -tuoteistushanke käynnistyi helmikuussa 2007 ja päättyi vuoden 2008 toukokuussa. Tuoteistushankkeessa kehityshankkeita Arabianrannassa toteuttivat mm. Saunalahti, Destia ja Kesko. Living Lab -hankkeen päättäminen ja tulosten siirtäminen käytäntöön olivat yhtiön tilikauden 2008 haastavin tehtävä. Yhtiö päätti kertomusvuonna myös www.arabianranta.fi-portaalin uudistustyön ja otti käyttöön uuden palvelun. Yhtiö järjesti "What's next Arabianranta" -seminaarin, jonka yhteydessä Arabianrannan kehittämisen strategiat arvioitiin uudelleen vuoteen 2015 saakka. Living Lab -hankkeen jatkona ADC aloitti vuonna 2008 Helsinki Living Lab -hankkeiden ylläpitämiseen tarkoitetun erillisen työkalun kehittämisen sekä Arabianrannan matkailustrategian tekemisen.

Yhtiön liikevaihto vuonna 2008 oli 0,448 miljoonaa euroa. Kasvua edelliseen tilikauteen oli 4,5 %. Tulos painui niukasti tappiolliseksi.

Talouden taantuma vaikuttaa yritysten kehittämismenoihin ja siten saattaa haitata ADC:n projektien toteuttamista. Lisäksi rakennusteollisuuden taantumalla on arvioitu siirtävän Arabianrannan valmistumista muutamalla vuodella.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	0,4	0,4
Liikevoitto	M€	-0,01	-0,02
Liikevoitto	%	-3,2	-5,8
Taseen loppusumma	M€	0,4	0,5
Omavaraisuusaste	%	86	75,8
Nettovelkaantumisaste	%	-92,6	-91
Oman pääoman tuotto	%	-0,9	-4,4
Sijoitetun pääoman tuotto	%	-0,9	-4,4
Henkilöstö yhteensä		4	4
Henkilöstö Suomessa		4	4
Osinkosumma	M€	0	0
Valtion saama osinko	M€	0	0

Valtion omistusosuus: 65 %

Hallituksen puheenjohtaja: Timo Tolvi

Toimitusjohtaja: Markku Äijälä

Henkilöstömäärä: 75

Päätoimipaikat Suomessa: Jokioinen

Boreal Kasvinjalostus Oy jalostaa ja markkinoi peltokasvilajikkeita pohjoisen Euroopan oloissa toimiville ammattiviljelijöille. Yhtiön tuotteita ovat yhtiön jalostamien lajikkeiden lajikeoikeudet ja kantasiemen, joita markkinoidaan eri siemenliikkeiden välityksellä. Yhtiö on alan markkinajohtaja Suomessa. Borealin noin 70 markkinoilla olevalla lajikkeella viljellään kaksi kolmasosaa Suomen pelloista. Kotimaan markkinoilla toimimisen lisäksi Borealin tavoitteena on vientiliiketoiminnan kehittäminen.

Borealin jalostusohjelmien tärkeimpinä lajeina ovat viljat, öljykasvit, nurmikasvit, peruna ja herne. Jalostustoiminta on keskittynyt Jokioisille ja lisäksi yhtiöllä on testausverkkoja Suomen eri osissa. Yhtiö on kehittänyt bioteknisiä menetelmiä kasvinjalostuksessa ja hankkinut osaamista muuntogeenisten jalostusohjelmien käyttöön.

Valtion omistusosuus on 65 %. Muut omistajat ovat Hankkija-Maatalous Oy (7 %), Yara Suomi (7 %), Raisio Oyj:n tutkimussäätiö (7 %), Tilasiemen Oy (7 %), MTK (6,5 %) ja SLC (0,5 %).

Tilikautta 2007/2008 leimasivat suuret vaihtelut viljojen hinnoissa, jotka vaikuttivat myös siemenkauppaan. Kesällä 2008 alkanut viljojen hintojen lasku hiljensi viljakaupan ohella myös siemenkaupan. Rojaltimarkkina kasvoi edellisestä vuodesta kesän 2008 kasvaneen viljojen tuotantoalan johdosta.

Päättynyt tilikausi oli poikkeuksellisesti 18 kuukauden pituinen. Yhtiön liikevaihto oli 12 kuukauden jaksoon suhteutettuna hieman edellistä tilikautta alempi. Tulos ja kannattavuus heikkenivät johtuen osittain tilikauden muutoksesta ja yhtiön toiminnan kausiluonteisuudesta sekä yleisestä kustannustason noususta. Yhtiö on edelleen vakavarainen.

Borealin markkinaosuus on hieman laskenut edellisestä vuodesta, mutta on edelleen yli 60 %. Yhtiön tavoitteena on säilyttää korkea markkinaosuus koko Suomessa sekä liikevaihdon kasvataminen. Kasvua haetaan lisäämällä markkinaosuutta Etelä-Suomessa sekä Ruotsin ja Venäjän markkinoilta. Yhtiö on myös panostanut bioteknisten menetelmien kehitykseen.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	9,5	6,5
Liikevoitto	M€	0,3	0,6
Liikevoitto	%	3,3	9,8
Taseen loppusumma	M€	7,5	8,03
Omavaraisuusaste	%	79,0	79,6
Nettovelkaantumisaste	%	-14,7	-43,7
Oman pääoman tuotto	%	3,9	8,7
Sijoitetun pääoman tuotto	%	5,7	11,4
Henkilöstö yhteensä		75	70
Henkilöstö Suomessa		75	70
Osinkosumma	M€	0,1	0,22
Valtion saama osinko	M€	0,06	0,15

Valtion omistusosuus: 100 %

Hallituksen puheenjohtaja: Heikki Joustie

Toimitusjohtaja: Markku Sauri

Henkilöstömäärä: 43

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki

HAUS kehittämiskeskus Oy (HAUS) on koulutus- ja kehittämisyritys, joka keskittyy julkisen hallinnon ja sen henkilöstön kehittämiseen kotimaassa sekä kansainväliseen koulutus- ja konsultointitoimintaan pääosin Euroopassa ja EU:n lähialueilla. Yhtiön liikevaihto vuonna 2008 oli 6,1 miljoonaa euroa ja henkilökunnan määrä oli keskimäärin 43. HAUSin liiketoiminta-alueet ovat johtamiskoulutus, koulutuspalvelut ja HAUS International. Liikevaihdosta koulutuksen osuus oli 77,4 %, kansainvälisen toiminnan 22,4 % ja muun myynnin 0,2 %. Yhtiön suunnitelmissa on lisäksi aloittaa uusi non-profit -periaatteella toimiva HAUS college -liiketoimintayksikkö yhtiön saatua ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämisluvan 1.8.2009 alkaen.

HAUS kouluttaa, valmentaa ja tarjoaa kohdennettuja asiantuntijapalveluja. HAUS keskittyy julkisen hallinnon kehittämiseen ja hallintopolitiikan tukemiseen valtion strategisia tavoitteita tukien. HAUSin tavoitteena on kasvattaa markkinaosuutta valtionhallinnon koulutuspalveluissa, kasvaa merkittäväksi toimijaksi kuntakoulutuksessa, tarjota palveluja julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän rajapintaan sekä harjoittaa asiantuntijapalvelujen vientiä.

HAUSin liikevaihto kehittyi myönteisesti vuonna 2008, mutta tulos kääntyi laskuun. Liikevaihto kasvoi 6,9 % eli 0,4 miljoonaa euroa. Suurin liikevaihdon kasvu tuli johtamiskoulutuksesta, jossa liikevaihto kasvoi 40 % edellisvuodesta. Liikevaihtoa nosti myös myynti kuntiin, joka kasvoi noin 20 %. Kulut kasvoivat liikevaihtoa enemmän, mikä painoi tuloksen laskuun. Liikevoitto oli 12 tuhatta euroa negatiivinen (0,1 miljoonaa euroa positiivinen) ja liikevoitto liikevaihdosta oli -0,2 % (1,5). Tilikauden tulos oli 10 tuhatta euroa positiivinen (0,1 miljoonaa euroa). Kokonaisuutena tarkastellen kotimaan toiminta ylsi positiiviseen tulokseen. Tuloksen laskuun vaikuttivat erityisesti kansainvälisen liiketoiminnan jääminen tappiolle ja avoimen koulutuksen toisen vuosipuoliskon odotettua vähäisempi palvelujen kysyntä. Tase pieneni merkittävästi kansainvälisestä toiminnasta saatujen ennakkomaksujen laskun seurauksena. Yhtiö ei saavuttanut tulostavoitettaan, mutta liikevaihto kehittyi strategialinjausten suuntaisesti. Toimialan kilpailutilanne on haastava ja talouskriisi kärjistää sitä edelleen.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	6,1	5,7
Liikevoitto	M€	-0,0	0,1
Liikevoitto %	%	-0,2	1,5
Taseen loppusumma	M€	1,4	3,1
Omavaraisuusaste	%	37,7	38,1
Nettovelkaantumisaste	%	-82	-192
Oman pääoman tuotto	%	1,9	21,3
Sijoitetun pääoman tuotto	%	2,6	22,1
Henkilöstö yhteensä		43	39
Henkilöstö Suomessa		43	39
Osinkosumma	M€	0,0	0,0
Valtion saama osinko	M€	0,0	0,0

LABTIUM OY **laboratoriopalvelut**

Valtion omistusosuus: 100 %

Hallituksen puheenjohtaja: Raimo Korpinen

Toimitusjohtaja: Harry Sandström

Henkilöstömäärä: 100

Päätoimipaikat Suomessa: Espoo ja Rovaniemi

Labtium Oy:n (Labtium) toiminta-ajatuksena on tuottaa ja tarjota asiakkailleen testaus-, laboratorio - ja asiantuntijapalveluja, tavoitteena edesauttaa näiden mahdollisuuksia keskittyä omaan ydintoimintaansa. Labtium toimii erityisesti geologisen tutkimuksen sekä malminetsinnän, ympäristötutkimuksen ja prosessiteollisuuden tarvitsemien testaus- ja laboratoriopalvelujen tarjoajana. Labtium perustettiin 5.7.2007 yhtiöittämällä Geologian Tutkimuskeskuksen (GTK) kemialliset laboratoriotoiminnot erilliseksi, valtion täysin omistamaksi osakeyhtiöksi. Toiminta käynnistyi 1.9.2007. Yhtiön ensimmäinen tilikausi oli 5.7.2007–31.12.2008.

Labtiumin ensimmäisen tilikauden liikevaihto oli 10,5 miljoonaa euroa ja tulos 0,172 miljoonaa euroa tappiollinen. Yhtiön perustamiseen liittyvät kertaluontoiset erät, kuten hallinnollisten rakenteiden, taloushallinnon sekä tietoliikennejärjestelmän käyttöönotto rasittivat yhtiön tulosta

Perusmetallien maailmanmarkkinahintojen laskusta ja taloudellisesta taantumasta johtuen yhtiö odottaa kaivostoiminnan ja malminetsinnän toimintavolyymin pienenevän vuoden 2009 aikana. Tämä vaikuttaa voimakkaasti myös Labtiumin laboratoriopalvelujen kysyntään tällä liiketoimintalueella. Ympäristötutkimuksen ja seurannan markkinoiden odotetaan sen sijaan säilyvän taloudellisesta taantumasta huolimatta ennallaan.

Labtiumin toimintaan vaikuttaa huomattavasti myös se, että GTK tulee kilpailuttamaan tarvitsemansa laboratoriopalvelut vuodesta 2010 alkaen.

TUNNUSLUKUJA

		5.7.2007–31.12.2008	2007
Liikevaihto	M€	10,5	n/a
Liikevoitto	M€	-0,284	n/a
Liikevoitto %	%	-2,8	n/a
Taseen loppusumma	M€	4,6	n/a
Omavaraisuusaste	%	78,9	n/a
Nettovelkaantumisaste	%	-46,8	n/a
Oman pääoman tuotto	%	-4,8	n/a
Sijoitetun pääoman tuotto	%	-4,8	n/a
Henkilöstö yhteensä		100	n/a
Henkilöstö Suomessa		100	n/a
Osinkosumma	M€	0	n/a
Valtion saama osinko	M€	0	n/a

MOTIVA OY

energiatehokkuuden, uusiutuvan energian ja materiaalitehokkuuden konsultointi

Valtion omistusosuus: 100 %

Hallituksen puheenjohtaja: Juhani Wiio

Toimitusjohtaja: Jouko Kinnunen

Henkilöstömäärä: 31

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki

Motiva Oy (Motiva) tuottaa asiantuntija- ja projektipalveluja energian tehokkaan käytön ja uusiutuvan energian käytön lisäämiseksi. Motivan liiketoimintaan kuuluu myös materiaalitehokkuuden edistäminen. Valmisteilla oleva luonnonvarastrategia avaa erityisesti Motivan materiaalitehokkuustoiminnalle uusia mahdollisuuksia lähivuosina.

Motiva toimii valtionhallinnon ns. in house -yksikkönä, joten sillä ei ole varsinaisesti kilpailijoita energia-alan ja materiaalitehokkuuden palvelutoiminnoissaan. Sen sijaan Motivan tytäryhtiö Motiva Services Oy toimii täysin markkinaehtoisesti ja kilpailutilanteessa. Tarkoitus on, että tytäryhtiö suuntaa toimintaansa erityisesti markkinapuutealueille.

Motivan palveluja hyödyntävät ministeriöt, muu julkinen hallinto sekä yritykset ja kuluttajat. Motiva toteuttaa myös kansallista palvelutarjontaa tukevia kansainvälisiä hankkeita kuten EU:n rahoittamia projekteja. Laskutus asiakasryhmittäin vuonna 2008 oli seuraava:

- työ - ja elinkeinoministeriö	53 %
- muut ministeriöt	7 %
- muu valtion hallinto	8 %
- yritykset ja kunnat	10 %
- EU -komissio ja ulkomaat	22,5%

Vuoden 2008 liikevaihto oli 5,1 miljoonaa euroa (4,0 miljoonaa euroa) ja tulos 72 645 euroa (-153 696 euroa). Vuoden 2008 tulosta pienensi noin 140 000 euron suuruinen panostus materiaalitehokkuusyksikön toiminnan kehittämiseen.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	5,1	4,0
Liikevoitto	M€	0,046	-0,172
Liikevoitto %	%	0,9	-4,3
Taseen loppusumma	M€	2,7	2,5
Omavaraisuusaste	%	53	55
Nettovelkaantumisaste	%	-42,4	-41,7
Oman pääoman tuotto	%	5,4	-10,9
Sijoitetun pääoman tuotto	%	6,0	-24,8
Henkilöstö yhteensä		31	28
Henkilöstö Suomessa		31	28
Osinkosumma	M€	0,03	0,02
Valtion saama osinko	M€	0,03	0,02

SANTAPARK OY teemapuisto

Valtion omistusosuus: 32,1

Hallituksen puheenjohtaja: Juha Laakkonen, (Raimo Korpinen 18.11.2008 saakka)

Toimitusjohtaja: Heikki Martikainen (Wille Rajala 15.12.2008 saakka)

Henkilöstömäärä: 5

Päätoimipaikat Suomessa: Rovaniemi

Alkuaan huvipuistona joulukuussa 1998 toimintansa aloittanut Santapark on muutettu Lapin ja joulupukin teemapuistoksi. Luola toimii tapahtuma- ja elämyskeskuksena.

Santapark tarjoaa tuotteita ja palveluita, joiden teemat pohjautuvat jouluun, Lapin luontoon ja joulupukin sekä tonttujen toimintaan. Varsinaisten sesonkien ulkopuolella toiminta keskittyy lähinnä erilaisille ryhmille suunnattuihin ohjelmallisiin tilaisuuksiin. Viimeisten tilikausien aikana yhtiön tuotekonseptia on edelleen kehitetty. Yhtiön liikevaihto muodostuu pääsylipputulosta, tuotemyynnistä ja ravintolatoiminnasta. Kävijöitä Santaparkissa on normaalivuosina noin 60 000.

Santaparkin kävijämäärät laskivat huhtikuussa 2008 päättyneellä tilikaudella, johtuen luolassa havaittujen home- ja hiukkasongelmiin aiheuttamasta remontista ja tästä johtuneesta kesäkauden kiinniolosta. Yhtiön liikevaihto kuitenkin kasvoi 15 %. Yhtiön tulos nousi 0,18 miljoonaan euroon. Suhteellinen kannattavuus ja vakavaraisuus paranivat edellisen tilikauden tasosta. Erilaiset incentive-ryhmille suunnatut tilaisuudet olivat tilikaudella 2007/2008 nopeimmin kasvava osa liikevaihtoa. Yhtiö keskittyi toiminnassaan tuotetarjonnan konseptointiin ja fyysisen ympäristön kehittämiseen.

Valtio on myynyt omistuksensa Santaparkissa maaliskuussa 2009.

TUNNUSLUKUJA

		2007/2008	2006/2007
Liikevaihto	M€	1,8	1,6
Liikevoitto	M€	0,2	0,1
Liikevoitto %	%	13	5,6
Taseen loppusumma	M€	1,8	1,7
Omavaraisuusaste	%	50,1	42,3
Nettovelkaantumisaste	%	70,1	94,2
Oman pääoman tuotto	%	22,0	5,7
Sijoitetun pääoman tuotto	%	14,8	6,0
Henkilöstö yhteensä		5	4
Henkilöstö Suomessa		5	4
Osinkosumma	M€	0	0
Valtion saama osinko	M€	0	0

SILTA OY **henkilöstöhallinnon ulkoistamispalvelut**

Valtion omistusosuus: 10,14 %

Hallituksen puheenjohtaja: Jukka Wuolijoki

Toimitusjohtaja: Janne Kalliomäki

Henkilöstömäärä: 300

Päätoimipaikat Suomessa: Helsinki, Kemijärvi, Pieksämäki, Turku, Tampere ja Vaasa

Silta Oy tarjoaa palkanlaskennan, eläkesäätiöiden ja -kassojen sekä henkilöstörahojen hallinnointipalveluita, rekrytointi- ja uudelleensijoituspalveluita sekä henkilöstöhallinnon vaativia asiantuntijapalveluita. Konsernin liikevaihto vuonna 2008 oli 23,5 miljoonaa euroa ja henkilökunnan määrä oli keskimäärin 300. Silta-konsernin merkittävin liiketoiminta-alue on palkkapalveluiden tarjoaminen yrityksille, yhteisöille ja julkisen sektorin organisaatioille. Sen osuus konsernin liikevaihdosta vuonna 2008 oli 70 %. Eläkepalvelujen osuus liikevaihdosta oli 13 %, konsultoinnin osuus oli 11 % ja muun myynnin osuus oli 6 %.

Silta-konsernin tavoitteena on olla kokonaisvaltainen henkilöstöhallinnon asiantuntijayritys. Silta tarjoaa henkilöstöhallinnon palveluita työsuhteen koko elinkaarelle aina rekrytoinnista eläköitymiseen. Vuonna 2008 lanseerattu HR1-brändi viestii tavoitteesta olla henkilöstöhallintoalan merkittävin toimija Suomessa.

Silta Oy:n omistavat Logica Suomi Oy (44,9 %), Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma (39,1 %), Suomen valtio (10,14 %) ja Sampo Oyj (5,8 %).

Silta-konsernin kannattavuus laski vuonna 2008 selvästi, mutta tulos pysyi positiivisena. Kannattavuutta heikensi kustannusten kasvu, joka ylitti liikevaihdon kasvun. Konsernin sijoitetun pääoman tuotto laski viime vuonna 10 %:iin edellisen vuoden 18,5 %:sta. Liikevaihto kasvoi 18 % ja kulut kasvoivat 23 %. Osa liikevaihdon kasvusta tuli suorahaku-, rekrytointi- ja uudelleensijoituspalveluja tuottavien Konsulttitoimisto Jaakko Lehto -yhtiöiden hankinnasta lokakuussa 2007, mutta myös palkkapalvelun, rahastopalvelun ja uudelleensijoituspalvelun volyymit kasvoivat. Yhtiön tavoitteena on virtaviivaistaa tuotantoprosesseja edelleen. Yhtiö käynnistää vuonna 2009 mittavan uuden palkkalaskentajärjestelmän määrittelytön.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	23,5	19,9
Liikevoitto	M€	0,4	1,1
Liikevoitto	%	1,7	5,7
Taseen loppusumma	M€	8,7	9,9
Omavaraisuusaste	%	53,5	53,2
Nettovelkaantumisaste	%	-36	-65
Oman pääoman tuotto	%	6,0	18,5
Sijoitetun pääoman tuotto	%	10,0	25,5
Henkilöstö yhteensä		300	275
Henkilöstö Suomessa		300	275
Osinkosumma	M€	0,4	0,9
Valtion saama osinko	M€	0,04	0,09

Valtion omistusosuus: 22 %

Hallituksen puheenjohtaja: Reijo Moilanen

Toimitusjohtaja: Lauri Juola

Henkilöstömäärä: 12

Päätoimipaikat Suomessa: Tyrnävä

Suomen siemenperunakeskus Oy (SPK) on kotimaista siemenperunaa tuottava yritys, jonka toimialana on perunalajikkeiden siemenaineiston puhdistus ja ylläpito sekä perus- ja sertifioidun siemenen tuotanto, pakkaus ja markkinointi. Toiminnan perustana ovat perussiemenen ylläpito ja tuotantosopimukset lajikkeiden suomalaisten omistajien tai edustajien kanssa. SPK ylläpitää ja tuottaa siemenperunaa lisäksi myös ns. vapaista lajikkeista. Yhtiöllä oli tuotannossa vuonna 2008 yhteensä 30 perunalajiketta. Yhtiön emoyhtiö on 51 prosentin omistusosuudella HG Vilper Oy, jossa on 25 perunanviljelijää osakkaana.

Yhtiön vuoden 2008 liikevaihto kehittyi odotettua paremmin ja pysyi lähes edellisen tilikauden tasolla. Noussut kustannustaso söi kuitenkin kannattavuutta. Liikevoittoa yhtiölle kertyi 0,16 miljoonaa euroa, joka oli 22 % edellisvuotta vähemmän. Liikevoittoprosentti laski 4,8 prosenttiin ja yhtiön nettotulos laski edelliseen kauteen verrattuna. SPKn liikevaihtoon vaikuttavat olennaisesti sääolot, taudit sekä perunan markkinahinta. Tilikauden merkittävin investointi kohdistui toimitilojen hankintaan. Investoinnin odotetaan parantavan kannattavuutta tulevina vuosina.

Kesän 2008 sadosta johtuen vuoden 2009 liikevaihdon odotetaan laskevan nykytasostaan. Yhtiö on laajentamassa liiketoimintaansa tavoitteenaan kasvattaa sopimusviljelytoimintaa Pohjanmaan High Grade -alueen lisäksi myös muualla Suomessa. Kesän 2009 sopimusviljelyn pinta-ala kasvaa yli 380 hehtaariin.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	3,4	3,4
Liikevoitto	M€	0,2	0,2
Liikevoitto	%	4,8	6,1
Taseen loppusumma	M€	3,1	2,4
Omavaraisuusaste	%	25,7	29,8
Nettovelkaantumisaste	%	124,5	137,2
Oman pääoman tuotto	%	13,5	25,9
Sijoitetun pääoman tuotto	%	10,1	13,3
Henkilöstö yhteensä		12	12
Henkilöstö Suomessa		12	12
Osinkosumma	M€	-	-
Valtion saama osinko	M€	-	-

Valtion omistusosuus: 100 %

Hallituksen puheenjohtaja: Kari Kolu

Toimitusjohtaja: Kari Nurmentaus

Henkilöstömäärä: 91

Päätoimipaikat Suomessa: Kokemäki, Naantali, Vantaa, Mustio, Korja, Loimaa, Rauma, Ylivieska, Seinäjoki, Loviisa, Perniö, Turenki, Kuopio ja Helsinki

Suomen Viljava Oy on valtion kokonaan omistama yhtiö. Sen päätoimiala on viljan ja viljan tyyppisten raaka-aineiden käsittely ja varastointi.

Toimialan merkittävät toimijat kaupallisen varastoinnin ja käsittelyn osalta ovat viljaa käyttävä teollisuus, viljakauppiat ja Suomen Viljava Oy. Pääosa Suomen varmuusvarastoviljasta on yhtiön siloissa. Suurin osa yhtiön noin 17 miljoonan euron liikevaihdosta muodostuu viljan käsittelystä ja varastoinnista.

Suomen Viljava Oy:n varastointikapasiteetti on 1,4 miljoonaa tonnia 21 eri paikkakunnalla. Yhtiö käsittelee viljaa ja muita tuotteita vuosittain lähes 2 miljoonaa tonnia.

Yhtiön vuoden 2008 liikevaihto laski noin 3 % edellisestä kaudesta. Liikevoittoa yhtiölle kertyi 4 miljoonaa euroa, joka oli 10 % edellisvuotta vähemmän. Vuoden 2008 viljasato oli ennätyskellisen hyvä (4,2 miljoonaa tonnia), mutta laskussa olleet viljojen hinnat vähensivät vientivolyymeja ja käsittelytuottoja. Varastointimäärät olivat keskimääräisellä tasolla. Kannattavuus laski hieman edelliseen tilikauteen verrattuna. Yhtiö on edelleen hyvin vakavarainen. Yhtiön liikevaihtoon ja tulokseen vaikuttavat viljelypinta-alat, satotaso sekä viljojen maailmanmarkkinatilanne.

TUNNUSLUKUJA

		2008	2007
Liikevaihto	M€	16,7	17,2
Liikevoitto	M€	4,0	4,4
Liikevoitto	%	23,6	25,5
Taseen loppusumma	M€	28,3	28,0
Omavaraisuusaste	%	73,0	74,6
Nettovelkaantumisaste	%	11,1	7,8
Oman pääoman tuotto	%	13,3	14,9
Sijoitetun pääoman tuotto	%	15,7	17,4
Henkilöstö yhteensä		91	93
Henkilöstö Suomessa		91	93
Osinkosumma	M€	3,0	3,0
Valtion saama osinko	M€	3,0	3,0

6 Yhtiöiden tuottama taloudellinen lisäarvo

Taloudellinen lisäarvo kertoo, miten yhtiön liiketoiminta tuottaa voittoa verrattuna siihen, miten paljon yhtiön toimintaan on sitoutunut pääomia. Pääomien sitoutuminen maksaa, joten sille tulee asettaa jokin kustannus. Tämä kustannus on pääoman keskimääräinen kustannus, joka muodostuu vieraan pääoman kustannuksesta ja oman pääoman tuottovaatimuksesta.

Alla olevaan taulukkoon on koottu valtion salkussa olevien yhtiöiden tuottama taloudellinen, vuosittainen lisäarvo 2007–2008 (pois lukien Sampo johtuen tämän tarkasteluun soveltumattomasta toimialasta). Lisäksi on esitetty vuonna 2008 sitoutuneen pääoman määrä ja yhtiön pääoman keskimääräinen kustannus vuoden 2008 lopulla.

Taulukko 2: Yhtiöiden tuottama taloudellinen lisäarvo 2007–2008

	Sijoitettu pääoma	Pääoman	Taloudellinen	
		kustannus (WACC) 2008	lisäarvo, milj euroa	2007
Elisa	1687	7,8 %	67	101
Finnair	684	6,1 %	-86	72
Fortum	12478	6,2 %	1039	854
Kemira	1890	5,8 %	-48	-9
Metso	2551	9,3 %	259	221
Neste Oil	3031	8,0 %	-96	404
Outokumpu	4218	6,9 %	-425	382
Rautaruukki	2088	9,8 %	225	289
Sponda	3038	5,6 %	-33	46
Stora Enso	8268	6,9 %	-1240	-890
TeliaSonera	18196	6,8 %	1155	1151
Listaamattomat yhtiöt yhteensä			-76	38

WACC = Weighted average cost of capital, pääoman keskimääräinen kustannus

Listaamattomista yhtiöistä parhaiten taloudellista lisäarvoa tuottivat Itella ja Destia. Negatiivista taloudellista lisäarvoa tuottivat eniten VR-Yhtymä ja Vapo.

Taulukko heijastaa yhtiöiden tuloskehitystä tarkastelujaksolla, mutta myös sitä, että paljon pääomaa vaativa liiketoiminta ei aina tuota taloudellista lisäarvoa, vaikka toiminta tuottaisi kirjanpidollista voittoa. Tarkastelun ydin on se, että voittoa tulisi tuottaa ainakin sitoutuneen pääoman kustannuksen verran. Jos näin ei ole, on yhtiön taloudellinen lisäarvo tarkasteluvuonna negatiivinen.

Pääoman kustannukseen sisältyy näkemys yhtiöiden toiminnan syklisestä heilahtelusta ja riskillisyydestä (ns. beta-luku). Pääoman kustannuksen pohjana on markkinakorkotaso, johon lisätään yhtiön riskillisyyden mukainen osakerahoituksen kustannus. Lisäksi pääoman kustannus heijastaa myös yhtiön pääomarakennetta.

7 Vaikuttavuus

Valtion aktiivisen omistajapolitiikan tavoitteena markkinaehtoisissa yhtiöissä on kannattavuus ja omistaja-arvon pitkäjänteinen kasvu. Valtio pyrkii sijoittajana omistuksen hyvään tuottoon. Näitä päämääriä valtio tavoittelee omistajan käytettävissä olevilla keinoilla.

Omaisuuksien myyntejä ja yritysjärjestelyjä voidaan toteuttaa tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Olennaista on myös yhtiöihin kertynyt kansallinen osaaminen, jolla on suuri merkitys elinkeinotoiminnan kehittymisen ja suotuisan taloudellisen kehityksen ja työllisyyden kannalta.

Valtion omistajaohjauksen tärkeimmät välineet ovat itsenäinen omistajastrategian valmistelu ja hyvän corporate governancen kehittäminen. Yksinomistajana valtio voi vapaasti asettaa yhtiölle muita kuin taloudellisia tavoitteita ilman, että se vaarantaisi muiden omistajien asemaa tai loukkaisi heidän oikeuksiaan. Enemmistöomistajana valtio voi tarvittaessa yksin ratkaista normaalit yhtiökokouksessa päätettävät kysymykset ja siten käyttää määräysvaltaa kaikissa yhtiön johtamisjärjestelmän kannalta keskeisissä kysymyksissä. Vähemmistöomistusta yhtiössä voidaan pitää merkittävänä taloudellisten seikkojen nojalla. Määrävähemmistön merkitys valtion omistajaohjauksen ja omistajapolitiikan kannalta keskeisissä kysymyksissä on kuitenkin rajallinen. Valtio toimii omistajana aina osakeyhtiölain ja arvopaperimarkkinalain mukaisesti, käyttää omistajavaltaansa yhtiökokouksissa, eikä edellytä tai vaadi erivapauksia tai muista omistajista poikkeavia oikeuksia.

Valtion osinkopolitiikan tehostaminen ja corporate governance -käytäntöjen määrätietoinen kehittäminen ovat lisänneet valtion omistamien yhtiöiden kiinnostavuutta sijoituskohteina. Yhtiön positiivinen kehitys edistää osakekurssin kohoamista ja siten myös valtion omistamien osakkeiden arvonnousua.

Omistajapolitiikan osalta on tärkeää erottaa osakkeenomistajan rooli yhtiön tekemistä omista liiketoiminnallisista päätöksistä. Pörssissä noteerattujen avoimessa kilpailutaloudessa toimivien yhtiöiden tavoitteena on taloudellisesti kannattava toiminta ja niille ei voi asettaa muista yrityksistä poikkeavia yhteiskunnallisia tai aluepoliittisia velvoitteita. Pitkällä tähtäyksellä yritysten kannattava toiminta turvaa parhaiten niiden kehitystä ja työllisyyden ylläpitoa vaikuttaen siten positiivisesti koko kansantalouteen.

Nykyisistä valtion yhtiöomistuksista suuri osa on perusteltavissa huoltovarmuuskohdalla, vaikka omistus onkin historiallisen kehityksen tulosta. Vaikkei valtion strateginen omistusintressi rajoitu pelkästään huoltovarmuuskohdastaan, on kuitenkin tarpeen arvioida, mitä yhteiskunnan todella pitäisi kontrolloida tai omistaa.

Valtion omistusosuuksia markkinaehtoisesti toimivissa yhtiöissä voidaan alentaa hallitusti, kuitenkin siten, että valtion strategiset omistajaintressit otetaan huomioon. Valtion omistuksen mahdollisesta vähentämisestä riippumatta hallituksen tavoitteena on, että kotimaiset institutiot ovat vastaisuudessa merkittäviä suomalaisten pörssi-yhtiöiden omistajia. Hallituksella oli 31.12.2008 Solidiumille toteutetun pörssi-yhtiösalkun siirron jälkeen 0,3 (9,3 31.12.2007) miljardin euron arvosta käyttämättömiä valtuuksia eduskunnalta yhtiöiden omistuspohjien laajentamiseksi.

Valtion pörssisalkun kokonaistuotto oli -47,5 % vuonna 2008 (19,9 % 2007). Vuonna 2008 pörssi-yhtiösalkun markkina-arvo aleni 51 %, kun OMX Helsinki -yleisindeksi laski 53 %. Valtion osakesalkun arvo on alentunut johtuen finanssikriisistä ja talouden taantumasta.

Kokonaisuudessaan valtion yritysvarallisuus on merkittävä osa kansallisvarallisuutta. Pörssi-yhtiöomistusten yhteenlaskettu markkina-arvo 31.12.2008 oli epäsuotuisan markkinakehityksen johdosta laskenut 14 052 miljoonaan euroon (31.12.2007 markkina-arvo oli 28 046 miljoonaa euroa). Markkina-arvosta valtion suoran omistuksen osuus oli 8 773 miljoonaa euroa ja välillisen omistuksen osuus Solidium Oy:n kautta oli 5 279 miljoonaa euroa.

7.1 Osingot

Osinkotuloilla on nykyisin kohtalainen merkitys valtiontaloudessa. Valtio sai edellisen tilikauden tuloksien perusteella omistamistaan yhtiöistä osinkotuloja vuonna 2007 yhteensä 1 597 miljoonaa euroa. Valtion omistamat pörssi-yhtiöt ja listaamattomat yhtiöt ovat vuonna 2008 maksaneet valtiolle osinkoa yhteensä 1 548 miljoonaa euroa. Suurimmat osingot valtiolle ovat kertyneet Fortum Oyj:n ja TeliaSonera AB:n omistuksista, vaikka TeliaSoneran maksamat osingot vuodelta 2007 alenivat huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna.

Valtion pörssisalkun yhtiöiden keskimääräinen osinkotuotto on kymmenen viime vuoden aikana selvästi parantunut. Salkun yhtiöiden osinkotuotto on ollut keskimäärin 1,6 -kertainen pörssin päälistan yhtiöiden keskiarvoon verrattuna. Valtion pörssiosakesalkun yhtiöiden osinkotuotto vuodelta 2008 oli 5,7 % (vuodelta 2007 oli 5,6 %), kun pörssin päälistan yhtiöiden keskiarvo oli 4,9 % (4,0 %). Kymmenen vuoden ajanjaksolla salkun yhtiöiden osinkosuhte on ollut keskimäärin 1,3-kertainen pörssin päälistan yhtiöiden keskiarvoon nähden. Valtion pörssiosakesalkun yhtiöiden osinkosuhte vuodelta 2008 oli 69 %, kun pörssin päälistan yhtiöiden keskiarvo oli 44 %. Osinkotuoton kasvu on selvästi näkynyt myös valtion osinkotulojen kehityksessä. Kun valtion saamat osingot vuonna 1999 olivat 355 miljoonaa euroa, ne ovat enemmän kuin nelinkertaistuneet vuoteen 2008 mennessä.

7.2 Myynnit ja ostot

Valtio sai omistamistaan yhtiöistä osakkeiden myyntituloja vuonna 2008 yhteensä 60,9 (vuonna 2007 yhteensä 863) miljoonaa euroa. Myymällä uusia osakkeita markkinoilla yhtiöt ovat kerän-

neet omaa pääomaa taseisiinsa ja samalla valtio on joissain yhtiöissä luopunut osittain omistussuudestaan. Tällöin tavoitteena on ollut yhtiöiden pääomarakenteen vahvistaminen, joka luo edellytykset yhtiöiden myönteiselle kehitykselle ja osakkeiden arvonnousulle. Vuonna 2008 valtion omistamat yhtiöt eivät myyneet uusia osakkeita markkinoilla.

1.2.2008 Suomen valtio hyväksyi omistamiensa 1,25 % OMX AB (publ):n osakkeiden osalta Borse Dubain ja BD Stockholm AB:n tekemän ostotarjouksen ostaa OMX:n osakkeet 42,8 miljoonalla eurolla.

5.6.2008 Suomen valtio sai tiedoksi France Telecomin tarjouksen TeliaSonerasta. TeliaSoneran hallitus otti tarjoukseen kielteisen kannan. 30.06.2008 France Telecomin ja TeliaSoneran käymät keskustelut eivät tuottaneet tulosta, joka olisi ollut riittävä Suomen valtion omistamien TeliaSoneran osakkeiden myymiseksi France Telecomille. Suomen valtion omaan arvioon perustuen valtio yhtyy TeliaSoneran hallituksen kantaan.

Suomen valtio myi 22.4.2008 omistamansa 0,65 % Elisan osakekannasta yhteensä 18,1 miljoonan euron kauppasummalla.

Suomen valtio osti 19.12.2008 Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varmalta 16 000 000 kappaletta Elisa Oyj:n A-osakkeita. Kauppahinta on 11,20 euroa osakkeelta eli yhteensä 179 200 000 euroa. Ostetut osakkeet muodostavat noin 9,6 %:n osuuden Elisa Oyj:n osakepääomasta ja äänimäärästä. (Luku 3.5.2)

7.3 Omistusjärjestelyt

Omistusjärjestelyillä valtion omistamissa yhtiöissä pyritään kulloinkin parhaaseen saavutettavissa olevaan kokonaistulokseen. Tavoitteena ei ole pelkästään myyntihinta, vaan myös sellaiset seikat, kuten esimerkiksi vakaa omistuspohja sekä teollisuuden toimialakohtaisten toimintaedellytysten ja kotimaisen kilpailukyvyn vahvistaminen.

Valtion yhtiöissään toteuttamat osakeannit, -myynnit, ja erilaiset omistusjärjestelyt ovat sekä monipuolistaneet yhtiöiden omistuspohjaa että laajentaneet kotimaista osakesijoittamista vuosien saatossa. Niin ikään ulkomaista pääomaa on tullut maahan sijoituksina valtion omistamiin yhtiöihin.

Tämän vuosikymmenen alussa ulkomaisten sijoittajien osuus valtio-omisteisesta pörssiosakekannasta oli 5–50 % ja 1990-luvun alkupuolella 0–10 %. Vuonna 2008 ulkomaisten omistajien osuus valtio-omisteisten pörssiyhtiöiden osakkeista vaihteli huomattavasti ollen kuitenkin keskimäärin 40 %. Valtion omistamilla listaamattomilla yhtiöillä ei pääosin ole ulkomaalaisomistusta lukuun ottamatta Patria Oyj:tä, Gasum Oy:tä ja FCG Finnish Consulting Group Oy:tä. Valtio omisti keskimäärin noin kolmasosan omistamistaan pörssilistatuista yhtiöistä. Suurin omistusosuus valtiolla on Finnair Oyj:ssä 55,8 %, Fortum Oyj:ssä 50,8 % ja Neste Oil Oyj:ssä 50,1 %. Valtio omistaa 100 % useista listaamattomista yhtiöistä. Kymmenessä suurimmassa listaamattomas-

sa yhtiössä valtion omistusosuus on yli 50 % lukuun ottamatta Fingrid Oyj:tä ja Gasum Oy:tä, joissa omistusosuudet ovat 12,3 % ja 24,0 %.

Valtio-omistaja on omistus- ja toimialajärjestelyillä tukenut monien sellaisten suomalaisten yhtiöiden syntymistä, joilla on vahva kilpailu- ja markkina-asema globaaleilla markkinoilla. Näitä ovat esimerkiksi Stora Enso Oyj ja Metso Oyj. Omistusjärjestelyjen kautta on lisäksi syntynyt yhtiöitä, jotka ovat vahvoja ja erittäin merkittäviä pohjoismaisilla markkinoilla kuten Fortum Oyj, Neste Oil Oyj, TeliaSonera AB sekä Sampo Oyj.

Suomen valtio luovutti omistamansa Kemira Oyj:n, Metso Oyj:n, Outokumpu Oyj:n, Rautaruuki Oyj:n, Sampo Oyj:n, Sponda Oyj:n, Stora Enso Oyj:n ja TeliaSonera AB (Publ.):n osakkeet valtion kokonaan omistamalle Solidium Oy:lle osakeyhtiölain mukaisena apporttiomaisuutena 11.12.2008. Solidiumille siirretyn omaisuuden markkina-arvo oli 31.12.2008 yhteensä 5 279 miljoonaa euroa. Solidiumin tehtäväksi tuli hoitaa omistuksia niin, että niistä saadaan valtiolle paras mahdollinen kokonaistuotto. Se voi sekä lisätä että vähentää valtion osakesijoituksia, tarvittaessa myös hankkia omistuksia muista yhtiöistä. (Luku 3.5.3)

Kemiran toiseksi suurimpana osakkeenomistajana Suomen valtio pitää Tikkurilan eriyttämistä konsernista ja listaamista pörssiin hyvin perusteltuna ja tukee osaltaan Kemira Oyj:n hallituksen 18.6.2008 käynnistämää hanketta. Listauksen toteutuessa osittaiseen osingonjakoon perustuvana Tikkurilalle syntyisi monipuolinen omistajakunta, jossa myös valtio olisi merkittävä omistajana, ja yhtiössä olisi kokonaisuudessaan suomalainen enemmistöomistus. Tikkurilan eriyttäminen selkeyttäisi Kemiran liiketoimintarakennetta ja tarjoaisi yhtiölle entistä paremmat mahdollisuudet liiketoiminta-alueiden kehittämiseen. Osakemyynnin ja listautumisen onnistuminen parantaisivat Kemiran rahoituksellista asemaa kasvattamalla yhtiön orgaaniseen kasvuun ja yritysostoihin käytettävissä olevaa pääomaa. Valtion ja Kemiran muiden osakkeenomistajien kannalta tämä loisi entistä paremmat mahdollisuudet omistaja-arvon kasvuun. Tikkurilan listautuminen Helsingin pörssiin vuoden 2009 alkupuolella päätettiin lykätä pääoma-, velka- ja maali-markkinoiden heikennyttä. Tikkurila listataan markkinatilanteen salliessa.

Vuoden 2008 alusta yhtiöitettiin Tieliikelaitos Destia Oy:ksi.

7.4 Liikevaihto

Valtio-omisteisten pörssilistattujen yhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2008 oli 68,117 miljoonaa euroa (vuonna 2007 oli 67 315 miljoonaa euroa) ja listaamattomien yhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 8 068 miljoonaa euroa (7 206 miljoonaa euroa). Valtio-omisteisten pörssilistattujen yhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto Suomessa vuonna 2008 oli 16 143 miljoonaa euroa (vuonna 2007 oli 14 039 miljoonaa euroa) ja listaamattomien yhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto Suomessa oli 6 534 miljoonaa euroa (4 904 miljoonaa euroa). Yhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto oli viime vuonna 2,2 prosenttia edellistä vuotta suurempi.

7.5 Henkilöstö

Valtio-omisteiset pörssilistatut yhtiöt ja listaamattomat yhtiöt työllistivät vuonna 2008 Suomessa ja ulkomailla yhteensä 220 203 henkilöä (vuonna 2007 yhteensä 212 336 henkilöä). Vuonna 2008 yhtiöiden Suomessa työskentelevä henkilöstömäärä oli yhteensä 99 944 (102 574 vuonna 2007). Valtio-omisteiset pörssilistatut yhtiöt työllistivät vuonna 2008 yhteensä 166 975 henkilöä, joista Suomessa työskenteli 53 380 henkilöä. Valtio-omisteiset listaamattomat yhtiöt työllistivät vuonna 2008 yhteensä 53 228 henkilöä, joista Suomessa työskenteli 46 564 henkilöä.

7.6 Investoinnit

Valtio-omisteisten pörssilistattujen yhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden yhteenlasketut investoinnit vuonna 2008 olivat noin 8 miljardia euroa. Suomen osuus investoinneista oli lähes 2,5 miljardia euroa.

7.7 Verot

Valtio-omisteisten pörssilistattujen ja listaamattomien yhtiöiden vuonna 2008 valtiolle maksamat verot olivat yhteensä noin 1 miljardia euroa.

7.8 Toimipaikat

Valtio-omisteisten pörssilistattujen ja listaamattomien yhtiöiden toimipaikat ovat pääkaupunkiseudun lisäksi hajautuneet laajalti koko maahan.

Liitteet

Liite 1 Keskeiset tunnusluvut

Alla olevissa taulukoissa on kuvattu valtion salkussa olevien yhtiöiden keskeiset tunnusluvut vuosilta 2007 ja 2008, M€

2008	Liikevaihto	Liikevoitto	Liikevoitto loppusumma	Taseen loppusumma	Omavaraisuusaste	Nettovelkaantumisaste	ROE	ROI
Elisa	1485,0	264,5	17,8 %	2030,5	43,1 %	92,8 %	18,5 %	16,0 %
Finnair	2264,0	-52,1	-2,3 %	2076	38,0 %	64,1 %	-4,8 %	-2,5 %
Fortum	5636,0	1963,0	34,8 %	20278	41,6 %	73,5 %	18,9 %	15,2 %
Kemira	2832,7	74,0	2,6 %	2859,7	34,2 %	107,5 %	-0,2 %	2,9 %
Metsä	6400,0	637,2	10,0 %	5511	28,9 %	76,5 %	25,6 %	23,7 %
Neste Oil	15043,0	186,0	1,2 %	4720	46,2 %	46,1 %	4,2 %	6,1 %
Outokumpu	5474,0	-63,0	-1,2 %	5339	52,4 %	56,6 %	-3,6 %	-0,8 %
Rautaruukki	3851,0	567,0	14,7 %	2981	65,9 %	7,9 %	20,7 %	25,0 %
Sampo*	4350,0	870,0	20,0 %	21205	21,9 %	433,6 %	-32,4 %	
Sponda	224,3	126,2		3098	29,3 %	235,4 %	4,3 %	4,5 %
Stora Enso	11558,2	-726,6	-6,3 %	12241	46,2 %	64,8 %	-10,3 %	-6,7 %
TeliaSonera	9468,5	2614,6	27,6 %	24158	53,5 %	38,2 %	16,0 %	16,0 %

* liikevaihto = vakuutusmaksutulo, liikevoitto = voitto ennen veroja, liikevoitto % = voitto ennen veroja %, nettovelkaantumisaste = vakavaraisuussuhde

Altia	463,3	9,0	1,9 %	402,2	30,2 %	91,7 %	4,8 %	13,5 %
Arek	30,8	-1,8	-5,8 %	85,5	13,9 %	532,7 %	-27,7 %	-2,1 %
Art and Design City Helsinki	0,4	0,0	-3,2 %	0,4	86,3 %	-92,6 %	-0,9 %	-0,9 %
Boreal Kasvinjalostus**	9,5	0,3	3,3 %	7,5	79,0 %	-14,7 %	3,9 %	5,7 %
Destia	717,1	19,3	2,7 %	294,3	33,4 %	44,1 %	11,7 %	13,7 %
Edita	111,1	3,6	3,3 %	93,7	31,1 %	83,8 %	11,0 %	9,1 %
Ekokem	96,6	13,1	13,5 %	157,8	62,6 %	16,2 %	8,5 %	11,1 %
Fingrid	382,3	68,4	17,9 %	1561,6	26,7 %	174,0 %	6,6 %	5,0 %
FCG Finnish Consulting Group	79,4	2,9	3,7 %	42,4	67,8 %		9,7 %	
Gasum	1218,2	33,8	2,8 %	671,6	54,5 %	5,3 %	6,9 %	8,8 %
HAUS kehittämisskeskus	6,1	0,0	-0,2 %	1,4	37,7 %	-82,3 %	1,9 %	2,6 %
Itella	1952,9	69,0	3,5 %	1370,5	50,8 %	14,2 %	2,8 %	9,8 %
Kemijoki	44,9	0,5	1,2 %	434,7	29,5 %	212,8 %	-5,4 %	0,1 %
Labtium	10,5	-0,3	-2,7 %	4,6	78,8 %	-46,8 %	-4,8 %	-4,8 %
Motiva	5,1	0,0	0,9 %	2,7	52,9 %	-42,4 %	5,4 %	4,1 %
Patria	534,6	8,9	1,7 %	503,1	40,0 %	55,1 %	0,4 %	3,3 %
Rahapaja	96,0	-1,8	-1,9 %	72,3	86,6 %	-51,2 %	-6,7 %	0,0 %
Raskone	181,6	2,0	1,1 %	86,5	21,8 %	170,2 %	-0,4 %	3,8 %
SantaPark***	1,8	0,2	13,0 %	1,8	50,1 %	70,1 %	22,0 %	14,8 %
Silta	23,5	0,4	1,7 %	8,7	53,5 %	-36,0 %	6,0 %	10,0 %
Suomen Siemenperunakeskus	3,4	0,2	4,8 %	3,1	25,7 %	124,5 %	13,5 %	10,1 %
Suomen Viljava	16,7	4,0	23,6 %	28,3	73,0 %	11,1 %	13,3 %	15,7 %
Vapo	631,8	21,1	3,3 %	764,3	42,3 %	99,1 %	0,8 %	5,6 %
VR-Yhtymä	1530,4	74,4	4,9 %	1623,1	82,4 %	-10,5 %	4,3 %	6,3 %

** tk 1.7.2007-31.12.2008

*** tk 1.5.2007-30.4.2008

2007	Liikevaihto			Taseen	Nettovelkaantumis			ROE	ROI
	Liikevaihto	Liikevoitto	Liikevoitto	loppusumma	Omavaraisuusaste	aste	aste		
Finnair	2180,5	141,5	6,5 %	2146	47,0 %	40,2 %	12,8 %	14,0 %	
Fortum	4479,0	1847,0	41,2 %	17674	49,1 %	51,6 %	19,1 %	16,6 %	
Kemira	2810,2	143,1	5,1 %	2828	38,6 %	92,3 %	5,9 %	8,1 %	
Metso	6250,0	579,8	9,3 %	5254	35,0 %	30,7 %	25,2 %	26,0 %	
Neste Oil	12103,0	801,0	6,6 %	4871	49,8 %	31,1 %	25,6 %	26,3 %	
OMX	456,0	138,4	30,4 %	1296	41,8 %	29,5 %	20,1 %	19,4 %	
Outokumpu	6913,0	589,0	8,5 %	5911	56,5 %	38,7 %	20,0 %	17,2 %	
Rautaruukki	3876,0	637,3	16,4 %	2862	70,4 %	1,0 %	24,0 %	29,0 %	
Sampo*	4458,0	3833,0	86,0 %	25424	30,5 %	774,6 %	52,5 %		
Sponda	211,0	256,7		2899	32,2 %	175,0 %	17,9 %	10,0 %	
Stora Enso	13373,6	246,2	1,8 %	15311	49,3 %	39,2 %	-2,8 %	2,1 %	
TeliaSonera	10204,3	2770,2	27,1 %	22952	53,5 %	37,6 %	14,8 %	16,5 %	

* liikevaihto = vakuutusmaksutulot, liikevoitto = voitto ennen veroja, liikevoitto % = voitto ennen veroja %, nettovelkaantumisaste = vakavaraisuussuhde

Altia	494,7	-47,0	-9,5 %	453,3	30,3 %	81,6 %	-30,1 %	-15,0 %
Arek	34,1	10,4	30,5 %	85,9	21,6 %	279,0 %	55,5 %	14,4 %
Art and Design City Helsinki	0,4	0,0	-5,8 %	0,5	75,8 %	-91,4 %	-4,4 %	-4,4 %
Boreal Kasvinjalostus**	6,5	0,6	9,8 %	8,0	79,6 %	-43,7 %	8,7 %	11,4 %
Destia	601,9	10,2	1,7 %	248,1	41,6 %	38,8 %	9,1 %	8,5 %
Edita	90,0	5,2	5,8 %	79,4	36,7 %	-18,0 %	13,8 %	10,7 %
Ekokem	74,3	8,5	11,4 %	155,9	60,0 %	20,9 %	8,0 %	8,8 %
Fingrid	334,6	90,7	27,1 %	1565,0	27,5 %	175,4 %	10,3 %	7,3 %
FCG Finnish Consulting Group	73,2	3,0	4,1 %	42,3	65,1 %	-32,8 %	7,4 %	11,9 %
Gasum	852,1	92,6	10,9 %	634,3	61,2 %	-2,9 %	17,7 %	22,5 %
HAUS kehittämiskeskus	5,7	0,1	1,5 %	3,1	38,1 %	-192,3 %	21,3 %	22,1 %
Itella	1710,6	101,8	6,0 %	1119,1	65,4 %	-37,1 %	11,1 %	15,6 %
Kemijoki	41,5	-0,2	-0,5 %	421,4	32,3 %	186,4 %	-4,7 %	-0,1 %
Motiva	4,0	-0,2	-4,3 %	2,5	54,9 %	-41,7 %	-13,5 %	-10,9 %
Patria	541,2	37,3	6,9 %	518,1	48,5 %	19,0 %	11,7 %	15,6 %
Rahapaja	120,5	4,8	4,0 %	84,6	82,3 %	-53,8 %	1,8 %	9,2 %
Raskone	148,8	5,5	3,7 %	74,3	26,1 %	161,4 %	15,0 %	9,9 %
SantaPark***	1,6	0,1	5,6 %	1,7	42,3 %	94,2 %	5,7 %	6,0 %
Silta	19,9	1,1	5,7 %	9,9	53,2 %	-64,8 %	18,5 %	25,5 %
Suomen Siemenperunakeskus	3,4	0,2	6,1 %	2,4	29,8 %	137,2 %	25,9 %	13,6 %
Suomen Viljava	17,2	4,4	25,5 %	28,0	74,6 %	7,8 %	14,9 %	17,4 %
Vapo	660,6	55,5	8,4 %	788,4	43,8 %	91,0 %	10,3 %	9,9 %
VR-Yhtymä	1334,1	87,1	6,5 %	1593,5	84,1 %	-9,7 %	5,1 %	7,2 %

** tk 1.7.2006 - 30.6.2007

*** tk 1.5.2006-30.4.2007

Liite 2 Valtion omistajapolitiikkaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös 7.6.2007

Valtion yritysvarallisuus on merkittävä osa kansallisvarallisuutta, ja valtio pyrkii tämän omaisuuden hoidossa mahdollisimman hyvään taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen kokonaistulokseen.

Valtion omistajapolitiikalta odotetaan avoimuutta, ennakoitavuutta ja johdonmukaisuutta. Valtio pyrkii olemaan omistajana johdonmukainen ja toteuttamaan samoja peruslinjauksia siitä huolimatta, minkä ministeriön vastuulla yhtiökohtainen omistajaohjaus on. 1.5.2007 toteutetulla omistajaohjauksen keskittämisen avulla on varmistettu, että kilpailullisessa ympäristössä toimivien yhtiöiden omistajaohjaus on avoimella ja luottamusta herättävällä tavalla erotettu sääntelytehtävistä.

Valtio on omistajana hyvin erityyppisissä yhtiöissä. Osa yhtiöistä toteuttaa valtionhallinnon tehtäviin kiinteästi liittyviä erityistehtäviä mutta suurin osa yhtiöistä harjoittaa täysin markkinaehtoista liiketoimintaa. Eräisiin näistä liittyy kuitenkin sellaisia valtion strategisia intressejä, jotka tulee ottaa huomioon omistajaohjausta järjestettäessä. Lisäksi osa markkinaehtoisesti toimivista yhtiöistä on pörssinoteerattuja, mikä edellyttää arvopaperimarkkinoiden ja niitä koskevan sääntelyn huomioon ottamista myös omistajaohjauksen ja omistusjärjestelyjen yhteydessä. Eri yhtiöiden välillä onkin niin olennaisia yhtiöiden merkitykseen, omistusrakenteeseen ja valtion omistusosuuteen liittyviä eroja, että ne on otettava huomioon myös omistajapolitiikan ja omistajaohjauksen yleisissä periaatteissa.

Tämä periaatepäätös linjaa valtion omistajaohjauksen keskeiset periaatteet ja toimintatavat. Periaatepäätös on osoitettu omistajapolitiikasta vastaaville viranomaisille eikä yhtiöille, jotta kaikissa tilanteissa on selvää, että omistajapolitiittinen päätöksenteko kuuluu viranomaisille ja liiketoiminnallinen päätöksenteko yhtiöiden omille toimielimille. Periaatepäätöksen liitteenä on määritelty eri ministeriöiden yhteistoimintaa erityistehtävyyhtiöiden ja strategisesti merkittävien yhtiöiden omistajaohjauksessa.

Vastuuministeriön ja talouspoliittisen ministerivaliokunnan tehtävänjako omistajaohjaukseen liittyvissä päätöksissä perustuu siihen, että merkittävät valtion omistajapolitiikkaan tai omistajaohjauksen toteutustapoihin liittyvät ratkaisut edellyttävät talouspoliittisen ministerivaliokunnan hyväksyntää. Lisäksi talouspoliittinen ministerivaliokunta antaa tarvittaessa periaatepäätöstä täydentäviä linjauksia ja kannanottoja.

Edellä todetuista yleisistä lähtökohdista valtioneuvosto on tänään, asian oltua valtioneuvoston talouspoliittisen ministerivaliokunnan ja raha-asiainvaliokunnan käsiteltävänä, päättänyt tehdä seuraavan valtion omistajapolitiikan tavoitteita ja periaatteita koskevan periaatepäätöksen.

1. Valtion yhtiöomistus ja omistuksen tavoitteet

Valtio on enemmistöomistajana seitsemässätoista ja merkittävänä vähemmistöomistajana kahdessakymmenessäkahdessa markkinaehtoisesti toimivassa yhtiössä. Lisäksi valtio on omista-

jana viidessätoista erityistehtäväyhtiössä, joilla on joko tietty valtion niille osoittama tehtävä tai jokin sellainen erivapaus, jonka vuoksi ne eivät toimi kilpailullisessa ympäristössä. Kun otetaan huomioon valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden konserneihin kuuluvat tytäryhtiöt ja alakonsernit, liiketoimintaa harjoittavien yhtiöiden lukumäärä lienee yli 1000. Konserniyhtiöihin luokituu huomattava määrä ulkomaisia yhtiöitä.

Valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden palveluksessa oli vuonna 2006 noin 215 000 henkilöä, joista noin puolet Suomessa ja puolet ulkomaisissa konserniyhtiöissä. Näistä enemmistö oli valtion osakkuusyhtiöiden palveluksessa ja valtionyhtiöiden osuus on jatkuvasti laskenut, kun yhtiöitä on osaksi tai kokonaan yksityistetty.

Omistuksen tavoitteet erityistehtäväyhtiöissä

Valtion erityistehtäviä toteuttavissa yhtiöissä valtiolla on omistajana ensisijaisesti yhteiskunnallisia tavoitteita, vaikka yleistavoitteena on, että toiminta on myös kannattavaa. Eräistä yhtiöistä on säädetty erillislailla, joka normittaa myös valtion omistajapolitiikkaa ja omistajaohjauksen hoitamista.

Valtionomistukseen liittyvien yhteiskunnallisten tavoitteiden kannalta valtion erityistehtävää hoitavien yhtiöiden tulee säilyä valtion yksinomistuksessa tai vähintään valtion määräysvallassa. Näissä yhtiöissä valtion omistajapolitiittiset tavoitteet perustuvat mahdollisimman hyvään yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen kokonaistulokseen, jota arvioidaan ensisijaisesti sen perusteella, miten ja minkälaisilla kustannuksilla kyseinen yhtiö toteuttaa niitä tavoitteita ja tehtäviä, jotka kyseisen tehtävänalan hallinnosta vastaava ministeriö on sille asettanut eli miten se täyttää yhteiskunnallisen palvelutehtävänsä.

Omistuksen tavoitteet markkinaehtoisesti toimivissa yhtiöissä

Pääosa valtionyhtiöistä ja valtion osakkuusyhtiöistä toimii markkinaehtoisesti. Markkinaehtoisuus merkitsee, että yhtiöiden toimintaperiaatteiden, rahoitusrakenteen ja tuottotavoitteiden tulee olla vertailukelpoisia samalla toimialalla toimiviin muihin yhtiöihin verrattuna. Myös markkinaehtoisesti toimiviin yhtiöihin voi liittyä valtio-omistajan strategisia, kuten infrastruktuurin ylläpitämiseen ja turvaamiseen liittyviä, intressejä ja yhtiöillä voi olla esimerkiksi peruspalveluvelvoitteita, mutta ne toimivat selkeästi liiketoiminnallisina periaatteina. Näissä yhtiöissä omistajaohjauksen tavoitteena on kulloinkin parhaan taloudellisen kokonaistuloksen saavuttaminen. Tätä arvioidaan kannattavuuden ja omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun perusteella. Omistusta arviotaessa otetaan huomioon valtion strategiset intressit ja niiden turvaamiseksi tarvittavan vaikutusvallan säilyttäminen.

2. Tavoitteena kannattavuus ja kustannustehokkuus

Sekä valtion erityistehtävää hoitavien yhtiöiden että markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden tavoitteena tulee olla liiketaloudellisesti kannattava toiminta. Jos valtio on erityistehtävää hoitavan yhtiön ainoa omistaja, yhtiön kannattavuustavoitteita asetettaessa otetaan huomioon sen yh-

teiskunnallinen palvelutehtävä. Jos tällaisessa yhtiössä on muita omistajia, normaaleista kannattavuustavoitteista poikkeaminen on mahdollista vain yhteisesti hyväksytyillä edellytyksillä. Markkinaehtoisesti toimivat yhtiöt toimivat aina normaaleilla kannattavuutta ja kilpailukykyä koskevilla tavoitteilla. Jos markkinaehtoisesti toimivalle valtionyhtiölle asetetaan muita tavoitteita, jotka voivat liittyä muun muassa teollisuus-, alue- ja työllisyyspolitiikkaan sekä ympäristönsuojeluun, tälle on joko oltava muiden omistajien hyväksyntä tai yhtiölle aiheutuvat lisäkustannukset on korvattava etukäteen tehtyjen päätösten perusteella tavalla, joka ei loukkaa Suomen EU-jäsenyydestä aiheutuvia velvoitteita.

Valtion yleisistä tukitoimista päätettäessä markkinaehtoisesti toimivia yhtiöitä tulee kohdella samalla tavoin kuin vertailukelpoisia muita yrityksiä. Markkinaehtoisesti toimiville yhtiöille myönnetään valtion takauksia samoin ehdoin kuin muillekin yrityksille, eikä niillä ole erityisasemaa tai erityisoikeuksia. Valtio ei ilman nimenomaisia takauspäätöksiä vastaa yhtiöiden veloista ja muista sitoumuksista. Valtion erityistehtävää hoitavien yhtiöiden rahoitus- ja vakuusjärjestelyistä päätettäessä otetaan huomioon yhtiölle asetetut velvoitteet ja niiden hoitamisesta yhtiön rahoitukselle aiheutuvat tarpeet sekä Suomen EU-jäsenyydestä aiheutuvat velvoitteet.

Yhtiöiden laajeneminen yritysostoilla ja tytäryhtiöitä perustamalla on tavanomaista liiketoimintaa, jota koskevat päätökset kuuluvat yhtiöiden hallintoelimille ja johdolle. Samalla tavoin hallintoelimet ja johto päättävät normaaliin liiketoimintaan kuuluvista liiketoimintojen myynneistä tai lopettamisista.

Valtion kokonaan omistamissa yhtiöissä omistajan ja yrityksen yhteydenpito tulee toteuttaa siten, että omistajaohjauksesta vastaava yksikkö on ennalta tietoinen merkittävistä toimialaan ja strategiaan vaikuttavista päätöksistä. Yhtiöissä, joissa on muita omistajia, tähän pyritään johdon ja suurimpien tai merkittävimpien omistajien tavanomaisen yhteydenpidon puitteissa siten, että ensi sijassa hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja huolehtivat yhteyksistä omistajien suuntaan. Valtion erityistehtävää hoitavissa yhtiöissä on toimialan muutoksia ja yritysjärjestelyjä arvioitaessa kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että edellytykset erityistehtävän hoitamiseen eivät vaarannu.

3. Omistajaohjauksen lähtökohdat

Valtion omistajapolitiikan ja omistajaohjauksen ensisijainen tavoite on yhtiöiden kehittäminen ja omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun tukeminen. Tämän toteuttamisen keskeisiä lähtökohtia ovat avoin ja johdonmukainen omistajan käyttäytyminen, vastuullisten ja asiantuntevien jäsenten ehdottaminen yhtiöiden hallitukseen, omistajan panostukset yhtiöiden johtamisresursseihin ja johdon sitouttamiseen sekä kaikkien omistajien ja myös muiden etuhajojen huomioon ottaminen. Omistajan tärkeimmät välineet ovat itsenäinen omistajastrategian valmistelu ja hyvän corporate governancen kehittäminen.

Valtioneuvoston omistajaohjausosasto vastaa omistajaohjauksen linjausten valmistelusta ja omistajaohjauskäytäntöjen johdonmukaisuudesta. Omistajaohjaus tulee järjestää siten, että valtio-omistaja ei osallistu liiketoiminnalliseen päätöksentekoon muutoin kuin yhtiökokouksissa.

Yhtiön tuloksesta ovat vastuussa sen toimiva johto ja hallintoelimet, jotka tekevät toimintaa koskevat päätökset osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen asettamissa puitteissa.

Valtion strategisten intressien huomioon ottamiseksi perustetaan yhteistyöjärjestelyt omistajaohjausosaston ja kyseisistä intresseistä vastaavien ministeriöiden välille. Erityistehtävayhtiöiden omistajaohjauskäytäntöjen johdonmukaisuuden varmistamiseksi ja yhtiöiden taloudellisen seurannan tehostamiseksi perustetaan samankaltaiset yhteistyöjärjestelyt.

Erityistehtävää hoitavassa yhtiössä valtio on aktiivinen omistaja, joka määrittelee erityistehtävän sisällön ja sen merkityksen yhtiölle asetettaville tavoitteille. Yrityksen liiketoiminnallisen strategian määrittelevät yhtiön johto ja hallintoelimet. Liiketoiminnallisen strategian ja erityistehtävän yhteensovittaminen edellyttää vastuuministeriön sekä yhtiön johdon ja hallintoelinten yhteistoimintaa. Tuottotavoitteen ja muiden tavoitteiden suhteesta päättää vastuuministeriö, tarvittaessa talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanottojen perusteella.

Markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden omistajaohjauksessa lähtökohtana on omistajien keskinäinen yhdenvertaisuus: valtio ei edellytä eikä ota itselleen erivapauksia, eikä puutu yhtiön hallituksen ja toimivan johdon päätöksentekoon. Omistajaohjaus perustuu itsenäiseen omistajastrategiseen seurantaan ja valmisteluun, jonka perusteella valtio ottaa tarvittaessa kantaa yrityksen strategiaan ja taloudellisiin kysymyksiin. Yrityksen hallitus ja toimiva johto varmistavat ennalta merkittävimpien omistajien suhtautumisen ainakin silloin, kun yrityksessä suunnitellut toimet edellyttäisivät yhtiön osakkeiden käyttöä maksuvälineenä tai muuta sellaista yritysjärjestelyä, josta päätetään yhtiökokouksessa. Käytännössä merkittävien omistajien kanssa keskustellaan myös keskeisistä liiketoiminnan strategiaa koskevista kysymyksistä ja rakennejärjestelyistä, vaikka päätösvalta olisi yhtiön hallituksella. Tällöin valtion edustajat keskustelevat yritysjohton ja yhtiön hallituksen puheenjohtajan kanssa, kuten muutkin merkittävät omistajat vastaavissa tilanteissa.

Yhtiöiden hallinnon ja päätöksenteon järjestämisessä yleinen tavoite on hyvien hallintokäytäntöjen kehittäminen ja ylläpitäminen. Valtio tukee omistajana korkeatasoista ja avointa raportointia yhtiön taloudesta ja toiminnasta. Yhtiöiden odotetaan tuntevan sekä kotimaiset että kansainväliset corporate governance -suositukset ja toteuttavan niiden mukaisia parhaita käytäntöjä.

Omistajaohjauksen kannalta keskeinen päätöksentekuelin on yhtiön hallitus, jonka jäseniksi valitaan yhtiön ulkopuolisia asiantuntijoita. Hallitusjäseniä ehdotettaessa keskeisiä perusteita ovat ehdokkaiden kokemus ja asiantuntemus sekä hallitusten yhteistyökyvyn ja monipuolisen osamisen varmistaminen.

Omistajaohjaus järjestetään siten, että valtiolla on suora edustus ainakin kaikkien sellaisten yhtiöiden hallituksissa, jotka ovat kokonaan valtion omistuksessa, joissa valtio on enemmistöomistaja tai joissa valtio on niin merkittävä vähemmistöomistaja, että sillä on tosiasiallinen määräysvalta. Kun virkamiestä esitetään hallituksen jäseneksi, lähtökohtana on, että hallituksen jäsen edustaa tuossa tehtävässään yhtiötä ja sen kaikkia osakkeenomistajia, eikä ole oikeutettu toimimaan pelkän valtion omistajaintressin mukaisesti. Hallituksen jäseneksi valittu virkamies

toimii siten tehtävässään osakeyhtiölain, arvopaperimarkkinalain ja siihen liittyvän ohjeistuksen sekä muun yhtiötä koskevan yksityisoikeudellisen lainsäädännön määrittämässä puitteissa. Hallituksen jäsenenä oleva virkamies ei osallistu yhtiötä koskeviin omistajaohjaustehtäviin liittyvään valmisteluun ja päätöksentekoon tai yhtiötä koskevien omistajapoliittisten ratkaisujen tekemiseen. Julkisesti noteeratun yhtiön osalta hallituksen jäsenen ja omistajaohjaustehtäviä hoitavien virkamiesten välinen yhteydenpito toteutetaan siten, että sisäpiiritiedon hallinnasta omistajapoliittiselle päätöksenteolle aiheutuvat rajoitukset otetaan huomioon.

Hallintoneuvostoja voidaan pitää perusteltuina vain yhtiöissä, joilla on valtion erityistehtäviä sekä sellaisissa markkinaehtoisesti toimivissa yhtiöissä, joissa valtion omistukseen liittyy strategisia intressejä. Muiden yhtiöiden hallintoneuvostoista luovutaan. Hallintoneuvostojen toimikaudet yhdenmukaistetaan ja hallintoneuvostojen tehtävät ja päätösvalta määritellään siten, että ne ottavat mahdollisimman hyvin huomioon yhtiön hoitaman erityistehtävän tai yhtiöön liittyvän strategisen intressin.

Omistajaohjauksen yhtenä keskeisenä lähtökohtana on yhtiöiden kilpailukyvyn turvaaminen sillä osin kuin siihen voidaan vaikuttaa omistajan toimin. Tämä koskee myös palkkausta ja palkitsemisjärjestelmiä. Ylisuuret etuudet eivät ole hyväksyttäviä, mutta valtio on omistajana valmis edistämään järjestelyjä, jotka takaavat yhtiöille mahdollisuudet kilpailla osaavista ja sitoutuneista johtajista ja muusta henkilöstöstä. Johdon palkitsemisjärjestelmien tulee tällöin ottaa huomioon valtion omistuksen pitkäjänteisyydestä johtuvat omistajapoliittiset tavoitteet sekä niitä toteuttavat riittävän pitkät henkilökohtaiset sitoutumisjaksot. Palkitsemisen tulee olla oikeudenmukaista siten, että myös muuta henkilöstöä motivoidaan ja palkitaan joko henkilöstörahojen kautta tai muutoin. Valtion erityistehtäviä hoitavissa yhtiöissä palkitsemisjärjestelmät tulee suunnitella siten, että ne ottavat huomioon sekä erityistehtävään liittyvien tavoitteiden että taloudellisten tavoitteiden merkityksen kyseisessä yhtiössä.

4. Yhtiöiden toiminnalle asetettavat omistajapoliittiset tavoitteet

Valtion omistajapolitiikka perustuu yhtiön kaikki etuudet huomioon ottavaan omistaja-arvon kasvattamiseen. Yhtiön kannattavuuden ja kasvutavoitteiden yhdistäminen edellyttää, että kotimaisista ja muiden toimintamaiden lainsäädännön asettamista velvollisuuksista huolehditaan esimerkillisen hyvin. Erityisen tärkeitä asiaryhmiä ovat henkilöstön aseman ja oikeuksien kunnioittaminen sekä ympäristön kannalta vastuullinen toiminta. Vastuu näitä koskevasta päätöksenteosta on yritysten johdolla ja hallituksilla.

Valtio pitää tärkeänä, että henkilöstön edustus ja riittävät vaikutusmahdollisuudet yhtiön hallintoelimissä on turvattu vähintään henkilöstöedustuksesta annetun lain määrittelemässä puitteissa. Yhtiöiden henkilöstöpolitiikan tavoitteena tulee olla, että yhtiöt ovat esimerkillisiä työnantajia, jotka noudattavat tehtyjä työmarkkinasopimuksia ja jotka jatkuvasti ja aloitteellisesti kehittävät henkilöstöpolitiikkaansa.

Valtio on omistajana valmis edistämään järjestelyjä, jotka luovat edellytyksiä uusien työpaikkojen syntymiselle ja arvostaa pitkäjänteistä henkilöstöpolitiikkaa, jossa työsuhteiden jatkuvuus ja

työntekijöiden osaamis pääoma otetaan huomioon myös toimittaessa erilaisten kustannuspaikoiden alaisena. Valtion kokonaan omistamissa yhtiöissä omistajan ja yrityksen yhteydenpito tulee toteuttaa siten, että omistaja on ennalta tietoinen merkittävistä henkilöstön asemaan vaikuttavista toimista.

Yhtiöiden ympäristöpolitiikan tavoitteena tulee olla esimerkillinen ja vastuullinen käyttäytyminen, joka perustuu lainsäädännön, kansainvälisten sopimusten ja eri etutahojen perusteltujen odotusten kunnioittamiseen. Valtio on omistajana valmis edistämään järjestelyjä, joilla yhtiöt pyrkivät sovittamaan yhteen tuotannolliset ja taloudelliset seikat sekä ympäristönäkökohdat tavalla, joka edistää yhtiön kilpailukykyä.

Koska valtio on pitkäjänteinen omistaja, yhtiöiden osingonmaksulla ja osinkopolitiikalla on sille keskeinen merkitys. Valtio arvostaa ennakoitavaa, sekä yrityksen rahoitustarpeet että omistajan intressit huomioon ottavaa osinkopolitiikkaa, jonka lähtökohtana on toimialalla vertailukelpoinen ja mahdollisuuksien mukaan suhteellisen tasainen osinkovirta. Valtion osinko-odotukset arvioidaan vuosittain siten, että yhtiön omavaraisuuden ja kehittymismahdollisuuksien turvaaminen otetaan huomioon.

5. Omistus pohjan muutokset ja omistusjärjestelyt

Kaikki omistus pohjan muutokseen ja omistusjärjestelyihin liittyvät ratkaisut tehdään eduskunnan päättämien valtuuksien mukaisesti.

Valtion erityistehtävää hoitavien yhtiöiden tulee säilyä valtion yksinomistuksessa tai vähintään valtion määräysvallassa. Niiden omistus pohjan laajentaminen tulee kysymykseen lähinnä vain silloin, kun erityistehtävän merkitys on vähenemässä tai poistumassa tai kun erityistehtävän hoitamisen voidaan arvioida tehostuvan muiden omistajien mukaantulon tai näiden omistusosuuden kasvun myötä.

Markkinaehtoisesti toimivat yhtiöt voidaan omistus pohjan muutosta ajatellen jakaa kahteen ryhmään: yhtiöihin, joissa valtiolla on lähinnä sijoittajaintressi sekä yhtiöihin, joissa valtiolla on omistajuuteen liittyvä strateginen intressi. Jos valtiolla on yhtiössä lähinnä sijoittajaintressi, valtio voi luopua omistuksestaan kokonaan tai osittain, eikä valtion enemmistöomistuksella tai osakeyhtiölain mukaisen määrävähemmistön säilyttämisellä ole itsenäistä merkitystä. Jos valtiolla on yhtiössä erityinen strateginen, kuten yhteiskunnan perustoimintoihin liittyvä, intressi, valtion merkittävä omistus on yleensä perusteltu.

Kaikissa omistusjärjestelyissä yleisenä lähtökohtana on parhaan taloudellisen kokonaistuloksen saavuttaminen. Kriteerinä ei ole yksinomaan yhtiön tai osakkeiden myyntihinta, vaan huomiota kiinnitetään erityisesti kansantalouden kilpailukykyyn ja talouden kilpailullisuuden parantamiseen, kotimaisen teollisuuden ja talouselämän toimialakohtaisten toimintaedellytysten turvaamiseen, osaamisen säilyttämiseen ja lisäämiseen sekä työllisyyden turvaamiseen.

Omistusjärjestelyjen ja osakemyyntien tavoitteena on myös mahdollisimman vakaan omistus-
pohjan turvaaminen. Kotimaisten instituutioiden ja piensijoittajien sekä kyseisen yhtiön henki-
löstön mahdollisuuksia tulla osakkeenomistajiksi ja osallistua osakemyynteihin edistetään so-
veltuvin tavoin.

6. Ministeriöiden yhteistyö omistajaohjauksessa

Tämän periaatepäätöksen liitteissä kuvataan toimintatavat, joilla järjestetään valtioneuvoston
kanslian ja muiden ministeriöiden yhteistyö valtion erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omistaja-
ohjauksessa sekä sellaisten markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden omistajaohjauksessa, joissa
valtiolla on strateginen intressi.

Liiteteksti 1: VNK:n omistajaohjausosaston ja ministeriöiden yhteistyö markkinaehtoisesti toimi-
vien valtiolle strategisesti tärkeiden yhtiöiden omistajaohjauksessa

Liiteteksti 2: VNK:n omistajaohjausosaston rooli valtion erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omis-
tajaohjauksessa

Liiteteksti 1

VNK:n omistajaohjausosaston ja ministeriöiden yhteistyö markkinaehtoisesti toimivien valtiolle strategisesti tärkeiden yhtiöiden omistajaohjauksessa

Markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden omistajaohjaus keskitettiin valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastolle 1.5.2007. Markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden joukossa on kuitenkin useita sellaisia, joihin valtiolla on niin sanottu strateginen intressi. Strategisia intressejä ovat esimerkiksi perus- tai yleispalvelutehtävät, infrastruktuuriin liittyvät toiminnot tai huoltovarmuuden kannalta merkitykselliset tehtävät. Pelkkä valtionomistus ei muodosta strategista intressiä, vaan kysymys on aina sellaisista tehtävistä tai toiminnoista, jotka ovat merkityksellisiä valtion perustehtävien ja niiden hoitamisen kannalta.

Lähtökohtana on, että valtion strategisista intresseistä huolehditaan omistajaohjauksen eikä sääntelyn keinoin. Omistajaohjauksessa tarvitaan säännöllistä yhteistyötä omistajaohjausosaston ja strategisen intressin kannalta keskeisen ministeriön välillä sen varmistamiseksi, että omistajaohjausosasto ottaa kyseisen intressin riittävästi huomioon omistajaohjausta koskevissa toimissaan.

Valtioneuvoston kanslia käyttää valtion omistajavaltaa yhtiössä valtioneuvoston päätösten sekä talouspoliittisen ministerivaliokunnan hyväksymän ohjeistuksen ja kannanottojen mukaisesti. Kanslia:

- Huolehtii yhtiön toimintaan kohdistuvasta ohjauksesta ja ohjeistuksesta.
- Nimeää valtion ehdokkaat yhtiön hallitukseen sekä valmistelee muut omistajan yhtiökokousten päätöksentekoon liittyvät asiat.
- Huolehtii yhtiökokousten välisestä yhtiön seurannasta sekä yhteydenpidosta hallituksen ja toimivan johdon kanssa.
- Varmistaa, että yhtiössä noudatetaan omistajaohjauksen linjauksia siten, että samalla otetaan riittävästi huomioon strategisesta intressistä aiheutuvat yhtiökohtaiset ominaispiirteet.

Useiden yhtiöiden osalta strategiset intressit ovat sellaisia, että niiden sisältöä ja merkitystä on arvioitava paitsi omistajastrategian myös kyseisen toimialan kehityksen ja viranomaistehtävien näkökulmasta. Tällaisia arviointeja varten perustetaan vähintään kerran vuodessa kokoontuvat suppeat työryhmät, joiden jäseninä on 1–2 omistajaohjausosaston edustajaa ja 1–2 kyseisen strategisen intressin kannalta keskeisen ministeriön edustajaa. Työryhmän jäsenet toimivat myös yhdyshenkilöinä yhtiötä ja sen omistajaohjausta koskevissa kysymyksissä.

Työryhmän tulee arvioida vuosittain, minkälainen strateginen intressi valtiolla yhtiössä on sekä miten se tulee ottaa huomioon yhtiön omistajaohjauksessa ja omistajan kannanotoissa. Omistajaohjausosasto toteuttaa tarvittavat toimet ottaen huomioon yhtiöön (julkisesti noteerattu vai noteeraamaton), sen liiketoiminnan luonteeseen (erivapauksia tai erillisvelvoitteita / vapaasti

kilpailullisesti toimiva) ja valtion omistusosuuteen liittyvät seikat. Mahdolliset eriävät käsitykset viedään talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsiteltäväksi.

Strategisen intressin merkitys ilmenee ensisijaisesti valtion omistusosuutta ja omistajastrategiaa koskevassa päätöksenteossa. Lähtökohtana on, että valtion strategisia intressejä ei tule vaarantaa enempää valtio-omistajan omin toimin (osakemyynneillä ja rakennejärjestelyillä) kuin yhtiön toimielinten päätöksilläkään (yritysostot, liiketoimintojen uudelleenjärjestelyt, strategian uudistaminen tms.)

- Joissakin yhtiöissä tämä edellyttää valtion pysymistä ainoana omistajana esimerkiksi yhtiöllä jollakin liiketoiminta-alueella olevan erityisaseman, yhtiölle asetettujen peruspalvelutehtävien tai yleispalveluvelvoitteen vuoksi. Ilmeisimpiä esimerkkejä tällaisista yhtiöistä ovat Motiva Oy ja VR-Yhtymä Oy.
- Useimmissa yhtiöissä strategiset intressit eivät edellytä valtion yksinomistusta vaan sellaista omistusosuutta ja vaikutusvaltaa, jolla kyseisten strategisten intressien toteutumista voidaan edistää ja intressien vaarantuminen tarvittaessa estää. Valtio on enemmistöomistajana kolmessa pörssiyhtiössä – Finnair Oyj, Fortum Oyj ja Neste Oil Oyj – joilla on strategista merkitystä. Lisäksi joihinkin listaamattomiin strategisesti merkittäviin yhtiöihin on hankittu teollinen vähemmistöosakas; tällaisia ovat Patria Oyj ja Vapo Oy. Eräissä strategisesti merkittävässä yhtiöissä valtio on kuitenkin edelleen ainoana omistajana; esimerkkinä voidaan mainita Itella Oyj.

Strategisesti merkittävät yhtiöt ja strategisesta intressistä vastaavat ministeriöt

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Fortum Oyj
Neste Oil Oyj
Gasum Oy
Fingrid Oyj
Vapo Oy
Motiva Oy

Liikenne- ja viestintäministeriö

Finnair Oyj
Raskone Oy
Suomen Posti Oyj
VR-Yhtymä Oy

Maa- ja metsätalousministeriö

Boreal Kasvinjalostus Oy
Siemenperunakeskus Oy
Suomen Viljava Oy

Puolustusministeriö
Patria Oyj

Valtiovarainministeriö
Rahapaja Oy

Ympäristöministeriö
Ekokem Oy

Liiteteksti 2

VNK:n omistajaohjausosaston rooli valtion erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omistajaohjauksessa

Markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden omistajaohjaus keskitettiin valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastolle 1.5.2007. Valtion erityistehtävää hoitavien yhtiöiden omistajaohjaus säilyy edelleen kyseisistä erityistehtävistä vastaavilla ministeriöillä. Valtion omistajaohjauksen riittävän yhdenmukaisuuden ja omistajaohjauksessa tarvittavan taloudellisen asiantuntemuksen varmistamiseksi yhteistyö omistajaohjausosaston ja vastuuministeriön välillä tulee järjestää seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Vastuuministeriö:

- Käyttää valtion omistajavaltaa yhtiössä erillislakien, valtioneuvoston päätösten sekä talouspoliittisen ministerivaliokunnan hyväksymän ohjeistuksen ja kannanottojen mukaisesti.

Tässä tarkoituksessa vastuuministeriö:

- Huolehtii yhtiön toimintaan kohdistuvasta ohjauksesta ja ohjeistuksesta.
- Määrittelee yhtiön erityistehtävän ja siihen perustuvat, yhtiölle asetettavat vaatimukset.
- Määrittelee erityistehtävästä yhtiölle aiheutuvat kustannukset, tekee tarvittavat esitykset niitä varten varattavista määrärahoista sekä vastaa määrärahojen käytöstä ja siihen liittyvästä valvonnasta.
- Seuraa ja arvioi erityistehtävän hoitamista sekä sen kustannustehokkuutta.
- Nimeää valtion ehdokkaat yhtiön hallitukseen sekä valmistelee muut omistajan yhtiökokousten päätöksentekoon liittyvät asiat.
- Huolehtii yhtiökokousten välisestä yhtiön seurannasta sekä yhteydenpidosta hallituksen ja toimivan johdon kanssa.
- Varmistaa, että yhtiössä noudatetaan omistajaohjauksen linjauksia siten, että samalla otetaan riittävästi huomioon erityistehtävästä aiheutuvat yhtiökohtaiset ominaispiirteet.

Omistajaohjausosasto:

Seuraa valtion omistajapolitiikan yleisten linjausten ja corporate governance -käytäntöjen toteutumista erityistehtävayhtiöissä ja tarvittaessa avustaa vastuuministeriötä omistajavallan käyttöön liittyvissä kysymyksissä.

Tässä tarkoituksessa omistajaohjausosasto:

- Seuraa yhtiön taloudellista tilaa ja sitä koskevaa raportointia.
- Seuraa ja arvioi yhtiön hallintoa ja raportointia sekä nimeää tästä vastaavan virkamiehen, joka toimii yhteyshenkilönä vastuuministeriön suuntaan.

- Tekee vastuuministeriön pyynnöstä ehdotukset sellaisiksi valtionhallinnon ulkopuolelta tuleviksi hallituksen jäseniksi, jotka edustavat yhtiön toimialaan ja liiketoimintaan liittyvää erityisosaamista.
- Nimeää vastuuministeriön pyynnöstä virkamiesjäsenen yhtiön hallitukseen.
- Osallistuu vastuuministeriön pyynnöstä yhtiökokousasioiden valmisteluun, mahdollisten palkitsemisjärjestelmien arviointiin ja muihin omistajaohjaukseen liittyviin tehtäviin.
- Koordinoi vastuuministeriöiden yhteistyötä omistajaohjaukseen liittyvissä kysymyksissä sekä valmistelee erityistehtävää hoitavien yhtiöiden omistajaohjausta koskevat yleiset ohjeet ja linjaukset, jotka viedään talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsittelyyn sen jälkeen, kun vastuuministeriöt ovat esittäneet käsityksensä niistä.

Omistajaohjauksen ammattimainen hoitaminen edellyttää, että vastuuministeriössä on joko siitä vastaava yksikkö, ministeriön sisältä koottu ryhmä taikka nimetty virkamies, jolle omistajaohjaukseen liittyvä valmistelu, seuranta ja yhteydenpito kuuluvat. Omistajaohjausosasto nimeää joko ministeriöittäin tai yhtiöittäin yhden tai kaksi virkamiestä vastaamaan osastolle kuuluvista avustavista tehtävistä ja yhteydenpidosta vastuuministeriön kanssa.

Erytistehtäväyhtiöiden omistajaohjausta varten perustetaan vastuuministeriön ja omistajaohjausosaston yhteiset työryhmät, jotka kokoontuvat lähtökohtaisesti kaksi kertaa vuodessa, mutta tarvittaessa myös useammin. Työryhmien jäsenenä on 1–2 vastuuministeriön edustajaa ja 1–2 omistajaohjausosaston edustajaa. Työryhmät kiinnittävät erityisesti huomiota seuraaviin kysymyksiin:

- Yhtiön erityistehtävän tai erityisaseman määrittely ja merkitys omistajaohjauksen kannalta.
- Erytistehtävän tai erityisaseman mahdolliset muutokset ja niiden merkitys omistajaohjauksen kannalta (tulee arvioida 2–3 vuoden välein).
- Erytistehtävän hoitamisen kustannustehokkuus.
- Yhtiön hallituksen kokoonpano ja uudistamistarpeet.
- Palkitsemiskäytäntöjen ajan- ja asianmukaisuus.

Erytistehtäväyhtiöt ja niiden omistajaohjauksesta vastaavat ministeriöt

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Finnvera Oyj

Suomen Teollisuussijoitus Oy

Liikenne- ja viestintäministeriö

Yleisradio Oy¹⁰

Opetusministeriö

CSC Tieteellinen Laskenta Oy

Hevosopisto Oy

Suomen Ilmailuopisto Oy

¹⁰ eduskunnan rooli käytännön omistajaohjauksessa otetaan huomioon

Suomenlinnan Liikenne Oy
Veikkaus Oy

Sisäasiainministeriö
Suomen Erillisverkot Oy

Sosiaali- ja terveysministeriö
Alko Oy

Ulkoministeriö
Finnfund / Teollisen yhteistyön rahasto Oy

Valtiovarainministeriö
Hansel Oy
Tietokarhu Oy
Arsenal Oyj¹¹
Yrityspankki SKOP Oyj¹²

Valtioneuvoston kanslia
Solidium Oy

¹¹ selvitystilassa, omistajaohjaus selvästi normaalista poikkeavaa

¹² selvitystilassa, omistajaohjaus selvästi normaalista poikkeavaa

Liite 3 Talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanotto 7.6.2007

Kilpailukykyinen ja omistaja-arvon tuottamiseen perustuva palkitseminen valtionyhtiöissä ja valtion osakkuusyhtiöissä

Omistajien yhteinen intressi on, että yhtiöllä on osaava, sitoutunut ja omistajien intressin mukaisesti toimiva johto ja että yhtiö voi sekä palkata että pitää palveluksessaan sellaiset henkilöt, joita se tarvitsee menestykselliseen toimintaan. Tämän vuoksi valtion on omistajana osaltaan varmistettava, että yhtiöllä on mahdollisuudet kilpailla johtamisen ammattilaisista ja muista avainhenkilöistä kilpailukykyisin ehdoin. Samalla on toisaalta pidettävä huolta siitä, että palkitseminen ei johda sellaisiin ylilyönteihin, jotka vaarantavat omistajan palkitsemisjärjestelmille asetamat tavoitteet.

Toinen omistajille keskeinen seikka on hallituksen kokoonpano sekä hallituksen jäsenten osaaaminen ja heidän sitoutumisensa varmistaminen. Tämän vuoksi omistajien on varmistettava, että hallitusten palkkiot vastaavat puheenjohtajilta ja jäseniltä vaadittavaa sitoutumista ja ajankäyttöä.

Omistajaohjauksessa on lisäksi otettava huomioon se, että yritysten menestys ei ole yksinomaan johdon ja hallituksen varassa tai ansiota. Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö on keskeinen yritystoiminnan menestystekijä, joten koko henkilöstölle on taattava oikeudenmukainen mahdollisuus hyötyä yrityksen hyvästä tuloksesta.

Valtiolla on yhtä lailla ainoana omistajana, enemmistöomistajana kuin merkittävänä vähemmistöomistajanaakin erityinen intressi varmistaa, että sekä johdon ja avainhenkilöstön, hallintoelinten jäsenten että koko henkilöstön palkitseminen osaltaan varmistaa ja parantaa yhtiöiden toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä. Samalla isolle omistajalle on kuitenkin olennaista, että palkitseminen perustuu sellaiseen tuloksellisuuteen, joka on hyödyttänyt myös omistajaa tai omistajia. Tämän vuoksi talouspoliittinen ministerivaliokunta vahvistaa seuraavat linjaukset, jotka koskevat valtio-omisteisten yhtiöiden

- toimivan johdon ja muiden avainhenkilöiden palkkausta ja palkitsemista,
- henkilöstön palkitsemista sekä
- hallintoelinten jäsenten palkitsemista.

Linjaukset on tarkoitettu noudatettavaksi kaikkien valtion enemmistöomistuksessa olevien yhtiöiden omistajaohjauksessa ja omistajan kannanottoja määriteltäessä. Samoja linjauksia on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä soveltamaan myös valtion osakkuusyhtiöissä. Valtion erityistehettäviä hoitavissa yhtiöissä palkitsemisen kriteerit tulee suunnitella yhtiökohtaisesti siten, että ne ottavat huomioon kyseisen erityistehettävän ja yhtiön onnistumisen sen toteuttamisessa.

Tässä kannanotossa talouspoliittinen ministerivaliokunta edellyttää, että palkitseminen on mahdollisimman läpinäkyvää.

1. Johdon ja avainhenkilöiden palkitseminen perustuu tuloksellisuuteen ja omistaja-arvon kasvuun

Johdon palkitsemista koskevat päätökset kuuluvat pääsääntöisesti hallitukselle. Omistajat odottavat, että hallitukset seuraavat palkitsemiskäytäntöjen kehittymistä ja huolehtivat palkitsemisen kilpailukykyisyydestä. Samalla hallitusten tulee kuitenkin myös varmistaa, että palkitsemisratkaisut eivät missään olosuhteissa johda kohtuuttomiin etuuksiin. Lähtökohtana on, että peruspalkkaus on kilpailukykyistä ja lisäpalkkiot perustuvat mitattavissa olevaan tuloksellisuuteen ja palkkion saajan hyvään suoritukseen. Yrityksen suorituskykyä arvioitaessa on käytettävä sellaisia kriteereitä, jotka tuovat oikeudenmukaisella tavalla esille yrityksen paremman menestymisen suhteessa kilpailijoihinsa ja jotka ottavat huomioon myös yrityksen tuottaman omistaja-arvon.

Näiden lähtökohtien toteuttaminen edellyttää, että:

1.1. Yritysjohdon ja avainhenkilöiden palkkausta tarkastellaan kokonaisuutena, jossa elementteinä ovat kiinteä peruspalkka, luontaisedut, tulospalkkiojärjestelmät, osakepalkkiojärjestelmät sekä muut työ- tai toimitus sopimuksen yksilölliset ehdot, kuten eläkeikä ja eläkkeen taso.

1.2. Palkitsemisen tulee perustua oikeudenmukaisella ja selvästi havaittavalla tavalla yrityksen menestymiseen ja omistaja-arvon kasvun tuottamiseen. Peruspalkkataso on mitoitettava kohtuulliseksi ja kaikkien lisäpalkkioiden sekä palkitsemisjärjestelmien tulee olla tulossidonnaisia.

1.3. Tulospalkkioita käytettäessä tulee ottaa huomioon osakesidonnaisten palkitsemisjärjestelmien käyttö siten, että päällekkäiset järjestelmät eivät tuota kohtuuttomia etuja samoille henkilöille. Vuosibonus ja pitkän tähtäimen (yleensä vähintään 3 vuoden) palkitsemisohjelmien kriteerit tulee muodostaa siten, että samalla perusteella ei makseta kahta erilaista lisäpalkkiota.

1.4. Tulokseen perustuva rahapalkkio tulee yleensä mitoittaa enintään 40 %:ksi peruspalkasta, ellei korkeampaan mitoitukseen ole erityisiä perusteita esimerkiksi yhtiön strategian ja tavoitteiden tai toimialan kilpailutilanteen vuoksi.

1.5. Osakesidonnainen palkitseminen tulee mitoittaa siten, että pitkäjänteisen osakepalkkiojärjestelmän perusteella ansaittavien osakepalkkioiden vuotuinen arvo palkkion maksuhetkellä ei ylitä edunsaajan vuotuista peruspalkkaa, ellei muuhun ole erityistä syytä. Jo ansaittujen osakkeiden arvonnousu on osakkeenomistajien yhteisessä intressissä.

1.6. Osakesidonnaista palkitsemista käytettäessä olennaista on, että palkitseminen johtaa pitkäjänteiseen ja määrällisesti riittävään omistukselliseen sitoutumiseen sekä sitä kautta yritysjohdon ja avainhenkilöstön yhdensuuntaisiin intresseihin omistajien kanssa. Osakepalkkioiden osuus kokonaiskompensaatiosta tulee mitoittaa siten, että otetaan huomioon yrityksen kokoon, toimialaan ja riskitasoon liittyvät seikat sekä johdon tehtävät, vastuut, erityisosaaminen ja myös palkitsemisen kohderyhmän senhetkinen osakeomistus.

1.6. Toimitusjohtajien ja muun ylemmän johdon toimitusjärjestelyissä ei tule hyväksyä ehtoja, jotka tuottavat ylisuuria eläke-etuuksia tai jotka sallivat eläkkeelle siirtymisen alle 60-vuotiaana. Yleistä eläkeiän nostamista seuraten pyrkimyksenä tulee olla eläkesopimusten ikärajojen nostaminen.

1.7. Toimitusjohtajien ja muun ylemmän johdon irtisanomisajan palkan ja erokorvauksen osalta tulee pyrkiä yleistä käytäntöä noudattaviin tai sitä lähellä oleviin ratkaisuihin (tällöin enimmäiskorvauksena voidaan pitää 12 + 12 kuukauden palkkaa).

2. Johdon ja avainhenkilöiden palkitseminen ja sitouttaminen toteutetaan rahapalkalla sekä omistuksellisesti sitouttavilla osakepalkkiojärjestelmillä

Valtio ei omistajana hyväksy optiopohjaisten palkitsemisjärjestelmien käyttöä. Kansainväliset esimerkit ja laaja keskustelu osoittavat, että optioilla ei aina saavuteta sellaista sitoutumista eikä varmisteta sellaista yritysjohton käyttäytymistä, joka edistäisi omistajien etua ja tuottaisi pitkän tähtäimen omistaja-arvon nousua. Osakepohjaisilla palkitsemisjärjestelmillä on oltava yhtiöön ja sen toiminnan kehitystä koskeviin odotuksiin kiinteästi liittyvät perustelut, ja järjestelmillä tulee pyrkiä aitoon omistukselliseen sitoutumiseen.

Palkitsemista ja palkitsemisjärjestelmiä kehitettäessä keskeisiä tavoitteita ovat edelleen palkitsemisen selkeyden, sitouttavuuden ja pitkäjänteisyyden parantaminen. Jokaisen käyttöön tulevan järjestelmän tulee olla (i) yhteensopiva valtion omistajaroolin kanssa, (ii) omistaja-arvon kasvattamiseen ohjaava ja pitkäjänteisesti sitouttava, sekä (iii) ehdoiltaan kohtuullinen ja sillä tavoin ennustettava, että kohtuuttomat palkkiot eivät ole mahdollisia. Valtio edellyttää hallitusten ottavan nämä lähtökohdat huomioon sekä kiinnittävän erityistä huomiota sitouttamisvaikutukseen ja ylilyöntien ennalta estämiseen.

Palkitsemista kehitettäessä tulee kiinnittää erityistä huomiota kohdehenkilön panoksen ja palkkion väliseen yhteyteen. Osakepalkkio-ohjelmien piiriin tulevien avainhenkilöiden tulee voida omalla panoksellaan vaikuttaa saatuun palkkioon. Usein tilanne on se, että tämä ei ole osakeperusteisten palkitsemisjärjestelmien osalta mahdollista muutoin kuin strategisen johdon ja keskeisen avainhenkilöryhmän osalta. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota siihen, että osakepohjaisilla palkitsemisjärjestelmillä on oltava myös sitouttava vaikutus, eikä niitä tule käyttää yksinomaan palkitsemisen tason vuoksi. Sen vuoksi on perusteltua pyrkiä mitoittamaan niiden kohderyhmä oikean suuruiseksi.

Johdon ja avainhenkilöiden palkitsemisen osalta näiden lähtökohtien toteuttaminen edellyttää, että

2.1. Osakepohjaisen palkitsemisen välineinä käytetään ensisijassa tuloksellisuuteen ja omistaja-arvon kasvuun perustuvia osakepalkkiojärjestelmiä. Palkitsemisen kustannusten tulee kuulua ensisijaisesti yhtiölle ja vasta toissijaisesti omistajille.

2.2. Osakepalkkiojärjestelmiin liitetään sellaiset osakkeiden luovutusrajoitukset, jotka varmistavat osakkeiden saajien sitoutumisen yhtiöön ja sen omistaja-arvon kasvattamiseen. Rajoitukset

eivät kuitenkaan saa olla kohtuuttomia enempää ajallisesti kuin määrällisestikään. Perusteltuna tavoitteena voidaan yleensä pitää noin vuoden peruspalkkaa vastaavaa osakeomistusta, jonka ylittävää osaa rajoitukset eivät koske. Lisäksi osakkeiden luovuttamisen ei tulisi olla mahdollista ennen kuin vähintään kahden vuoden omistustajan jälkeen.

2.3. Jos yhtiö on noteeraamaton, osakepalkkiojärjestelmiin liitetään lisäksi sellaiset lunastus- ja lunastushintaehdot, jotka varmistavat osakkeiden realisoimisen työ- tai toimisuhteen päättymisen jälkeen tai omistuksen ylitettyä tavoitetason. Valtion kokonaan omistamissa yhtiöissä osakepalkkioihin perustuva johdon ja avainhenkilöiden omistus ei saa johtaa valtion omistuksen ja äänivallan alentumiseen alle 90,1 %.

2.4. Kaikkien palkitsemisessa käytettävien järjestelmien tulee olla pitkäkestoisia, sitouttavia ja selkeästi sidoksissa omistaja-arvon kehittymiseen.

3. Hallintoelinten jäsenten palkitseminen perustuu ensisijaisesti rahapalkkioihin

Kauppa- ja teollisuusministeriö on vuosittain teettänyt selvitykset pörssi-yhtiöiden hallitusten jäsenten ja puheenjohtajien palkitsemistasosta ja palkitsemiskäytännöistä. Hallintoneuvostojen osalta vastaavaa vertailuryhmää ei ole, ja palkitsemistasoa tulee lisäksi arvioida suhteessa hallintoneuvoston tehtäviin, jotka vaihtelevat yhtiöittäin. Selvitysten perusteella hallitusten keskimääräinen palkitsemistaso on valtionyhtiöissä ja valtion osakkuusyhtiöissä ollut kilpailukykyisellä tasolla, mutta palkkioita joudutaan arvioimaan säännöllisesti suhteessa yleiseen palkitsemistasoon.

Useat pörssi-yhtiöt ovat ottaneet käyttöön perinteisen rahapalkkion sijasta käytäntöjä, joissa hallituksen jäsenten palkkio joko maksetaan osaksi yhtiön osakkeina (osakepalkkiomalli) tai sidotaan kannustintyyppisesti yhtiön osakekurssin kehittymiseen optioiden avulla. Valtio ei hyväksy optiojärjestelmiä myöskään hallintoelinten palkitsemisen muotona. Sen sijaan muiden instituutioiden omistajien suosittama osakepalkkiomalli voi olla myös valtio-omistajan etujen mukainen silloin, kun se osaltaan korostaa hallituksen tehtävää yhtiön pitkäjänteisen kehittämisen ja omistaja-arvon kehittämisen varmistajana. Valtion ei ole aihetta olla tässä kysymyksessä edelläkävijänä, mutta osakepalkkiomallin edelleen yleistyessä sitä täytyy voida harkita myös valtionyhtiöissä ja valtion osakkuusyhtiöissä. Osakepalkkiomallin käyttöön ottamista tulee tällöinkin arvioida erikseen kussakin yhtiössä ja ottaa tarkasti huomioon kaikki yhtiökohtaiset tekijät.

Hallintoelinten jäsenten palkitsemisen osalta näiden lähtökohtien toteuttaminen edellyttää, että

3.1. Valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden hallitusten puheenjohtajien ja jäsenten palkkiot tulee edelleen pitää vertailukelpoisina kilpailijoihin nähden. Pääsääntöisesti hallituksen jäsenten palkkiot maksetaan rahapalkkiona.

3.2. Valtionyhtiöissä ja valtion osakkuusyhtiöissä voidaan erityisistä syistä käyttää hallituksen jäsenten osakepalkkioita, mikäli ne yleistyvät vallitsevaksi käytännöksi tyypillisissä kilpailevissa yhtiöissä. Hallituksille suunnattuja optiojärjestelmiä ei tule käyttää.

3.3. Hallintoneuvostojen puheenjohtajien ja jäsenten palkkioita tulee arvioida ensisijaisesti hallintoneuvoston tehtävien perusteella.

4. Koko henkilöstölle kuuluu mahdollisuus hyötyä menestyksestä

Henkilöstöllä tulee olla oikeudenmukainen mahdollisuus hyötyä yrityksen hyvästä menestymisestä. Yhtiöissä käytettävien tulospalkkio- ja bonusjärjestelmien tulee taata henkilöstölle oikeudenmukainen osuus yhtiön hyvästä tuloksesta. Henkilöstön palkitsemisessa keskeiset välineet ovat tulospalkkaus ja henkilöstörahasot.

Näiden lähtökohtien toteuttaminen edellyttää, että

4.1. Tuloksellisuuteen ja yhtiön tuottamaan voittoon perustuva palkitseminen ulottuu yhtiökoh-
taisesti harkittavalla tavalla koko henkilöstöön. Sen toteuttamisen välineitä ovat tulospalkkiot
sekä henkilöstörahasot, joille suunnattuja voittopalkkioita voidaan käyttää myös oman yhtiön
osakkeiden ostamiseen pörssistä.

5. Palkitseminen on läpinäkyvää ja keskeiset tiedot julkistetaan

Palkitseminen on ensisijaisesti tapa varmistaa hyvän ja osaavan johdon ja henkilöstön rekrytoi-
minen ja sitoutuminen yhtiöön. Samalla palkitseminen on myös viesti sijoittajille siitä, että yhti-
ön nykyiset omistajat ovat panostaneet johtoon, hallitukseen ja henkilöstöön. Sekä omistajille
että potentiaalisille sijoittajille on tärkeää pystyä arvioimaan, onko palkitseminen asianmukaista
ja onko se oikeassa suhteessa yrityksen menestymiseen. Valtion mukanaolosta omistajana seu-
raa, että myös palkitsemiseen liittyy tavanomaista suurempi avoimuusvaatimus, koska omista-
jan toiminnan kontrolloitavuus on varmistettava.

Pitkäjänteisillä, osakkeen arvoon perustuvilla palkitsemisjärjestelmillä on erityinen merkitys
osakkeenomistajille. Sen vuoksi niiden käyttöön ottamisesta tiedottaminen on julkisesti notee-
ratuissa yhtiöissä suotavaa siinäkin tapauksessa, että säännöksiin perustuvaa veloitetta tiedot-
tamiseen ei ole.

Tarvittavan avoimuuden saavuttaminen edellyttää, että yritys julkistaa joko painetussa vuosiker-
tomuksessa tai sellaisen puuttuessa muulla tarkoituksenmukaisella tavalla keskeisen palkitse-
miseen liittyvän informaation. Lisäksi valtio huolehtii omistajana siitä, että ainakin valtionyhtiöitä
koskevat tiedot ovat saatavilla yhden [www-osoitteen](#) kautta.

Pörssiyhtiöiden osalta omistajaohjauksen verkkosivuille otetaan linkit niiden sivustoille. Notee-
raamattomista yhtiöistä tulee olla yhdellä kertaa ja riittävän helppolukuisessa muodossa saata-
villa vähintään seuraavat tiedot:

5.1. Yhtiön nimi sekä valtion omistus- ja äänivaltaisuus.

5.2. Yhtiöjärjestyksen toimialapykälä.

5.3. Edellisen tilikauden tuloslaskelma tai tuloslaskelman yhteenveto sekä tase.

5.4. Toimitusjohtajan nimi sekä hänelle edellisen kalenterivuoden aikana maksettujen palkkojen ja palkkioiden kokonaismäärä ja kuvaus siitä, minkälaisista elementeistä palkitseminen muodostuu.

5.5. Kuvaus johtoryhmän ja mahdollisen avainhenkilöryhmän laajuudesta sekä näiden palkitsemisessa käytettävistä palkitsemisjärjestelmistä.

5.6. Hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten nimet sekä heidän palkkojensa ja palkkioidensa kokonaismäärät ja niiden määräytymisen perusteet.

5.7. Tiedot muun henkilöstön palkitsemisessa käytettävistä tulos- ja tuloksellisuuspalkkioista, henkilöstörahasosta ja mahdollisista muista palkitsemismekanismeista.

Liite 4 Vuoden 2007 omistajaohjauslain keskeisten säännösten sisältö

Valtion toiminta omistajana perustuu vuoden 2008 alussa voimaan tulleeseen lakiin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta (L 1368/2007, "omistajaohjauslaki"). Vuoden 2007 loppuun noudatettiin vuonna 1991 säädettyä lakia valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (L 740/1991, "valtionyhtiölaki"). Näiden keskeinen ero on toimivaltaa koskevissa säännöksissä ja valtion yhtiöomistusta koskevien järjestelyjen normituksessa, eikä uusi laki merkinnyt muutoksia valtion omistajaohjaukseen tai sen toimintaperiaatteisiin.

Valtion omistajapolitiikka sekä siihen liittyvät normit ja päätökset koskevat lähtökohtaisesti yhtä lailla sekä pörssiyhtiöitä että noteeraamattomia yhtiöitä. Vaikka omistajapolitiikka on yhtenäinen, käytännön omistajahallinnan hoitamisessa on merkittäviä eroja pörssinoteerattujen ja noteeraamattomien yhtiöiden välillä. Tämä aiheutuu siitä, että pörssiyhtiöihin liittyvä julkisuus, arvopaperimarkkinalainsäädäntö soveltamisohjeineen sekä omistajien suuri lukumäärä on otettava huomioon omistajaohjauksessa.

Valtion kokonaan tai osaksi omistamat yhtiöt eroavat toisistaan myös siinä, että osa yhtiöistä toteuttaa jotakin valtionhallinnon erityistehtävää, jolloin yhtiö välttämättä ei pyri taloudellisen tuloksen maksimointiin vaan kyseisen tehtävän mahdollisimman hyvään ja tehokkaaseen hoitamiseen. Keskitetyn omistajaohjauksen piirissä olevat yhtiöt toimivat kaikki ainakin osaksi markkinaehtoisesti ja pyrkivät tuottamaan liiketaloudellista tulosta. Kaikki pörssiyhtiöt toimivat täysin markkinaehtoisesti, eikä niitä koskevassa sääntelyssä tai niiden omistajaohjauksen toimintaperiaatteissa tehdä eroa sen perusteella, onko valtio enemmistö- vai vähemmistöosakkaana.

Omistajaohjauslaki ei ole niin sanottu erityislaki suhteessa osakeyhtiölakiin ja arvopaperimarkkinalakiin, eikä niin ollen sisällä niistä poikkeavia säännöksiä. Myös lakia koskeva hallituksen esitys on kirjoitettu siten, että se ottaa huomioon Suomessa kirjoitusajankohtana voimassa olevan lainsäädännön.

Lain kokonaisuudistuksen keskeinen tarkoitus oli selventää toimivaltasuhteita eri valtiollisten toimijoiden välillä ja ajanmukaistaa laki vastaamaan teknisesti mm. osakeyhtiö- ja arvopaperimarkkinalakien säännöksiä.

Uuden lain mukaan eduskunta päättää, missä yhtiöissä valtio voisi luopua yksinomistuksestaan tai määräysvallastaan. Kuten aikaisemminkin, eduskunta on siten ylin päätöksentekijä omistusrajojen asettamisessa valtion omistuksille valtionyhtiöissä. Uuden lain systematiikan mukaisesti tiettyjen yhtiöiden omistusrajat muuttuivat, koska eduskuntavaltuuksia tarvitaan vain kahdessa tilanteessa ja omistusrajat mukautettiin niihin. Tuossa yhteydessä ei tehty päätöksiä omistuksesta luopumisesta tai sen vähentämisestä.

Uuden lain keskeiset lähtökohdat ovat:

- Uudistus korosti eduskunnan roolia erityistehtäväyhtiöiden ja valtiolle strategisesti tärkeiden markkinaehtoisten yhtiöiden omistuksesta päätettäessä. Samalla uudistus lisäsi valtioneuvoston toimivaltaa sellaisten yhtiöiden osalta, joihin ei liity valtion strategisia intressejä.
- Eduskuntavaltuuksien rajoiksi määriteltiin yksinomistuksesta luopuminen ja ehdottomasta enemmistöstä luopuminen (lähtökohtana perustuslain 92 §). Uudistus merkitsi eduskuntavaltuuden poistumista tai alentumista yhdeksässä yhtiössä – joista kolme on pörssiyhtiötä – ja valtuuden nousemista viidessätoista yhtiössä.
- Laissa määriteltiin erilaiset luovutustilanteet nykyistä osakeyhtiölakia ja arvopaperimarkkinoiden sääntelyä vastaavalla tavalla. Ehdotetut säännökset ovat välineneutraaleja eli ratkaisevaa on kaikissa tilanteissa järjestelyjen lopputulos eikä niiden tekninen toteuttamistapa.
- Laissa ja sen perusteluissa on määritelty luovutushinnan arvioimisen kriteerit tavalla, joka vastaa arvonmäärityskäytäntöjä yrityskauppatilanteissa ja ottaa huomioon merkittävässä osakemyynneissä noudatettavat käytännöt.
- Terminologia on nykyaikaistettu sekä valtioneuvoston ja ministeriöiden välistä toimivallan ja tehtävien jakoa koskevat säännökset kirjoitettu johdonmukaisiksi ja kattaviksi.

Aiemman niin sanotun valtionyhtiölain tavoin uusi omistajaohjauslaki koskee vain yhtiöitä, joissa on suoraa valtion omistusta. Laki perustuu osakeyhtiölain mukaisten omistajan oikeuksien käyttämiseen konsernin emoyhtiössä. Laki ei siten koske valtion liikelaitosten tytäryhtiöitä, joiden omistajavaltaa käyttää liikelaitoslain mukaisesti liikelaitoksen hallitus, eikä konsernimuotoisten yritysten tytäryhtiöitä, joiden omistajavaltaa käyttävät osakeyhtiölain mukaisesti emoyhtiön toimielimet.

1 §:ssä määritellään lain soveltamisala. Lakia sovelletaan valtion yhtiöomistusta koskevaan päätöksentekoon ja valtion omistajaohjaukseen. Laki on siis omistajalle osoitettu, eikä se miltään osin koske yhtiöitä tai vaikuta yhtiöiden päätöksentekoon.

2 §:ssä on määritelty lain käsitteistö, muun muassa valtion yhtiöomistusta koskevat päätökset ja valtion omistajaohjaus. Lain mukaan omistajaohjaus tarkoittaa ”valtion äänioikeuden käyttämistä yhtiökokouksissa sekä muita toimenpiteitä, joilla valtio osakkeenomistajana vaikuttaa yhtiöiden hallintoon ja toimintaperiaatteisiin”

Tämän säännöksen perusteluissa todetaan, että ”käytännössä yhtiön hallitus ja toimiva johto selvittävät ennalta suurimpien omistajien suhtautumisen yhtiön kannalta merkittäviin investointeihin ja muihin vastaaviin hankkeisiin” ja että tällaisissa tilanteissa ”epävirallinen yhteydenpito ja omistukseen perustuvan vaikutusvallan käyttäminen ovat merkittävä osa omistajaohjausta ja aktiivista omistajuutta”.

Pörssiyhtiöissä ratkaisun siitä, mistä asioista ja koska omistajien kanssa keskustellaan, tekee aina yrityksen hallitus tai toimitusjohtaja. Omistaja ei voi asettaa pörssiyhtiölle tätä koskevia velvoitteita. Investoinneista ja merkittävistä strategiamuutoksista keskustellaan omistajien kanssa siksi, että ne edellyttävät myöhempää omistajien myötävaikutusta. Sen sijaan yksinomaan yhtiön hallituksen toimivaltaan kuuluvia asioita ei tuoda etukäteen omistajille. Tällaisia ovat esimerkiksi liiketoiminnan tehostamiset ja kannattavuuden parantamisohjelmat, joihin saattaa liittyä merkittäviäkin henkilöstövaikutuksia.

3 – 6 §:ssä määritellään valtiota omistajana edustavien tahojen toimivalta. Valtiolle osakkeenomistajana kuuluvien oikeuksien käyttäminen ja muu omistajaohjaus kuuluvat 5 §:n mukaan omistajaohjauksesta vastaavalle ministeriölle eli valtioneuvoston kanslialle.

7 – 8 § koskevat valtiolle kuuluvien osakkeiden luovuttamista ja käyvän arvon määrittämistä.

9 § sisältää asetuksenantovaltuuden, jonka nojalla annettu asetus määrittelee valtion osakkuusyhtiöiksi neljä sellaista yhtiötä, joissa valtion omistus- ja äänivaltaosuus on alle 10 %. Elokuussa 2008 nämä yhtiöt ovat Arek Oy ja FCG Finnish Consulting Group Oy.

Liite 5 Osakeyhtiölaki ja sen mukainen toimivalta

Voimassaoleva osakeyhtiölaki tuli voimaan 1.9.2006. Lain 1 luvussa todetaan osakeyhtiöoikeuden yleiset periaatteet. Näihin kuuluvat muun muassa voiton tuottamisen tarkoitus, josta voidaan poiketa vain yhtiöjärjestysmääräyksellä, osakkeenomistajien yhdenvertaisuus sekä se, että yhtiön johdon on edistettävä yhtiön etua.

Yhtiökokousta koskevan 5 luvun 1 §:ssä säädetään siitä, että osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa yhtiökokouksessa. Saman luvun 2 §:ssä puolestaan todetaan, että yhtiökokous päättää vain sille osakeyhtiölain nojalla kuuluvista asioista. Yhtiökokouksella ei ole oikeutta päättää toimitusjohtajan ja hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvasta asiasta ja osakkeenomistajalla on oikeus saada yhtiökokouskäsitteilyyn vain yhtiökokoukselle osakeyhtiölain nojalla kuuluva asia. Yhtiökokousta ei siten voida käyttää yhtiön hallituksen päätösten muuttamiseen tai kumoamiseen. Osakkeenomistajien päätösvalta kohdistuu osakeyhtiölaissa yhtiökokousasioiksi nimettyihin asioihin.

Liiketoimintapäätökset ovat pörssiyhtiön hallituksen toimivaltaan kuuluva asia, johon ei tarvita omistajan kantaa ja josta yhtiökokous ei tee päätöksiä. Jos omistajat ovat tyytymättömiä yhtiön hallituksen toimintaan, yhtiökokous voi vaihtaa hallituksen tai osan sen jäsenistä, mutta se ei voi peruuttaa entisen hallituksen päätöksiä tai antaa uudelle hallitukselle sitovia toimintaohjeita. Valtioenemmistöisten yhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden hallitukset ovat velvollisia noudattamaan osakeyhtiölain säännöksiä. Hallituksilla, enempää kuin yksittäisillä hallituksen jäsenilläkään, ei ole oikeutta poiketa omistajien yhteisestä intressistä, joka kaikissa pörssiyhtiöissä on nimenomaan voiton tuottaminen osakkeenomistajille. Valtion kokonaan omistamissa listaamattomissa yhtiöissä tästä periaatteesta voidaan poiketa, koska muita omistajia ei ole. Jos yhtiössä on yksikin muu omistaja, periaate on rajoituksitta voimassa vaikka tällä olisi vain yksi osake ja koko muu osakekanta kuuluisi valtiolle.

- Osakeyhtiölain 1 luvun 7 § kieltää yhtiökokousta, yhtiön hallitusta ja yhtiön johtoa tekemästä päätöstä, joka tuottaisi osakkeenomistajalle epäoikeutettua etua yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella. Säännöksen perustelujen mukaan sillä kielletään "kaikenlainen epäoikeutetun edun antaminen esimerkiksi enemmistöosakkaalle vähemmistöosakkaan kustannuksella".

Liite 6 Arvopaperimarkkinalain sisäpiirisäännökset

Arvopaperimarkkinalaki ja siihen liittyvät rikoslain 51 luvun säännökset kieltävät sisäpiiritiedon ilmaisemisen ja määrittelevät sisäpiiritiedon hyödyntämisen rikokseksi.

Arvopaperimarkkinalain 5 lukua uudistettiin vuonna 2005 siten, että lakiin otettiin uutena säännös sisäpiiritiedon ilmaisemisen kiellosta. Säännöksen perustelujen mukaan sen yhtenä nimenomaisena tarkoituksena oli rajoittaa omistajien ennakkoinformaatiota yhtiön hallituksen toiminnasta ja päätöksistä:

”Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyiseen rikoslakiin verrattuna uudesta, sisäpiiritiedon ilmaisua koskevasta tekotavasta. Momentin mukaan sisäpiiritietoa ei saisi ilmaista toiselle, jollei se tapahdu osana tiedon ilmaisevan henkilön työn, ammatin tai tehtävien tavanomaista suorittamista. Jos sisäpiiritiedon ilmaisijana on liikkeeseenlaskija tai sen lukuun taikka puolesta toimiva, tieto on kuitenkin pääsääntöisesti julkistettava välittömästi. Tietoa ei kuitenkaan ole julkistettava silloin, jos tiedon saanut henkilö on velvollinen pitämään sen salassa. Säännöksen tarkoituksena on ehkäistä jo ennalta riskiä sisäpiiritiedon mahdollisesta hyväksikäyttämisestä. Sisäpiiritiedon ilmaisemisen sallimista osana henkilön tavanomaisen työn, ammatin tai tehtävien suorittamista voidaan pitää perusteltuna, sillä yhtiölle tai sen edustajille on tietyissä tilanteissa sallittava yhtiön toimintaa koskevien sisäpiiritietojen ilmaiseminen myös ulkopuolisille. Tietojen ilmaisemiselle on kuitenkin oltava yhtiön toiminnan kannalta hyväksyttävä syy ja tiedon vastaanottajan on tiedostettava saamansa tiedon luottamuksellisuus. Säännöksen mukainen salassapitovelvollisuus voi perustua esimerkiksi yhtiön käymiin sopimusneuvotteluihin, joiden yhteydessä yhtiön edustajat joutuvat antamaan yhtiöstä sisäpiiritiedoksi katsottavaa tietoa sopimuksen toiselle osapuolelle. Kyseisten sopimusneuvottelujen yhteydessä laaditut salassapitovelvoitteet poistavat tällöin yhtiön velvollisuuden julkistaa tieto myös markkinoille.

Ilmaisukiello käytännössä tiukentaa esimerkiksi yhtiön hallituksessa olevan merkittävän osakkeenomistajan aloitteesta valitun henkilön velvollisuutta olla kertomatta yhtiön sisäpiiriin kuuluvia asioita tällaiselle osakkeenomistajalle. Nykyisen rikoslain säännöksen ei sinänsä voida katsoa rajoittavan yhtiön hallituksen jäsentä kertomasta sisäpiiritietoja yhtiölle, jonka aloitteesta hänet on valittu yhtiön hallitukseen, jos kyseistä tietoa ei käytetä hyväksi sisäpiiritiedon väärinkäyttösäännöksessä edellytetyllä tavalla. Ilmaisukiello ei kuitenkaan koske esimerkiksi samaan konserniin kuuluvia yrityksiä, koska tiedon ilmaisemisen voidaan tällöin katsoa tapahtuvan osana henkilön tehtävien hoitamista.”

Sisäpiiritiedon ilmaisukiello merkitsee käytännössä kielloa edes keskustella omistajien kanssa etukäteen, ellei kyseessä ole asia, joka edellyttää omistajien myötävaikutusta tai ellei tiedon ilmaisemisen voida katsoa tapahtuvan osana sen ilmaisevan henkilön tehtävien hoitamista. Tämä lainmuutos ja erityisesti yllä siteerattu lain perustelujen kohta ovat käytännössä rajoittaneet yhtiön ja valtio-omistajan välistä yhteydenpitoa. Kuten omistajaohjauslain perusteluissa kuvataan, omistajaohjauksen lähtökohdana on omistajan halu pitää aktiivista yhteyttä yhtiön johtoon ja pysyä informoituna. Pörssiyhtiöissä päätökset keskusteltavista asioista tekevät kuitenkin aina yhtiön edustajat.

Liite 7 Käytetyt tietolähteet

Omistajaohjausosasto vastaa tässä vuosikertomuksessa esitetyistä tiedoista ja näkemyksistä. Omistajaohjausosaston tekstit pohjautuvat yhtiöiden julkistamiin tietoihin kuten vuosikertomuksiin, tiedotteisiin ja yhtiöiden internet-sivuihin, tai muutoin julkisesti saatavilla oleviin tietoihin yhtiöistä ja niiden toimialasta.

Yhtiöiden taloudelliset tiedot on koottu yhtiöiden julkistamista tilinpäätöksistä. Taloudellista tietoa on analysoitu omistajaohjausosaston käyttämässä yhtiöanalyysijärjestelmässä. Järjestelmä on Valutum Oy:n laatima. Se perustuu rahoitusteoriaan ja yleisesti pääomamarkkinoilla käytössä oleviin analysointimalleihin, ja järjestelmää käyttävät useat ammattimaiset sijoittajat.

Yhtiöistä lasketut tunnusluvut sisältävät usein valintoja laskelmaan sisällytettävistä eristä. Nämä valinnat ja arviot on tehnyt omistajaohjausosasto, joka siten vastaa tässä raportissa esitetyistä tunnusluvuista.

Valtioneuvoston kanslia
Omistajaohjausosasto
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
Fabianinkatu 31 D, Helsinki
Puhelin (09) 16001
www.vnk.fi

ISBN 978-952-5807-51-6 (nid)
ISBN 978-952-5807-52-3 (PDF)

